ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MELCHIOR WATHELET
της 31ης Μαΐου 2016 [1]

Υπόθεση C-72/15

Rosneft Oil Company OJSC
κατά
Her Majesty's Treasury,
Secretary of State for Business, Innovation and Skills,
The Financial Conduct Authority

[αίτηση του High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Divisional Court) (Ηνωμένο Βασίλειο)για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή — Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας — Κύρος ορισμένων άρθρων της αποφάσεως 2014/512/ΚΕΠΠΑ και του κανονισμού (ΕΕ) 833/2014 — Περιοριστικά μέτρα λόγω ενεργειών της Ρωσικής Ομοσπονδίας που αποσταθεροποιούν την κατάσταση στην Ουκρανία»

I – Εισαγωγή

1. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά το κύρος και την ερμηνεία της αποφάσεως 2014/512/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 31ης Ιουλίου 2014, σχετικά με περιοριστικά μέτρα λόγω ενεργειών της Ρωσίας που αποσταθεροποιούν την κατάσταση στην Ουκρανία [2] (στο εξής: απόφαση 2014/512) και του κανονισμού (ΕΕ) 833/2014 του Συμβουλίου, της 31ης Ιουλίου 2014, σχετικά με περιοριστικά μέτρα λόγω ενεργειών της Ρωσίας που αποσταθεροποιούν την κατάσταση στην Ουκρανία [3] (στο εξής: κανονισμός 833/2014).

2. Η αίτηση έχει εξαιρετικά μεγάλη σημασία, διότι το Δικαστήριο καλείται να αποφανθεί σχετικά με την αρμοδιότητά του να ελέγχει το κύρος πράξεων που εκδίδει η Ένωση στον τομέα της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) και να τις ερμηνεύει απαντώντας σε προδικαστικά ερωτήματα, μολονότι η δυνατότητα αυτή φαίνεται να αποκλείεται από τα άρθρα 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και 275 ΣΛΕΕ.

3. Δίνεται λοιπόν στο Δικαστήριο η ευκαιρία να προσδιορίσει ποιες πράξεις «στο παρόν στάδιο εξελίξεως του δικαίου της Ένωσης, […] δεν υπάγονται στον δικαστικό έλεγχο του Δικαστηρίου», κατά τη διατύπωση που χρησιμοποιήθηκε στη σκέψη 252 της γνωμοδοτήσεως 2/13 (EU:C:2014:2454).

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — ΕΕ L 229, σ. 13. Η απόφαση αυτή έχει τροποποιηθεί επανειλημμένως. Δεδομένου ότι η διαφορά της κύριας δίκης αφορά μόνον τις τροποποιήσεις που επήλθαν μέχρι τον Δεκέμβριο του 2014, στις παρούσες προτάσεις μου παραπέμπω στο κείμενο της αποφάσεως 2014/512 όπως ίσχυε τον Δεκέμβριο του 2014, το οποίο περιελάμβανε τις τροποποιήσεις που επέφεραν οι αποφάσεις 2014/659/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 8ης Σεπτεμβρίου 2014 (ΕΕ L 271, σ. 54), και 2014/872/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 4ης Δεκεμβρίου 2014 (ΕΕ L 349, σ. 58).

3 — ΕΕ L 229, σ. 1. Ο κανονισμός αυτός έχει τροποποιηθεί επανειλημμένως. Δεδομένου ότι η διαφορά της κύριας δίκης αφορά μόνον τις τροποποιήσεις που επήλθαν μέχρι τον Δεκέμβριο του 2014, στις παρούσες προτάσεις μου παραπέμπω στο κείμενο του κανονισμού 833/2014 όπως ίσχυε τον Δεκέμβριο του 2014, το οποίο περιελάμβανε τις τροποποιήσεις που επέφεραν οι κανονισμοί (ΕΕ) 960/2014 του Συμβουλίου, της 8ης Σεπτεμβρίου 2014 (ΕΕ L 271, σ. 3), και 1290/2014 του Συμβουλίου, της 4ης Δεκεμβρίου 2014 (ΕΕ L 349, σ. 20).

II – Το νομικό πλαίσιο

Α — Η Συνθήκη ΕΕ

4. Το άρθρο 19, παράγραφος 1, του τίτλου ΙΙΙ της Συνθήκης ΕΕ, «Διατάξεις περί των θεσμικών οργάνων», ορίζει:

«Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβάνει το Δικαστήριο, το Γενικό Δικαστήριο και ειδικευμένα δικαστήρια. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξασφαλίζει την τήρηση του δικαίου κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή των Συνθηκών.

Τα κράτη μέλη προβλέπουν τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται η πραγματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης.»

5. Ο τίτλος V της Συνθήκης ΕΕ, «Γενικές διατάξεις για την εξωτερική δράση της Ένωσης και ειδικές διατάξεις σχετικά με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας», περιλαμβάνει, στο κεφάλαιο 1, «Γενικές διατάξεις για την εξωτερική δράση της Ένωσης», το άρθρο 21, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, το οποίο ορίζει τα εξής:

«Η δράση της Ένωσης στη διεθνή σκηνή έχει ως γνώμονα και σχεδιάζεται με στόχο να προωθεί στο ευρύτερο παγκόσμιο πλαίσιο τις αρχές που έχουν εμπνεύσει τη δημιουργία, την ανάπτυξη και τη διεύρυνσή της: τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, την οικουμενικότητα και το αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, τις αρχές της ισότητας και της αλληλεγγύης και τον σεβασμό των αρχών του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και του διεθνούς δικαίου.»

6. Το κεφάλαιο 2 του ίδιου τίτλου της Συνθήκης, «Ειδικές διατάξεις σχετικά με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας», ορίζει:

«Τμήμα 1

Κοινές διατάξεις

Άρθρο 23

Η δράση της Ένωσης στη διεθνή σκηνή, βάσει του παρόντος κεφαλαίου, έχει ως γνώμονα τις αρχές, προωθεί τους στόχους και διεξάγεται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο 1.

Άρθρο 24

1. Η αρμοδιότητα της Ένωσης στο πεδίο της [ΚΕΠΠΑ] καλύπτει όλους τους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και το σύνολο των ζητημάτων που αφορούν την ασφάλεια της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένου του προοδευτικού καθορισμού κοινής αμυντικής πολιτικής, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε κοινή άμυνα.

Η [ΚΕΠΠΑ] διέπεται από ειδικούς κανόνες και διαδικασίες. Χαράσσεται και υλοποιείται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο, τα οποία αποφασίζουν με ομοφωνία, πλην των περιπτώσεων στις οποίες οι Συνθήκες ορίζουν άλλως. Η θέσπιση νομοθετικών πράξεων αποκλείεται. Η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας υλοποιείται από τον ύπατο εκπρόσωπο της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας και από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τις Συνθήκες. Ο ειδικός ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής σ' αυτόν τον τομέα

ορίζεται από τις Συνθήκες. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έχει δικαιοδοσία όσον αφορά τις εν λόγω διατάξεις, πλην της αρμοδιότητάς του να παρακολουθεί τη συμμόρφωση προς το άρθρο 40 της παρούσας Συνθήκης και να ελέγχει τη νομιμότητα ορισμένων αποφάσεων, κατά τα αναφερόμενα από το άρθρο 275, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης [ΛΕΕ].

[…]

3. Τα κράτη μέλη υποστηρίζουν ενεργά και ανεπιφυλάκτως την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας της Ένωσης, με πνεύμα πίστης και αμοιβαίας αλληλεγγύης και σέβονται τη δράση της Ένωσης στον εν λόγω τομέα.

Τα κράτη μέλη εργάζονται ομού για την ενίσχυση και ανάπτυξη της αμοιβαίας πολιτικής τους αλληλεγγύης. Απέχουν από κάθε δράση αντίθετη προς τα συμφέροντα της Ένωσης ή ικανή να θίξει την αποτελεσματικότητά της ως συνεκτικής δύναμης στις διεθνείς σχέσεις. […]

Άρθρο 29

Το Συμβούλιο εκδίδει αποφάσεις οι οποίες καθορίζουν τη στάση της Ένωσης επί συγκεκριμένου ζητήματος γεωγραφικής ή θεματικής φύσεως. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι εθνικές τους πολιτικές να συνάδουν προς τις θέσεις της Ένωσης. […]

Άρθρο 40

Η εφαρμογή της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας δεν επηρεάζει την εφαρμογή των διαδικασιών και το αντίστοιχο εύρος των αρμοδιοτήτων των θεσμικών οργάνων που προβλέπονται στις Συνθήκες για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης, τις οποίες αναφέρουν τα άρθρα 3 έως 6 της Συνθήκης [ΛΕΕ].

Ομοίως, η εφαρμογή των πολιτικών που αναφέρουν τα άρθρα αυτά δεν επηρεάζει την εφαρμογή των διαδικασιών και το αντίστοιχο εύρος των αρμοδιοτήτων των θεσμικών οργάνων που προβλέπονται στις Συνθήκες για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης βάσει του παρόντος κεφαλαίου.

[…]»

Β — Η Συνθήκη ΛΕΕ

7. Ο τίτλος Ι, «Γενικές διατάξεις για την εξωτερική δράση της Ένωσης», του πέμπτου μέρους της Συνθήκης ΛΕΕ, «Εξωτερική δράση της Ένωσης», ορίζει:

«Άρθρο 205

Η δράση της Ένωσης στη διεθνή σκηνή, βάσει του παρόντος μέρους, έχει ως γνώμονα τις αρχές, προωθεί τους στόχους και διεξάγεται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο 1 του τίτλου V της Συνθήκης [ΕΕ].»

8. Ο τίτλος IV του ίδιου μέρους της Συνθήκης ΛΕΕ, «Περιοριστικά μέτρα», ορίζει:

«Άρθρο 215

1. Όταν απόφαση που εκδίδεται σύμφωνα με το κεφάλαιο 2 του τίτλου V της Συνθήκης [ΕΕ], προβλέπει τη διακοπή ή τη μείωση, εν όλω ή εν μέρει, των οικονομικών και χρηματοοικονομικών σχέσεων με μία ή περισσότερες τρίτες χώρες, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία μετά από κοινή πρόταση του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, και της Επιτροπής, θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα. Ενημερώνει σχετικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

2. Εφόσον προβλέπεται από απόφαση που εκδίδεται σύμφωνα με το κεφάλαιο 2 του τίτλου V της Συνθήκης [ΕΕ], το Συμβούλιο μπορεί να λαμβάνει, σύμφωνα με τη διαδικασία της παραγράφου 1, περιοριστικά μέτρα έναντι φυσικών ή νομικών προσώπων, ομάδων ή μη κρατικών οντοτήτων.

3. Οι πράξεις που προβλέπονται στο παρόν άρθρο περιέχουν τις αναγκαίες διατάξεις περί νομικών εγγυήσεων.»

9. Το άρθρο 275 του τμήματος 5, «Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης», του κεφαλαίου 1, «Τα θεσμικά όργανα», του τίτλου I, «Θεσμικές διατάξεις», του έκτου μέρους της Συνθήκης ΛΕΕ, «Θεσμικές και δημοσιονομικές διατάξεις», ορίζει:

«Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έχει αρμοδιότητα όσον αφορά τις διατάξεις σχετικά με την [ΚΕΠΠΑ], ούτε όσον αφορά τις πράξεις που θεσπίζονται βάσει αυτών.

Το Δικαστήριο, πάντως, είναι αρμόδιο να ελέγχει την τήρηση του άρθρου 40 της Συνθήκης [ΕΕ] και να αποφαίνεται επί των προσφυγών που ασκούνται σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, της παρούσας Συνθήκης και αφορούν τον έλεγχο της νομιμότητας των αποφάσεων που προβλέπουν περιοριστικά μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων, τις οποίες θεσπίζει το Συμβούλιο βάσει του τίτλου V, κεφάλαιο 2, της Συνθήκης [ΕΕ].»

Γ — Η συμφωνία εταιρικής σχέσεως και συνεργασίας

10. Η συμφωνία για τη σύναψη εταιρικής σχέσεως και συνεργασίας μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κρατών μελών τους, αφενός, και της Ρωσικής Ομοσπονδίας, αφετέρου, η οποία υπογράφηκε στην Κέρκυρα στις 24 Ιουνίου 1994[4] (στο εξής: συμφωνία εταιρικής σχέσεως) ορίζει, στον τίτλο III, «Εμπορευματικές συναλλαγές», τα εξής:

«Άρθρο 10

1. Τα συμβαλλόμενα μέρη παρέχουν αμοιβαία τη γενική μεταχείριση του μάλλον ευνοούμενου κράτους που προβλέπει το άρθρο I παράγραφος 1 της ΓΣΔΕ.

2. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 δεν εφαρμόζονται όσον αφορά:

α) τα πλεονεκτήματα που χορηγούνται στις όμορες χώρες με σκοπό τη διευκόλυνση του διασυνοριακού εμπορίου·

4 — ΕΕ L 327, σ. 3. Η συμφωνία αυτή εγκρίθηκε εξ ονόματος των Κοινοτήτων με την απόφαση 97/800/ΕΚ, ΕΚΑΧ, Ευρατόμ του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 30ής Οκτωβρίου 1997 (ΕΕ L 327, σ. 1).

β) τα πλεονεκτήματα που χορηγούνται με σκοπό να δημιουργηθεί τελωνειακή ένωση ή ζώνη ελευθέρων συναλλαγών ή δυνάμει της δημιουργίας τέτοιας ένωσης ή ζώνης. Οι όροι "τελωνειακή ένωση" και "ζώνη ελευθέρων συναλλαγών" είναι ταυτόσημοι με τους όρους που περιγράφονται στην παράγραφο 8 του άρθρου XXIV της ΓΣΔΕ, ή με τους προκύπτοντες δυνάμει της διαδικασίας που προβλέπει η παράγραφος 10 του ιδίου άρθρου·

γ) τα πλεονεκτήματα που χορηγούνται σε συγκεκριμένες χώρες σύμφωνα με τη ΓΣΔΕ και άλλες διεθνείς συμφωνίες υπέρ των αναπτυσσόμενων χωρών.

[…]

Άρθρο 12

1. Τα συμβαλλόμενα μέρη συμφωνούν ότι η αρχή της ελευθερίας διαμετακόμισης είναι θεμελιώδης προϋπόθεση για την επίτευξη των στόχων της παρούσας συμφωνίας.

Όσον αφορά το θέμα αυτό, κάθε συμβαλλόμενο μέρος επιτρέπει την ελεύθερη διαμετακόμιση μέσω του εδάφους του, εμπορευμάτων τα οποία κατάγονται από το τελωνειακό έδαφος ή προορίζονται για το τελωνειακό έδαφος του αντισυμβαλλομένου μέρους.

2. Οι κανόνες που περιγράφονται στο άρθρο V παράγραφοι 2, 3, 4 και 5 της ΓΣΔΕ εφαρμόζονται μεταξύ των συμβαλλομένων μερών.

[…]

Άρθρο 19

Η παρούσα συμφωνία δεν αντιτίθεται στις απαγορεύσεις ή τους περιορισμούς εισαγωγών, εξαγωγών ή διαμετακομίσεων που επιβάλλουν λόγοι δημόσιας ηθικής, δημόσιας τάξεως, δημόσιας ασφάλειας, προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων ή προφυλάξεως των φυτών, προστασίας των φυσικών πόρων, των εθνικών θησαυρών που έχουν καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία ή προστασίας της πνευματικής, βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας, ούτε στους κανόνες που αφορούν το χρυσό και τον άργυρο. Οι απαγορεύσεις ή οι περιορισμοί αυτοί δεν δύνανται ωστόσο να αποτελούν μέσο για την πρόκληση αυθαίρετων διακρίσεων ούτε συγκεκαλυμμένο περιορισμό στο εμπόριο μεταξύ των συμβαλλομένων μερών.»

11. Το άρθρο 36 του κεφαλαίου III, «Διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών», του τίτλου IV, «Διατάξεις περί των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και των επενδύσεων», της συμφωνίας αυτής, ορίζει:

«Για τους τομείς που απαριθμούνται στο παράρτημα 5 της παρούσας συμφωνίας, τα συμβαλλόμενα μέρη χορηγούν αμοιβαία μεταχείριση όχι λιγότερο ευνοϊκή από εκείνη που χορηγείται σε οποιαδήποτε τρίτη χώρα, όσον αφορά τους όρους που διέπουν τη διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών, εκ μέρους κοινοτικών ή ρωσικών εταιρειών στο έδαφος της Ρωσίας ή της Κοινότητας, αντιστοίχως, σύμφωνα με τη νομοθεσία και τις ρυθμίσεις που ισχύουν σε κάθε συμβαλλόμενο μέρος.»

12. Το άρθρο 52 του τίτλου V, «Πληρωμές και κεφάλαια», της εν λόγω συμφωνίας ορίζει:

«[…]

2. Εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων μεταξύ των μονίμων κατοίκων της Κοινότητας και της Ρωσίας υπό μορφή άμεσων επενδύσεων, που πραγματοποιούνται για εταιρίες, οι οποίες συνιστώνται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας υποδοχής, και τις επενδύσεις που πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του κεφαλαίου ΙΙ του τίτλου IV, καθώς και η μεταφορά στο εξωτερικό των εν λόγω επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων των αντισταθμιστικών πληρωμών, που προέρχονται από απαλλοτριώσεις, εθνικοποιήσεις ή μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος, και όλων των κερδών που απορρέουν από αυτές.

[…]

5. Με την επιφύλαξη των παραγράφων 6 και 7, μετά από μεταβατική περίοδο 5 ετών από την έναρξη ισχύος της παρούσας συμφωνίας, τα μέρη δεν εισάγουν νέους περιορισμούς στην κυκλοφορία των κεφαλαίων και τις σχετικές τρέχουσες πληρωμές μεταξύ των μονίμων κατοίκων της Κοινότητας και της Ρωσίας, ούτε καθιστούν πιο περιοριστικούς τους υφιστάμενους διακανονισμούς. Ωστόσο, η εισαγωγή περιορισμών κατά τη μεταβατική περίοδο που αναφέρεται στην πρώτη πρόταση της παρούσας παραγράφου δεν θίγει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών που αναφέρονται στις παραγράφους 2, 3, 4 και 9 του παρόντος άρθρου.

[…]

9. Τα συμβαλλόμενα μέρη χορηγούν αμοιβαία τη μεταχείριση του μάλλον ευνοουμένου κράτους, όσον αφορά την ελευθερία των τρεχουσών πληρωμών και των κινήσεων κεφαλαίου, καθώς και τις μεθόδους πληρωμής.»

13. Το άρθρο 99 του τίτλου XI, «Θεσμικές, γενικές και τελικές διατάξεις», της ίδιας αυτής συμφωνίας ορίζει:

«Η παρούσα συμφωνία ουδόλως εμποδίζει ένα μέρος να λάβει μέτρα τα οποία:

1) θεωρεί αναγκαία για την προστασία των ζωτικών του συμφερόντων ασφαλείας:

   […]

   δ) στην περίπτωση σοβαρής εσωτερικής αναταραχής, η οποία διαταράσσει την τήρηση του νόμου και της δημόσιας τάξης, σε καιρό πολέμου ή σοβαρών διεθνών αναταραχών που συνιστούν απειλή πολέμου ή για την εκπλήρωση υποχρεώσεων, τις οποίες έχει αναλάβει για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας·

[…]».

Δ — Η απόφαση 2014/512

14. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως έχει ως αντικείμενο τις ακόλουθες διατάξεις της αποφάσεως 2014/512:

«Άρθρο 1

[…]

2. Απαγορεύεται η άμεση ή έμμεση αγορά ή πώληση, η άμεση ή έμμεση παροχή επενδυτικών υπηρεσιών ή η συνδρομή στην έκδοση ή οποιαδήποτε άλλη συναλλαγή, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο ομόλογα, τίτλους κεφαλαίου ή συναφή χρηματοοικονομικά μέσα με μέγιστη διάρκεια που υπερβαίνει τις 30 ημέρες, που εκδίδονται μετά τη 12η Σεπτεμβρίου 2014 από:

[…]

β) οντότητες που έχουν έδρα στη Ρωσία και είναι κρατικού ελέγχου ή είναι κρατικής ιδιοκτησίας σε ποσοστό άνω του 50 %, το υπολογιζόμενο σύνολο ενεργητικού των οποίων υπερβαίνει το 1 τρισεκατομμύριο ρωσικά ρούβλια και τα υπολογιζόμενα έσοδα των οποίων προέρχονται κατά 50 % τουλάχιστον από την πώληση ή μεταφορά αργού πετρελαίου ή πετρελαϊκών προϊόντων κατά τη 12η Σεπτεμβρίου 2014, όπως κατονομάζονται στο παράρτημα III [δηλαδή από τις Rosneft, Transneft και Gazprom Neft]·

γ) οποιοδήποτε νομικό πρόσωπο, οντότητα ή οργανισμό με έδρα εκτός της Ένωσης που ανήκει σε ποσοστό άνω του 50 % σε οντότητα η οποία αναφέρεται [στο στοιχείο] […] β)· ή

δ) οποιοδήποτε νομικό πρόσωπο, οντότητα ή οργανισμό που ενεργεί εξ ονόματος ή υπό τις εντολές οντότητας η οποία ανήκει στην κατηγορία που αναφέρεται στο στοιχείο γ) ή κατονομάζεται στ[ο] [παράρτημα] […] III [δηλαδή τις Rosneft, Transneft και Gazprom Neft].

3. Απαγορεύεται η άμεση ή έμμεση σύσταση ή η συμμετοχή σε οποιαδήποτε συμφωνία για την παροχή νέων δανείων ή πίστωσης με μέγιστη διάρκεια που υπερβαίνει τις 30 ημέρες προς οποιοδήποτε νομικό πρόσωπο, οντότητα ή οργανισμό που αναφέρεται στις παραγράφους 1 ή 2, μετά τη 12η Σεπτεμβρίου 2014, πλην των δανείων ή της πίστωσης που έχουν ειδικό και καταγεγραμμένο σκοπό την παροχή χρηματοδότησης για μη απαγορευμένες άμεσες ή έμμεσες εισαγωγές ή εξαγωγές αγαθών και μη χρηματοοικονομικές υπηρεσίες μεταξύ της Ένωσης και της Ρωσίας ή οποιασδήποτε άλλης τρίτης χώρας ή για δάνεια που έχουν ειδικό και καταγεγραμμένο σκοπό την παροχή επείγουσας χρηματοδότησης για την τήρηση των κριτηρίων φερεγγυότητας και ρευστότητας για νομικά πρόσωπα που έχουν έδρα στην Ένωση, την κυριότητα των οποίων έχει κατά ποσοστό άνω του 50 % οντότητα που αναφέρεται στο παράρτημα I [δηλαδή οι Sberbank, VTB Bank, Gazprombank, Vnesheconombank και Rosselkhozbank].

[…]

Άρθρο 4

1. Η άμεση ή έμμεση πώληση, προμήθεια, μεταβίβαση ή εξαγωγή συγκεκριμένου εξοπλισμού που είναι κατάλληλος για τις ακόλουθες κατηγορίες έργων έρευνας και παραγωγής στη Ρωσία, συμπεριλαμβανομένης της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και της υφαλοκρηπίδας της, από υπηκόους των κρατών μελών ή από το έδαφος κρατών μελών ή με σκάφη ή αεροσκάφη υπό τη δικαιοδοσία των κρατών μελών υπόκειται σε εκ των προτέρων αδειοδότηση από την αρμόδια αρχή του εξάγοντος κράτους μέλους:

α) έρευνα και παραγωγή πετρελαίου σε ύδατα με βάθος μεγαλύτερο των 150 μέτρων·

β) έρευνα και παραγωγή πετρελαίου στην υπεράκτια περιοχή βορείως του Αρκτικού Κύκλου·

γ) έργα έρευνας δυνάμενα να παράγουν πετρέλαιο από πόρους ευρισκομένους σε σχιστολιθικούς σχηματισμούς μέσω υδραυλικής ρηγμάτωσης. Δεν εφαρμόζεται στην έρευνα και παραγωγή διαμέσου σχιστολιθικών κοιτασμάτων με σκοπό την ανεύρεση ή την άντληση πετρελαίου από μη σχιστολιθικά αποθέματα.

Η Ένωση λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να καθορισθούν τα σχετικά είδη που καλύπτονται από την παρούσα παράγραφο.

2. Η παροχή:

α) τεχνικής βοήθειας ή άλλων υπηρεσιών που αφορούν τον εξοπλισμό που αναφέρεται στην παράγραφο 1·

β) χρηματοδότησης ή χρηματοδοτικής βοήθειας για κάθε πώληση, προμήθεια, μεταβίβαση ή εξαγωγή του εξοπλισμού που αναφέρεται στην παράγραφο 1 ή για την παροχή συναφούς τεχνικής βοήθειας ή εκπαίδευσης,

επίσης υπόκειται σε εκ των προτέρων αδειοδότηση από την αρμόδια αρχή του εξάγοντος κράτους μέλους.

3. Οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών δεν χορηγούν καμία άδεια για οποιαδήποτε πώληση, προμήθεια, μεταβίβαση ή εξαγωγή του εξοπλισμού ή για την παροχή των υπηρεσιών που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2, εφόσον κρίνουν ότι η εν λόγω πώληση, προμήθεια, μεταβίβαση ή εξαγωγή ή παροχή των υπηρεσιών προορίζεται για μια από τις κατηγορίες έρευνας και παραγωγής που αναφέρονται στην παράγραφο 1.

4. Η παράγραφος 3 δεν θίγει την εκτέλεση συμβάσεων που έχουν συναφθεί πριν από την 1η Αυγούστου 2014 ή συμπληρωματικών συμβάσεων που είναι απαραίτητες για την εκτέλεση των εν λόγω συμβάσεων.

5. Άδεια μπορεί να δοθεί όταν η πώληση, προμήθεια, μεταβίβαση ή εξαγωγή των ειδών ή η παροχή των υπηρεσιών των παραγράφων 1 και 2 χρειάζεται για την επείγουσα πρόληψη ή μετριασμό ενός γεγονότος δυναμένου να έχει σοβαρή και σημαντική επίπτωση στην ανθρώπινη υγεία και ασφάλεια ή στο περιβάλλον. Σε δεόντως δικαιολογημένες περιπτώσεις επείγοντος, η πώληση, προμήθεια, μεταβίβαση ή εξαγωγή, ή η παροχή των υπηρεσιών των παραγράφων 1 και 2 μπορεί να γίνει χωρίς προηγουμένη άδεια εφόσον ο εξαγωγέας ειδοποιήσει την αρμοδία αρχή εντός πέντε εργασίμων ημερών μετά την πώληση, προμήθεια, μεταβίβαση ή εξαγωγή, ή την παροχή των υπηρεσιών, δίνοντας λεπτομερή αιτιολόγηση της πώλησης, προμήθειας, μεταβίβασης ή εξαγωγής, ή της παροχής των υπηρεσιών άνευ προηγουμένης αδείας.

Άρθρο 4α

1. Απαγορεύεται η άμεση ή έμμεση παροχή συναφών υπηρεσιών οι οποίες είναι απαραίτητες για τις ακόλουθες κατηγορίες έργων έρευνας και παραγωγής στη Ρωσία, συμπεριλαμβανομένης της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και της υφαλοκρηπίδας της, από υπηκόους των κρατών μελών ή από το έδαφος κρατών μελών ή με σκάφη ή αεροσκάφη υπό τη δικαιοδοσία των κρατών μελών:

α) έρευνα και παραγωγή πετρελαίου σε ύδατα με βάθος μεγαλύτερο των 150 μέτρων·

β) έρευνα και παραγωγή πετρελαίου στην υπεράκτια περιοχή βορείως του Αρκτικού Κύκλου·

γ) έργα έρευνας δυνάμενα να παράγουν πετρέλαιο από πόρους ευρισκομένους σε σχιστολιθικούς σχηματισμούς μέσω υδραυλικής ρηγμάτωσης. Δεν εφαρμόζεται στην έρευνα και παραγωγή διαμέσου σχιστολιθικών κοιτασμάτων με σκοπό την ανεύρεση ή την άντληση πετρελαίου από μη σχιστολιθικά αποθέματα.

2. Η απαγόρευση της παραγράφου 1 δεν θίγει την εκτέλεση συμβάσεων ή συμφωνιών-πλαισίων που έχουν συναφθεί πριν από τη 12η Σεπτεμβρίου 2014 ή συμπληρωματικών συμβάσεων που είναι απαραίτητες για την εκτέλεση των εν λόγω συμβάσεων.

3. Η απαγόρευση της παραγράφου 1 δεν εφαρμόζεται όταν οι σχετικές υπηρεσίες είναι απαραίτητες για την επείγουσα πρόληψη ή τον μετριασμό συμβάντος που είναι πιθανό να έχει σοβαρό και σημαντικό αντίκτυπο στην ανθρώπινη υγεία και ασφάλεια ή στο περιβάλλον.

[…]

Άρθρο 7

1. Δεν ικανοποιούνται απαιτήσεις σχετικά με οποιαδήποτε σύμβαση ή συναλλαγή της οποίας η εκτέλεση έχει επηρεασθεί, άμεσα ή έμμεσα, εν όλω ή εν μέρει, από τα μέτρα που επιβάλλει η παρούσα απόφαση, περιλαμβανομένων των απαιτήσεων για αποζημίωση ή άλλων παρόμοιων απαιτήσεων, όπως απαίτηση αποζημίωσης ή απαίτηση βάσει εγγυήσεως, ιδίως απαίτηση για παράταση ισχύος ή πληρωμή ομολόγου, εγγύησης ή αποζημίωσης, ιδίως χρηματοοικονομική εγγύηση ή χρηματοοικονομική αποζημίωση, υπό οποιαδήποτε μορφή, εφόσον προβάλλονται από:

α) οντότητες που αναφέρονται στο στοιχείο β) ή γ) του άρθρου 1 παράγραφος 1 και στο στοιχείο γ) ή δ) του άρθρου 1 παράγραφος 2 ή κατονομάζονται στο παράρτημα […] ΙΙΙ […]·

β) οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, οντότητα ή οργανισμό από τη Ρωσία·

γ) οποιοδήποτε πρόσωπο, οντότητα ή οργανισμό που ενεργεί μέσω ή εξ ονόματος ενός από τα πρόσωπα, τις οντότητες ή τους οργανισμούς των στοιχείων α) και β) της παρούσας παραγράφου.

2. Σε οποιαδήποτε διαδικασία για την εκτέλεση απαίτησης, το βάρος της απόδειξης ότι η ικανοποίηση της απαίτησης δεν απαγορεύεται από την παράγραφο 1 φέρει το πρόσωπο που επιδιώκει την ικανοποίηση της εν λόγω απαίτησης.

3. Το παρόν άρθρο δεν θίγει το δικαίωμα των προσώπων, οντοτήτων και οργανισμών που αναφέρονται στην παράγραφο 1 για δικαστικό έλεγχο του νομίμου της αθέτησης συμβατικών υποχρεώσεων σύμφωνα με την παρούσα απόφαση.

[…]»

Ε — Ο κανονισμός 833/2014

15. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά τις ακόλουθες διατάξεις του κανονισμού 833/2014:

«Άρθρο 3

1. Απαιτείται προηγούμενη άδεια για την πώληση, την προμήθεια, τη μεταβίβαση ή την εξαγωγή, άμεσα ή έμμεσα, ειδών που παρατίθενται στο παράρτημα ΙΙ, ανεξάρτητα από το εάν προέρχονται από την Ένωση ή όχι, σε οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, οντότητα ή φορέα στη Ρωσία, συμπεριλαμβανομένων της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και της υφαλοκρηπίδας της, ή σε οποιαδήποτε άλλη χώρα, εάν τα είδη αυτά προορίζονται προς χρήση στη Ρωσία, συμπεριλαμβανομένων της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και της υφαλοκρηπίδας της.

2. Για κάθε πώληση, προμήθεια, μεταβίβαση ή εξαγωγή για την οποία απαιτείται άδεια σύμφωνα με το παρόν άρθρο, η άδεια χορηγείται από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένος ο εξαγωγέας και σύμφωνα με τους λεπτομερείς κανόνες του άρθρου 11 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 428/2009. Η άδεια ισχύει σε ολόκληρη την Ένωση.

3. Το παράρτημα ΙΙ περιλαμβάνει ορισμένα είδη κατάλληλα για τις ακόλουθες κατηγορίες έργων έρευνας και παραγωγής στη Ρωσία, συμπεριλαμβανομένων της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και της υφαλοκρηπίδας της:

α) έρευνα και παραγωγή πετρελαίου σε ύδατα με βάθος μεγαλύτερο των 150 μέτρων·

β) έρευνα και παραγωγή πετρελαίου στην υπεράκτια περιοχή βορείως του Αρκτικού Κύκλου, ή

γ) έργα δυνάμενα να παράγουν πετρέλαιο από πόρους ευρισκομένους σε σχιστολιθικούς σχηματισμούς μέσω υδραυλικής ρηγμάτωσης. Δεν εφαρμόζεται στην αναζήτηση και παραγωγή διαμέσου σχιστολιθικών κοιτασμάτων με σκοπό την ανεύρεση μη σχιστολιθικών αποθεμάτων ή την άντληση πετρελαίου από μη σχιστολιθικά αποθέματα.

4. Οι εξαγωγείς παρέχουν στις αρμόδιες αρχές όλες τις κατάλληλες πληροφορίες που απαιτούνται για την αίτησή τους για έκδοση άδειας εξαγωγής.

5. Οι αρμόδιες αρχές δεν χορηγούν καμία άδεια για πώληση, προμήθεια, μεταβίβαση ή εξαγωγή των ειδών που περιλαμβάνει το παράρτημα ΙΙ, εάν έχουν βάσιμους λόγους να κρίνουν ότι η πώληση, προμήθεια, μεταβίβαση ή εξαγωγή των ειδών προορίζονται για οποιαδήποτε από τις κατηγορίες έργων έρευνας και παραγωγής που αναφέρονται στην παράγραφο 3.

Ωστόσο, οι αρμόδιες αρχές δύνανται να χορηγούν άδεια όταν η πώληση, η προμήθεια, η μεταβίβαση ή η εξαγωγή αφορούν την εκτέλεση υποχρέωσης που απορρέει από σύμβαση η οποία συνήφθη πριν από την 1η Αυγούστου 2014, ή συμπληρωματικές συμβάσεις που είναι απαραίτητες για την εκτέλεση των εν λόγω συμβάσεων.

Οι αρμόδιες αρχές δύνανται επίσης να χορηγούν άδεια όταν η πώληση, η προμήθεια, η μεταβίβαση ή η εξαγωγή των ειδών είναι απαραίτητες για την επείγουσα πρόληψη ή τον μετριασμό συμβάντος που είναι πιθανό να έχει σοβαρό και σημαντικό αντίκτυπο στην ανθρώπινη υγεία και ασφάλεια ή στο περιβάλλον. Σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις επείγοντος, η πώληση, η προμήθεια, η μεταβίβαση ή η εξαγωγή μπορούν να πραγματοποιηθούν χωρίς προηγούμενη άδεια υπό την προϋπόθεση ότι ο εξαγωγέας ενημερώνει την αρμόδια αρχή εντός πέντε εργάσιμων ημερών από την πώληση, την προμήθεια, τη μεταβίβαση ή την εξαγωγή, παρέχοντας λεπτομερή στοιχεία σχετικά με την αιτιολόγηση για την πώληση, την προμήθεια, τη μεταβίβαση ή την εξαγωγή που πραγματοποιήθηκαν χωρίς προηγούμενη άδεια.

6. Σύμφωνα με τους όρους της παραγράφου 5, οι αρμόδιες αρχές δύνανται να ακυρώσουν, να αναστείλουν, να τροποποιήσουν ή να ανακαλέσουν ήδη χορηγηθείσα άδεια εξαγωγής.

7. Σε περίπτωση άρνησης χορήγησης άδειας, ή ακύρωσης, αναστολής, ουσιαστικού περιορισμού ή ανάκλησης της άδειας εκ μέρους της αρμοδίας αρχής σύμφωνα με τις παραγράφους 5 ή 6, το οικείο κράτος μέλος κοινοποιεί στα λοιπά κράτη μέλη και την Επιτροπή την απόφασή του και ανταλλάσσει κάθε σχετική πληροφορία με αυτά, τηρουμένων των διατάξεων περί εμπιστευτικότητας των πληροφοριών αυτών που περιλαμβάνει ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 515/97 του Συμβουλίου.

8. Προτού ένα κράτος μέλος χορηγήσει σύμφωνα με την παράγραφο 5 άδεια για μια συναλλαγή κατ' ουσίαν ταυτόσημη με συναλλαγή για την οποία άλλο κράτος μέλος ή κράτη μέλη είχαν διατυπώσει άρνηση που εξακολουθεί να ισχύει, όπως προβλέπεται στις παραγράφους 6 και 7, προβαίνει καταρχάς σε διαβουλεύσεις με το κράτος μέλος ή τα κράτη μέλη που διατύπωσαν την άρνηση. Αν το οικείο κράτος μέλος, μετά τις ως άνω διαβουλεύσεις, αποφασίσει να χορηγήσει την άδεια, ενημερώνει τα άλλα κράτη μέλη και την Επιτροπή σχετικά, παρέχοντας όλες τις σχετικές πληροφορίες για να αιτιολογήσει την απόφασή του.

Άρθρο 3α

1. Απαγορεύεται η παροχή, άμεσα ή έμμεσα, ορισμένων συναφών υπηρεσιών απαραίτητων για τις ακόλουθες κατηγορίες έργων έρευνας και παραγωγής στη Ρωσία, συμπεριλαμβανομένων της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και της υφαλοκρηπίδας της:

α) έρευνα και παραγωγή πετρελαίου σε ύδατα με βάθος μεγαλύτερο των 150 μέτρων·

β) έρευνα και παραγωγή πετρελαίου στην υπεράκτια περιοχή βορείως του Αρκτικού Κύκλου, ή

γ) έργα δυνάμενα να παράγουν πετρέλαιο από πόρους ευρισκομένους σε σχιστολιθικούς σχηματισμούς μέσω υδραυλικής ρηγμάτωσης. Δεν εφαρμόζεται στην αναζήτηση και παραγωγή διαμέσου σχιστολιθικών κοιτασμάτων με σκοπό την ανεύρεση μη σχιστολιθικών αποθεμάτων ή την άντληση πετρελαίου από μη σχιστολιθικά αποθέματα.

Για τους σκοπούς της παρούσας παραγράφου, ως συναφείς υπηρεσίες νοούνται:

i) η γεώτρηση,

ii) οι δοκιμές φρέατος,

iii) η καταγραφή γεωλογικών σχηματισμών και υπηρεσίες αποπεράτωσης,

iv) ο εφοδιασμός ειδικών πλωτών σκαφών.

2. Οι απαγορεύσεις της παραγράφου 1 ισχύουν με την επιφύλαξη εκτέλεσης τυχόν υποχρέωσης που απορρέει από σύμβαση ή συμφωνία-πλαίσιο η οποία έχει συναφθεί πριν από τη 12η Σεπτεμβρίου 2014 ή από συμπληρωματικές συμβάσεις αναγκαίες για την εκτέλεση των εν λόγω συμβάσεων.

3. Η απαγόρευση της παραγράφου 1 δεν εφαρμόζεται όταν οι σχετικές υπηρεσίες είναι απαραίτητες για την επείγουσα πρόληψη ή τον μετριασμό συμβάντος που είναι πιθανό να έχει σοβαρό και σημαντικό αντίκτυπο στην ανθρώπινη υγεία και ασφάλεια ή στο περιβάλλον.

Ο πάροχος της υπηρεσίας κοινοποιεί στην αρμόδια αρχή εντός πέντε εργάσιμων ημερών κάθε δραστηριότητα που έχει αναληφθεί δυνάμει της παρούσας παραγράφου, παρέχοντας λεπτομερή στοιχεία σχετικά με την αιτιολόγηση για την πώληση, την προμήθεια, τη μεταβίβαση ή την εξαγωγή.

Άρθρο 4

[…]

3. Η παροχή των ακόλουθων επιτρέπεται μόνον εφόσον δοθεί άδεια από τη σχετική αρμόδια αρχή:

α) τεχνικής βοήθειας, ή υπηρεσιών διαμεσολάβησης, που συνδέονται με τα είδη που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ, καθώς και με την παροχή, κατασκευή, συντήρηση και χρήση των ειδών αυτών, άμεσα ή έμμεσα, σε οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, οντότητα ή φορέα στη Ρωσία, συμπεριλαμβανομένων της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και της υφαλοκρηπίδας της, ή, εάν αυτή η βοήθεια αφορά είδη προς χρήση στη Ρωσία, συμπεριλαμβανομένων της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και της υφαλοκρηπίδας της, σε οποιοδήποτε πρόσωπο, οντότητα ή φορέα σε οποιαδήποτε άλλη χώρα·

β) χρηματοδότησης ή χρηματοδοτικής βοήθειας που συνδέεται με τα είδη που αναφέρονται στο παράρτημα ΙΙ, στην οποία συμπεριλαμβάνονται ιδίως επιχορηγήσεις, δάνεια και ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων, για κάθε πώληση, προμήθεια, μεταβίβαση ή εξαγωγή τέτοιων ειδών, ή για κάθε παροχή συναφούς τεχνικής βοήθειας, άμεσα ή έμμεσα, σε οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, οντότητα ή φορέα στη Ρωσία, συμπεριλαμβανομένων της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και της υφαλοκρηπίδας της, ή, εάν αυτή η βοήθεια αφορά είδη προς χρήση στη Ρωσία, συμπεριλαμβανομένων της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και της υφαλοκρηπίδας της, σε οποιοδήποτε πρόσωπο, οντότητα ή φορέα σε οποιαδήποτε άλλη χώρα.

Σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις επείγοντος που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 5, η παροχή υπηρεσιών που αναφέρεται στην παρούσα παράγραφο μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς προηγούμενη άδεια υπό την προϋπόθεση ότι ο πάροχος ενημερώνει την αρμόδια αρχή εντός πέντε εργάσιμων ημερών από την παροχή των υπηρεσιών.

4. Όταν υποβάλλονται αιτήσεις για άδειες σύμφωνα με την παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου, το άρθρο 3, και ιδίως οι παράγραφοι 2 και 5, εφαρμόζονται τηρουμένων των αναλογιών.

Άρθρο 5

[…]

2. Απαγορεύεται η άμεση ή έμμεση αγορά, πώληση, παροχή επενδυτικής υπηρεσίας για την έκδοση ή παροχή βοήθειας για την έκδοση καθώς [και] η με άλλο τρόπο διαπραγμάτευση κινητών αξιών και μέσων χρηματαγοράς τα οποία έχουν διάρκεια άνω των 30 ημερών και εκδίδονται μετά τη 12η Σεπτεμβρίου 2014 από:

[…]

β) νομικό πρόσωπο, οντότητα ή φορέα που έχει την έδρα του στη Ρωσία, τελεί υπό κρατικό έλεγχο ή υπό κρατική ιδιοκτησία σε ποσοστό άνω του 50 %, του οποίου τα συνολικά εκτιμώμενα περιουσιακά στοιχεία υπερβαίνουν το 1 τρισεκατομμύριο ρωσικά ρούβλια και του οποίου τα εκτιμώμενα έσοδα προέρχονται κατά τουλάχιστον 50 % από την πώληση ή τη μεταφορά αργού πετρελαίου ή προϊόντων πετρελαίου, όπως κατονομάζεται στο παράρτημα VI [δηλαδή από τις Rosneft, Transneft, Gazprom Neft]·

γ) νομικό πρόσωπο, οντότητα ή φορέα που έχει την έδρα του εκτός της Ένωσης και του οποίου τα δικαιώματα ιδιοκτησίας κατέχει άμεσα ή έμμεσα σε ποσοστό άνω του 50 % οντότητα αναφερόμενη στο στοιχείο α) ή β) της παρούσας παραγράφου ή

δ) νομικό πρόσωπο, οντότητα ή φορέα που ενεργεί εξ ονόματος ή κατ' εντολή οντότητας αναφερόμενης στο στοιχείο α), β) ή γ) της παρούσας παραγράφου.

3. Απαγορεύεται η άμεση ή έμμεση σύναψη συμφωνίας ή η συμμετοχή σε συμφωνία για την παροχή νέων δανείων ή πιστώσεων με διάρκεια άνω των 30 ημερών προς οποιοδήποτε νομικό πρόσωπο, οντότητα ή φορέα που αναφέρεται στις παραγράφους 1 ή 2 μετά τη 12η Σεπτεμβρίου 2014.Η απαγόρευση δεν εφαρμόζεται στα εξής:

α) δάνεια ή πιστώσεις που έχουν ειδικό και καταγεγραμμένο σκοπό την παροχή χρηματοδότησης για μη απαγορευμένες εισαγωγές ή εξαγωγές αγαθών και μη χρηματοοικονομικών υπηρεσιών μεταξύ της Ένωσης και οποιουδήποτε τρίτου κράτους, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών για αγαθά και υπηρεσίες από άλλο τρίτο κράτος που είναι απαραίτητες για την εκτέλεση της σύμβασης εξαγωγής ή εισαγωγής, ή

β) δάνεια που έχουν ειδικό και καταγεγραμμένο σκοπό την παροχή επείγουσας χρηματοδότησης για την τήρηση κριτηρίων φερεγγυότητας και ρευστότητας για νομικά πρόσωπα που έχουν την έδρα τους στην Ένωση, των οποίων τα δικαιώματα ιδιοκτησίας κατέχει σε ποσοστό άνω του 50 % οντότητα που αναφέρεται στο παράρτημα III [δηλαδή οι Sberbank, VTB Bank, Gazprombank, Vnesheconombank και Rosselkhozbank].

[…]

Άρθρο 8

1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τους κανόνες για τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων του παρόντος κανονισμού και λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσουν την εφαρμογή τους. Οι προβλεπόμενες κυρώσεις πρέπει να είναι αποτελεσματικές, ανάλογες προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα και αποτρεπτικές.

2. Τα κράτη μέλη κοινοποιούν τους κανόνες που αναφέρονται στην παράγραφο 1 στην Επιτροπή αμελλητί μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονισμού και της κοινοποιούν κάθε μεταγενέστερη τροποποίησή τους.

[…]

Άρθρο 11

1. Δεν ικανοποιούνται απαιτήσεις σχετικά με οποιαδήποτε σύμβαση ή συναλλαγή της οποίας η εκτέλεση έχει επηρεασθεί, άμεσα ή έμμεσα, εν όλω ή εν μέρει, από τα μέτρα που επιβάλλει ο παρών κανονισμός, περιλαμβανομένων των απαιτήσεων για αποζημίωση ή άλλων παρόμοιων απαιτήσεων, όπως απαίτηση αποζημίωσης ή απαίτηση βάσει εγγυήσεως, ιδίως απαίτηση για παράταση ισχύος ή πληρωμή ομολόγου, εγγύησης ή αποζημίωσης, ιδίως χρηματοοικονομικής εγγύησης ή αποζημίωσης, υπό οποιαδήποτε μορφή, εφόσον προβάλλονται από:

α) οντότητες που αναφέρονται στα στοιχεία β) και γ) του άρθρου 5 παράγραφος 1 και στα στοιχεία γ) και δ) του άρθρου 5 παράγραφος 2 ή απαριθμούνται [στο παράρτημα] IV [δηλαδή τις Rosneft, Transneft, Gazprom Neft],

β) οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, οντότητα ή οργανισμό από τη Ρωσία,

γ) οποιοδήποτε πρόσωπο, οντότητα ή οργανισμό που ενεργεί μέσω ή εξ ονόματος ενός από τα πρόσωπα, τις οντότητες ή τους οργανισμούς των στοιχείων α) και β) της παρούσας παραγράφου.

2. Σε οποιαδήποτε διαδικασία για την εκτέλεση απαίτησης, το βάρος της απόδειξης ότι η ικανοποίηση της απαίτησης δεν απαγορεύεται από την παράγραφο 1 φέρει το πρόσωπο που επιδιώκει την ικανοποίηση της εν λόγω απαίτησης.

3. Το παρόν άρθρο δεν θίγει το δικαίωμα των προσώπων, οντοτήτων και οργανισμών που αναφέρονται στην παράγραφο 1 για δικαστικό έλεγχο του νομίμου της αθέτησης συμβατικών υποχρεώσεων σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό.»

III – Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

16. Στις 6 Μαρτίου 2014, οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων των κρατών μελών της Ένωσης καταδίκασαν απερίφραστα την «απρόκλητη παραβίαση της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας της Ουκρανίας από τη Ρωσική Ομοσπονδία» [5]. Κάλεσαν τη Ρωσική Ομοσπονδία να αποσύρει αμέσως τις ένοπλες δυνάμεις της στις περιοχές όπου σταθμεύουν μόνιμα, σύμφωνα με τις σχετικές συμφωνίες. Αποφάσισαν επίσης να αναστείλουν τις διμερείς συνομιλίες με τη Ρωσική Ομοσπονδία για τις θεωρήσεις και για τη νέα συνολική συμφωνία που θα πρέπει να αντικαταστήσει τη συμφωνία εταιρικής σχέσεως. Εντούτοις, υπογράμμισαν ότι έπρεπε να εξευρεθεί λύση στο πλαίσιο διαπραγματεύσεων μεταξύ των κυβερνήσεων της Ουκρανίας και της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

17. Οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων των κρατών μελών της Ένωσης προσέθεσαν ότι, αν οι διαπραγματεύσεις δεν έφερναν αποτελέσματα σε σύντομο χρονικό διάστημα, θα επιβάλλονταν ταξιδιωτικοί περιορισμοί και μέτρα δεσμεύσεως περιουσιακών στοιχείων των προσώπων που είναι υπεύθυνα για ενέργειες οι οποίες υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας.

18. Προκειμένου να θέσει σε εφαρμογή αυτή τη δήλωση, το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΕ) 269/2014, της 17ης Μαρτίου 2014, σχετικά με περιοριστικά μέτρα για ενέργειες που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας [6], με τον οποίο επιβλήθηκαν τα προαναφερθέντα μέτρα σε ορισμένα πρόσωπα απαριθμούμενα στο παράρτημα Ι του κανονισμού.

19. Στις 31 Ιουλίου 2014, κρίνοντας ότι η Ρωσική Ομοσπονδία δεν ανταποκρίθηκε στα αιτήματα της Ένωσης και λαμβάνοντας υπόψη τη συνέχιση των παραβιάσεων της εδαφικής ακεραιότητας, της κυριαρχίας και της ανεξαρτησίας της Ουκρανίας, το Συμβούλιο έλαβε μια δέσμη νέων ουσιαστικών περιοριστικών μέτρων με την απόφαση 2014/512 και τον κανονισμό 833/2014, που στρέφονταν, μεταξύ άλλων ρωσικών επιχειρήσεων, κατά της Rosneft Oil Company OJSC (στο εξής: Rosneft), οι δραστηριότητες της οποίας περιλαμβάνουν την έρευνα, την παραγωγή, τη διύλιση υδρογονανθράκων, καθώς και τη διάθεση αργού πετρελαίου και αερίου στη Ρωσία και στο εξωτερικό.

20. Η Rosneft ασκεί τις δραστηριότητες έρευνας και παραγωγής σε ρωσικές επαρχίες πλούσιες σε υδρογονάνθρακες και στη ρωσική υφαλοκρηπίδα. Στο πλαίσιο της έρευνας πραγματοποιεί επιχειρήσεις σε ύδατα βάθους μεγαλύτερου των 150 μέτρων και σε σχιστολιθικούς σχηματισμούς.

21. Η πλειοψηφία των μετοχών της Rosneft (69,5 %) βρίσκεται στην κατοχή της Rosneftegaz OJSC, ανώνυμης εταιρίας που ανήκει καθ' ολοκληρία στη Ρωσική Ομοσπονδία. Ένα μειοψηφικό πακέτο μετοχών της (19,75 %) βρίσκεται στην κατοχή της BP Russian Investments Ltd., θυγατρικής της βρετανικής πετρελαϊκής εταιρίας BP plc. Το υπόλοιπο 10,75 % του εκδοθέντος μετοχικού κεφαλαίου της είναι εισηγμένο στο χρηματιστήριο.

5 — Δήλωση των αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων για την Ουκρανία, Βρυξέλλες, 6 Μαρτίου 2014.

6 — ΕΕ L 78, σ. 6.

22. Το Her Majesty's Treasury (Υπουργείο Οικονομικών του Ηνωμένου Βασιλείου) και ο Secretary of State for Business, Innovation and Skills (Υπουργός Επιχειρήσεων, Καινοτομίας και Επαγγελματικών Προσόντων) είναι οι αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου οι οποίες είναι αρμόδιες για την εφαρμογή της νομοθεσίας της Ένωσης περί επιβολής περιοριστικών μέτρων σε απάντηση των ενεργειών της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Ουκρανία.

23. Η Financial Conduct Authority (Αρχή Χρηματοπιστωτικής Συμπεριφοράς, στο εξής: FCA) δεσμεύεται επίσης από την απόφαση 2014/512 και τον κανονισμό 833/2014 και υποχρεούται να εξετάσει τις συνέπειες που έχουν ως προς τις υποχρεώσεις της και τους νόμιμους σκοπούς της. Κατά συνέπεια, αν προέκυπτε ότι υπήρχε ενδεχόμενο να εκδοθούν απαγορευμένοι τίτλοι και ότι θα ήταν πιθανό, εξ αυτού του λόγου, να θιγεί είτε η ακεραιότητα των αγορών που ρυθμίζονται από την FCA είτε η προστασία του καταναλωτή, η FCA θα όφειλε να εξετάσει ποιες θα ήταν οι ενδεδειγμένες ενέργειες για να προλάβει ή να αποτρέψει αυτόν τον κίνδυνο.

24. Με δικόγραφο που περιήλθε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 9 Οκτωβρίου 2014, η Rosneft άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως 2014/512 και του κανονισμού 833/2014, βάσει του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ[7].

25. Με προσφυγή που άσκησε ενώπιον του High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Divisional Court) [ανώτερο δικαστήριο (Αγγλία και Ουαλία), τμήμα αστικού, εμπορικού και διοικητικού δικαίου (εφέσεις), Ηνωμένο Βασίλειο] στις 20 Νοεμβρίου 2014, η Rosneft αμφισβήτησε τη νομιμότητα της αποφάσεως 2014/512 και του κανονισμού 833/2014, καθώς επίσης και ορισμένων μέτρων που έλαβαν οι αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου προς εφαρμογή ορισμένων πτυχών του κανονισμού 833/2014, και συγκεκριμένα των ποινικών κυρώσεων οι οποίες προβλέπονται σε περίπτωση παραβάσεως του κανονισμού αυτού[8], ορισμένων ερμηνειών της έννοιας «χρηματοδοτική βοήθεια» από την FCA και, τέλος, της ερμηνείας και της εφαρμογής του κανονισμού από την FCA ως προς ορισμένες κινητές αξίες[9].

26. Με απόφαση της 9ης Φεβρουαρίου 2015[10], το High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Divisional Court) αποφάνθηκε ότι, για να επιλύσει τη διαφορά που εκκρεμούσε ενώπιόν του, έπρεπε να κριθεί το κύρος ορισμένων διατάξεων της αποφάσεως 2014/512 και του κανονισμού 833/2014, όπερ σήμαινε, σύμφωνα με την απόφαση Foto-Frost (314/85, EU:C:1987:452), ότι ήταν αναγκαία η υποβολή προδικαστικού ερωτήματος στο Δικαστήριο.

27. Επιπλέον, κατά το αιτούν δικαστήριο, ακόμη και αν οι συγκεκριμένες διατάξεις κρίνονταν νόμιμες, δεν είναι βέβαιο ότι άλλα δικαστήρια των κρατών μελών θα κατέληγαν οπωσδήποτε στα ίδια συμπεράσματα όσον αφορά την ερμηνεία και την εφαρμογή τους. Επισήμανε δε ότι, όσον αφορά ορισμένα ουσιώδη σημεία, υφίστανται σημαντικές ερμηνευτικές αποκλίσεις μεταξύ των αρμόδιων αρχών των διαφόρων κρατών μελών.

7 — Πρόκειται για την εκκρεμή υπόθεση NK Rosneft κ.λπ. κατά Συμβουλίου (T-715/14).

8 — Βλ., αφενός, The Ukraine (European Union Financial Sanctions) (No. 3) Regulations 2014, SI 2014/2054 [κανονιστική πράξη του 2014 σχετικά με την Ουκρανία (οικονομικές κυρώσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης) (αριθ. 3)], η οποία τροποποιήθηκε στη συνέχεια με την The Ukraine (European Union Financial Sanctions) (No. 3) (Amendment) Regulations 2014, SI 2014/2445 [τροποποιητική κανονιστική πράξη του 2014 σχετικά με την Ουκρανία (οικονομικές κυρώσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης) (αριθ. 3)], και, αφετέρου, The Export Control (Russia, Crimea and Sevastopol Sanctions) Order 2014, SI 2014/2357 [διάταγμα του 2014 περί ελέγχου των εξαγωγών (κυρώσεις για τη Ρωσία, την Κριμαία και τη Σεβαστούπολη)], το οποίο τροποποιήθηκε στη συνέχεια με το The Export Control (Russia, Crimea and Sevastopol Sanctions) (Amendment) Order 2014, SI 2014/2932 [τροποποιητικό διάταγμα του 2014 περί ελέγχου των εξαγωγών (κυρώσεις για τη Ρωσία, την Κριμαία και τη Σεβαστούπολη)].

9 — Πρόκειται για μεταβιβάσιμες κινητές αξίες που εκδόθηκαν πρόσφατα υπό μορφή διεθνών αποθετηρίων εγγράφων («Global Depository Receipts», στο εξής: GDR) για μετοχές της Rosneft, είναι εισηγμένες και αποτελούν αντικείμενο διαπραγματεύσεως στο χρηματιστήριο αξιών του Λονδίνου.

10 — Βλ. *R (OJSC Rosneft Oil Company) v Her Majesty's Treasury and ors* [2015] EWHC 248 (Admin).

28. Σε αυτό το πλαίσιο, το High Court of Justice (England &Wales), Queen's Bench Division (Divisional Court) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία ενώπιόν του και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Λαμβανομένων υπόψη ιδίως των άρθρων 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ, 24 ΣΕΕ, 40 ΣΕΕ, 47 [του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης)] και 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, είναι το Δικαστήριο αρμόδιο να αποφανθεί προδικαστικώς δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ επί του κύρους του άρθρου l, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, των άρθρων 4, 4α και 7, καθώς και του παραρτήματος ΙΙΙ της αποφάσεως [2014/512];

2) α) Είναι μια ή περισσότερες εκ των εξής διατάξεων (στο εξής: τα επίμαχα μέτρα) του κανονισμού της Ένωσης και, στον βαθμό που το Δικαστήριο έχει αρμοδιότητα, της αποφάσεως άκυρες:

i) τα άρθρα 4 και 4α της αποφάσεως [2014/512]·

ii) τα άρθρα 3, 3α, 4, παράγραφοι 3 και 4, και το παράρτημα ΙΙ του κανονισμού [833/2014]·

(στο εξής, από κοινού: διατάξεις περί του πετρελαϊκού τομέα)·

iii) το άρθρο l, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, καθώς και το παράρτημα ΙΙΙ της αποφάσεως [2014/512]·

iv) το άρθρο 5, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και το παράρτημα VI του κανονισμού [833/2014]·

(στο εξής, από κοινού: διατάξεις περί τίτλων και δανεισμού)·

v) το άρθρο 7 της αποφάσεως [2014/512] και

vi) το άρθρο 11 του κανονισμού [833/2014].

2) β) Εφόσον τα επίμαχα μέτρα είναι έγκυρα, είναι αντίθετη προς τις αρχές της ασφάλειας δικαίου και της σαφούς νομοθετικής προβλέψεως των ποινών (nulla poena sine lege certa) η επιβολή ποινικών κυρώσεων από κράτος μέλος, δυνάμει του άρθρου 8 του κανονισμού [833/2014], πριν από τον επαρκή προσδιορισμό των στοιχείων της αντικειμενικής υποστάσεως του σχετικού ποινικού αδικήματος από το Δικαστήριο;

3) Εφόσον οι επίμαχες απαγορεύσεις ή οι επίμαχοι περιορισμοί τους οποίους αφορά το υπό α′ του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος είναι έγκυροι:

α) περιλαμβάνει ο όρος "χρηματοδοτική βοήθεια" στο άρθρο 4, παράγραφος 3, του κανονισμού [833/2014] την επεξεργασία μιας πληρωμής από τράπεζα ή άλλο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα;

β) Απαγορεύει το άρθρο 5 του κανονισμού την έκδοση ή άλλη διαπραγμάτευση [GDR] που εκδόθηκαν από τις 12 Σεπτεμβρίου 2014 και μετά, δυνάμει συμβάσεως παρακαταθήκης με μια εκ των απαριθμούμενων στο παράρτημα VI οντοτήτων, για μετοχές μιας εκ των λόγω οντοτήτων εκδοθείσες πριν από τη 12η Σεπτεμβρίου 2014;

γ) Εάν το Δικαστήριο αποφανθεί ότι υφίσταται ασάφεια που δύναται να αρθεί προσηκόντως από το Δικαστήριο με την παροχή περαιτέρω διευκρινίσεων, ποια είναι η ορθή ερμηνεία των όρων "σχιστολιθικό" και "ύδατα με βάθος μεγαλύτερο των 150 μέτρων" στο άρθρο 4 της αποφάσεως και στα άρθρα 3 και 3α του κανονισμού της Ένωσης; Ειδικότερα, εάν το Δικαστήριο κρίνει τούτο αναγκαίο και πρόσφορο, μπορεί να ερμηνεύσει με γεωλογικά

κριτήρια τον όρο “σχιστολιθικό”, από τη χρήση του οποίου εξαρτάται η εφαρμογή του κανονισμού, και να διευκρινίσει εάν η μέτρηση των “υδάτων με βάθος μεγαλύτερο των 150 μέτρων” πρέπει να πραγματοποιείται από το σημείο της γεωτρήσεως ή από αλλού;»

29. Με διάταξη της 26ης Μαρτίου 2015, ο Πρόεδρος του Γενικού Δικαστηρίου ανέστειλε την εκδίκαση της προσφυγής ακυρώσεως στην υπόθεση NK Rosneft κ.λπ. κατά Συμβουλίου (T-715/14) δυνάμει του άρθρου 54, τρίτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έως ότου το Δικαστήριο εκδώσει απόφαση επί της υπό κρίση υποθέσεως.

IV – Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

30. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως κατατέθηκε στο Δικαστήριο στις 18 Φεβρουαρίου 2015. Η Rosneft, η FCA, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η Τσεχική, η Γερμανική, η Εσθονική και η Γαλλική Κυβέρνηση, καθώς και το Συμβούλιο και η Επιτροπή υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις.

31. Στις 23 Φεβρουαρίου 2016 διεξήχθη επ’ ακροατηρίου συζήτηση, κατά την οποία η Rosneft, η FCA, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η Τσεχική, η Γερμανική, η Εσθονική, η Γαλλική και η Πολωνική Κυβέρνηση, καθώς και το Συμβούλιο και η Επιτροπή ανέπτυξαν προφορικώς τις παρατηρήσεις τους.

V – Ανάλυση

A — Επί του πρώτου ερωτήματος

32. Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να αποσαφηνιστεί αν το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να κρίνει προδικαστικώς το κύρος του άρθρου 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, των άρθρων 4, 4α και 7, καθώς και του παραρτήματος III της αποφάσεως 2014/512, λαμβανομένων υπόψη των άρθρων 19 ΣΕΕ, 24 ΣΕΕ και 40 ΣΕΕ, του άρθρου 275 ΣΛΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη.

1. Επί του παραδεκτού

33. Η Εσθονική Κυβέρνηση και το Συμβούλιο αμφισβητούν το παραδεκτό του πρώτου ερωτήματος, διότι, κατά την άποψή τους, η απάντηση σε αυτό δεν είναι αναγκαία προς επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης από το αιτούν δικαστήριο.

34. Προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει την ένσταση απαραδέκτου, εφόσον το ζήτημα της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου να απαντήσει στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι ασφαλώς προκαταρκτικό σε σχέση με την ανάλυση των λοιπών ερωτημάτων του αιτούντος δικαστηρίου (τα οποία ουδείς αμφισβητεί ότι είναι λυσιτελή). Επίσης, το ζήτημα αυτό, κατά πάγια νομολογία, «αποτελεί ζήτημα δημοσίας τάξεως, [το οποίο] το Δικαστήριο δύναται να εξετάσει […] σε οποιοδήποτε στάδιο της δίκης, ακόμη και αυτεπαγγέλτως» [11].

35. Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο πρέπει οπωσδήποτε να γνωρίζει αν υφίσταται αρμοδιότητα του Δικαστηρίου, ώστε να κρίνει αν δεσμεύεται ή όχι από το «μονοπώλιο» που έχει το Δικαστήριο όσον αφορά τον έλεγχο του κύρους των πράξεων του παράγωγου δικαίου της Ένωσης [12].

11 — Απόφαση Elitaliana κατά Eulex Κοσσυφοπέδιο (C-439/13 P, EU:C:2015:753, σκέψη 37). Βλ., επίσης, υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις Sahlstedt κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-362/06 P, EU:C:2009:243, σκέψη 22), και Επιτροπή κατά Κύπρου (C-340/10, EU:C:2012:143, σκέψη 20).

12 — Βλ. γνώμη της γενικής εισαγγελέα J. Kokott για τη γνωμοδότηση 2/13 (EU:C:2014:2475, σημείο 100).

2. Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου να αποφαίνεται προδικαστικώς σχετικά με το κύρος και την ερμηνεία των πράξεων ΚΕΠΠΑ

α) Ο γενικός κανόνας: δικαστικός έλεγχος (άρθρα 19 ΣΕΕ, 263 ΣΛΕΕ, 277 ΣΛΕΕ και 267 ΣΛΕΕ)

36. Με τη σκέψη 23 της περίφημης αποφάσεώς του Les Verts κατά Κοινοβουλίου (294/83, EU:C:1986:166), το Δικαστήριο έκρινε ότι «[η Ένωση] είναι κοινότητα δικαίου καθόσον ούτε τα κράτη μέλη της ούτε τα όργανά της εκφεύγουν του ελέγχου της συμφωνίας των πράξεών τους προς τον βασικό καταστατικό χάρτη που αποτελεί η Συνθήκη [ΛΕΕ]». Με το σκεπτικό αυτό δέχθηκε τη δυνατότητα ασκήσεως προσφυγής ακυρώσεως κατά πράξεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, μολονότι το Κοινοβούλιο δεν αναφέρεται ρητώς μεταξύ των θεσμικών οργάνων οι πράξεις των οποίων υπόκεινται σε έλεγχο νομιμότητας σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο του πρώην άρθρου 173 ΕΟΚ (νυν άρθρου 263 ΣΛΕΕ) [13].

37. Κατά το άρθρο 19 ΣΕΕ, ο δικαστής της Ένωσης είναι επιφορτισμένος με την αποστολή να «εξασφαλίζει την τήρηση του δικαίου κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή των Συνθηκών», ενώ στα κράτη μέλη εναπόκειται να προβλέπουν τα ένδικα βοηθήματα και μέσα τα οποία είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται η πραγματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης.

38. Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, «η Συνθήκη ΛΕΕ, με τα άρθρα της 263 και 277, αφενός, και με το άρθρο της 267, αφετέρου, καθιέρωσε ένα πλήρες σύστημα ένδικων βοηθημάτων και διαδικασιών για τον έλεγχο της νομιμότητας των πράξεων της Ένωσης, αναθέτοντας τον έλεγχο αυτόν στον δικαστή της Ένωσης» [14].

β) Εξαίρεση («Carve-out»): ο αποκλεισμός του δικαστικού ελέγχου ορισμένων πράξεων που εκδίδονται στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ (άρθρα 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ)

39. Εκ πρώτης όψεως, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου στον τομέα της ΚΕΠΠΑ φαίνεται να αποκλείεται από τα άρθρα 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

40. Πριν στραφώ στις δύο αυτές διατάξεις, θα πρέπει να τονίσω ότι το Δικαστήριο, αν και επ' ευκαιρία των αποφάσεων Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (C-130/10, EU:C:2012:472), Συμβούλιο κατά Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (C-348/12 P, EU:C:2013:776), Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (C-658/11, EU:C:2014:2025), και Gbagbo κ.λπ. κατά Συμβουλίου (C-478/11 P έως C-482/11 P, EU:C:2013:258), μπόρεσε να εξετάσει ζητήματα που άπτονται της αρμοδιότητάς του στον τομέα της ΚΕΠΠΑ, με τη σκέψη 251 της γνωμοδοτήσεως 2/13 (EU:C:2014:2454) επισήμανε ότι «δεν είχε μέχρι σήμερα την ευκαιρία να προσδιορίσει το εύρος των περιορισμών της αρμοδιότητάς του οι οποίοι απορρέουν, στον τομέα ΚΕΠΠΑ, από [τα άρθρα 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ

13 — Αυτή η παθητική νομιμοποίηση του Κοινοβουλίου όσον αφορά τις προσφυγές ακυρώσεως συμπληρώθηκε από την ενεργητική νομιμοποίησή του, η ύπαρξη της οποίας διαπιστώθηκε με την απόφαση Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (C-70/88, EU:C:1990:217), όπου το Δικαστήριο έκρινε ότι, αν και στο κείμενο της Συνθήκης ΕΟΚ το Κοινοβούλιο δεν αναφερόταν μεταξύ των οργάνων που μπορούσαν να ασκήσουν προσφυγή ακυρώσεως, επρόκειτο για «δικονομικό κενό [το οποίο] δεν μπορεί, ωστόσο, να υπερισχύσει του κεφαλαιώδους σημασίας συμφέροντος που αποτελεί η διατήρηση και ο σεβασμός της μεταξύ των οργάνων ισορροπίας που ορίζουν οι ιδρυτικές των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων Συνθήκες» (σκέψη 26).

14 — Απόφαση Inuit Tapiriit Kanatami κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (C-583/11 P, EU:C:2013:625, σκέψη 92). Βλ., επίσης, υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις Les Verts κατά Κοινοβουλίου (294/83, EU:C:1986:166, σκέψη 23)· Unión de Pequeños Agricultores κατά Συμβουλίου (C-50/00 P, EU:C:2002:462, σκέψη 40)· Telefónica κατά Επιτροπής (C-274/12 P, EU:C:2013:852, σκέψη 57)· T & L Sugars και Sidul Açúcares κατά Επιτροπής (C-456/13 P, EU:C:2015:284, σκέψη 45), καθώς και διάταξη Pesquerias Riveirenses κ.λπ. κατά Συμβουλίου (C-164/14 P, EU:C:2015:111, σκέψη 40).

και 275 ΣΛΕΕ]». Επομένως, το Δικαστήριο κατέληξε, με τη σκέψη 252 της γνωμοδοτήσεώς του, ότι «αρκεί η διαπίστωση ότι, στο παρόν στάδιο εξελίξεως του δικαίου της Ένωσης, ορισμένες πράξεις που εκδίδονται στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ δεν υπάγονται στον δικαστικό έλεγχο του Δικαστηρίου», χωρίς εντούτοις να διευκρινίσει ποιες ήταν οι πράξεις αυτές [15].

41. Εξάλλου, μολονότι ο έλεγχος της νομιμότητας των πράξεων της Ένωσης αποτελεί τον κανόνα (άρθρα 19 ΣΕΕ, 263 ΣΛΕΕ, 277 ΣΛΕΕ και 267 ΣΛΕΕ), τα άρθρα 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ θεσπίζουν ρήτρα «carve-out» από τη δικαιοδοσία των δικαστηρίων της Ένωσης, με άλλα λόγια «εισάγουν παρέκκλιση από τον κανόνα της γενικής αρμοδιότητας την οποία απονέμει το άρθρο 19 ΣΕΕ στο Δικαστήριο [...] και, ως εκ τούτου, πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικά» [16].

42. Σημειωτέον επίσης ότι υφίσταται μια διαφορά στη διατύπωση, αφενός, του άρθρου 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και, αφετέρου, του άρθρου 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

43. Κατά το άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΛΕΕ, «[τ]ο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έχει δικαιοδοσία όσον αφορά *τις εν λόγω διατάξεις*» [17], ενώ το άρθρο 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ ορίζει ότι «[το] Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έχει αρμοδιότητα *όσον αφορά τις διατάξεις σχετικά με την [ΚΕΠΠΑ] ούτε όσον αφορά τις πράξεις που θεσπίζονται βάσει αυτών*» [18].

44. Η χρησιμοποίηση στο άρθρο 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ της φράσεως «διατάξεις σχετικά με την [ΚΕΠΠΑ]» θα μπορούσε να δημιουργήσει την εσφαλμένη εντύπωση ότι τα δικαστήρια της Ένωσης δεν έχουν αρμοδιότητα για καμία διάταξη της Συνθήκης ΛΕΕ η οποία, καίτοι δεν εμπίπτει στην ΚΕΠΠΑ, μπορεί να είναι σχετική με αυτή.

45. Το Δικαστήριο ουδέποτε δέχθηκε αυτήν τη μάλλον διασταλτική ερμηνεία του άρθρου 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Αντιθέτως, έχει κρίνει ότι πράξη στηριζόμενη στο άρθρο 37 ΣΕΕ, το οποίο περιλαμβάνεται στις διατάξεις ΚΕΠΠΑ της Συνθήκης ΕΕ, και στο άρθρο 218, παράγραφοι 5 και 6, ΣΛΕΕ δεν εξαιρείται από τον δικαστικό έλεγχο, εφόσον το άρθρο 218 ΣΛΕΕ, διάταξη που προδήλως άπτεται της ΚΕΠΠΑ, «είναι γενικής ισχύος, οπότε τυγχάνει κατ' αρχήν εφαρμογής σε όλες τις διεθνείς συμφωνίες τις οποίες διαπραγματεύεται και συνάπτει η Ένωση σε όλους τους τομείς δράσεώς της, περιλαμβανομένης και της ΚΕΠΠΑ» [19].

46. Δεδομένου ότι το άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ αποκλείει την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου μόνον «όσον αφορά *τις εν λόγω διατάξεις*» [20], φρονώ ότι, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή με το σημείο 40 των γραπτών παρατηρήσεών της, γίνεται παραπομπή στην επικεφαλίδα του κεφαλαίου 2 του τίτλου V της Συνθήκης ΕΕ, «Ειδικές διατάξεις σχετικά με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας», στο οποίο περιλαμβάνεται το συγκεκριμένο άρθρο.

15 — Εντούτοις, το Δικαστήριο δεν ακολούθησε τη σαφέστατη άποψη της γενικής εισαγγελέα J. Kokott ότι το Δικαστήριο είναι αναρμόδιο να κρίνει προδικαστικώς το κύρος των πράξεων ΚΕΠΠΑ, όπερ θα σήμαινε ότι τα δικαστήρια των κρατών μελών, μολονότι έχουν την υποχρέωση να εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, θα μπορούσαν να ελέγχουν τα ίδια τη νομιμότητα των πράξεων αυτού του είδους και να μην τις εφαρμόζουν, εφόσον τις κρίνουν παράνομες (βλ. σημεία 82 έως 103 της γνώμης της γενικής εισαγγελέα J. Kokott για τη γνωμοδότηση 2/13, EU:C:2014:2475).

16 — Απόφαση Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (C-658/11, EU:C:2014:2025, σκέψη 70). Βλ., επίσης, υπό την έννοια αυτή, απόφαση Elitaliana κατά Eulex Κοσσυφοπέδιο (C-439/13 P, EU:C:2015:753, σκέψη 42).

17 — Η υπογράμμιση δική μου.

18 — Η υπογράμμιση δική μου.

19 — Απόφαση Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (C-658/11, EU:C:2014:2025, σκέψη 72).

20 — Η υπογράμμιση δική μου.

47. Συνεπώς, η ρήτρα «carve-out» των άρθρων 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ αφορά αποκλειστικώς τα άρθρα 23 ΣΕΕ έως 46 ΣΕΕ και τις πράξεις της Ένωσης που θεσπίζονται βάσει αυτών [21].

48. Επομένως, οι κανονισμοί που εκδίδονται από το Συμβούλιο βάσει του άρθρου 215 ΣΛΕΕ δεν εμπίπτουν στη ρήτρα «carve-out». Οι διάδικοι της κύριας δίκης και όλοι οι παρεμβαίνοντες στην υπόθεση συμφωνούν ότι οι κανονισμοί που εκδίδει το Συμβούλιο βάσει του άρθρου 215 ΣΛΕΕ, όπως εν προκειμένω ο κανονισμός 833/2014, εμπίπτουν στη γενική αρμοδιότητα των δικαστηρίων της Ένωσης όσον αφορά τον έλεγχο νομιμότητάς τους, σύμφωνα με το άρθρο 19 ΣΕΕ. Η αντιπαράθεση περιορίζεται στον βαθμό αυτού του ελέγχου και στη διακριτική ευχέρεια που πρέπει να αναγνωριστεί στο Συμβούλιο. Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί προδικαστικώς όσον αφορά την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΚ) 765/2006 του Συμβουλίου, της 18ης Μαΐου 2006, σχετικά με περιοριστικά μέτρα εις βάρος του Προέδρου Λουκασένκο και ορισμένων αξιωματούχων της Λευκορωσίας [22], η νομική βάση του οποίου ήταν επίσης το πρώην άρθρο 301 ΕΚ, νυν άρθρο 215 ΣΛΕΕ [23].

49. Επίσης, για να μπορεί μια πράξη ΚΕΠΠΑ να εξαιρεθεί από τον δικαστικό έλεγχο δυνάμει των άρθρων 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, δεν αρκεί η νομική της βάση να περιλαμβάνεται στα άρθρα 23 ΣΕΕ έως 46 ΣΕΕ, αλλά πρέπει και η ουσία της να άπτεται της ασκήσεως της ΚΕΠΠΑ.

50. Στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως κατά μέτρων που έλαβε η αποστολή η οποία συγκροτήθηκε βάσει της κοινής δράσεως 2008/124/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 4ης Φεβρουαρίου 2008, σχετικά με την αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Κράτος Δικαίου» στο Κοσσυφοπέδιο, EULEX ΚΟΣΣΥΦΟΠΕΔΙΟ [24], όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2011/752/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2011, για την τροποποίηση της κοινής δράσης 2008/124/ΚΕΠΠΑ σχετικά με την αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επιβολή του κράτους δικαίου στο Κοσσυφοπέδιο, EULEX ΚΟΣΣΥΦΟΠΕΔΙΟ [25], το Δικαστήριο έκρινε, με τις σκέψεις 48 και 49 της αποφάσεως Elitaliana κατά Eulex Κοσσυφοπέδιο (C-439/13 P, EU:C:2015:753), ότι «[…] τα επίμαχα μέτρα, των οποίων ζητείται η ακύρωση λόγω παραβάσεως των κανόνων δικαίου που έχουν εφαρμογή στις συναπτόμενες από την Ένωση δημόσιες συμβάσεις, αφορούν σύναψη δημοσίας συμβάσεως η οποία προκάλεσε δαπάνες που βαρύνουν τον προϋπολογισμό της Ένωσης. Συνεπώς, η επίμαχη δημόσια σύμβαση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του δημοσιονομικού κανονισμού» και ότι «λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων περιστάσεων της υπό κρίση περιπτώσεως, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι το περιεχόμενο του κατά παρέκκλιση περιορισμού της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου, τον οποίο προβλέπουν το άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και το άρθρο 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, είναι τόσο ευρύ ώστε να αποκλείει τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου να ερμηνεύει και να εφαρμόζει τις διατάξεις του δημοσιονομικού κανονισμού στον τομέα της συνάψεως δημοσίων συμβάσεων».

21 — Βλ. αποφάσεις Συμβούλιο κατά Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (C-348/12 P, EU:C:2013:776, σκέψη 99, όπου γίνεται παραπομπή στις σκέψεις 36 έως 38 της αποφάσεως Manufacturing Support & Procurement Kala Naft κατά Συμβουλίου, T-509/10, EU:T:2012:201)· Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (C-658/11, EU:C:2014:2025, σκέψη 73), καθώς και National Iranian Oil Company κατά Συμβουλίου (T-578/12, EU:T:2014:678, σκέψη 35), η οποία επικυρώθηκε με την απόφαση National Iranian Oil Company κατά Συμβουλίου (C-440/14 P, EU:C:2016:128).

22 — ΕΕ L 134, σ. 1.

23 — Βλ. απόφαση Peftiev (C-314/13, EU:C:2014:1645).

24 — ΕΕ L 42, σ. 92.

25 — ΕΕ L 310, σ. 10.

γ) Ανατροπή της εξαιρέσεως («Claw-back»): ο περιορισμένος δικαστικός έλεγχος των πράξεων ΚΕΠΠΑ (άρθρα 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ)

i) Έκταση

51. Αν και μόνον αν μια πράξη ΚΕΠΠΑ πληροί τις δύο προϋποθέσεις που εκτίθενται στα σημεία 47 και 49 των προτάσεών μου, θα πρέπει να εξεταστεί επιπλέον εάν, παρά ταύτα, βάσει της ρήτρας «claw-back» που εισάγουν τα άρθρα 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, εμπίπτει στη γενική αρμοδιότητα την οποία απονέμει στα δικαστήρια της Ένωσης το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ.

52. Επισημαίνω ότι η αιτιολογία που προβάλλεται για τον περιορισμό, μέσω της ρήτρας «carve-out», της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου όσον αφορά την ΚΕΠΠΑ είναι ότι, κατ' αρχήν, οι πράξεις ΚΕΠΠΑ αποτελούν απλώς έκφανση αποφάσεων αμιγώς πολιτικής φύσεως, συνδεόμενων με την άσκηση της ΚΕΠΠΑ, οπότε ο δικαστικός τους έλεγχος δύσκολα συμβιβάζεται με τη διάκριση των εξουσιών [26].

53. Εντούτοις, η ρήτρα «claw-back» αίρει τη δικαστική ασυλία των πράξεων ΚΕΠΠΑ όταν υπερβαίνουν τα όρια της ΚΕΠΠΑ, όπως συμβαίνει τόσο με τις αποφάσεις ΚΕΠΠΑ οι οποίες, μολονότι εκδίδονται βάσει του τίτλου V, κεφάλαιο 2, της Συνθήκης ΕΕ, εισέρχονται στο πεδίο των αρμοδιοτήτων που απονέμει στην Ένωση η Συνθήκη ΛΕΕ όσο και με τις αποφάσεις ΚΕΠΠΑ που προβλέπουν περιοριστικά μέτρα έναντι φυσικών ή νομικών προσώπων.

54. Πράγματι, ήδη από το 1998, το Δικαστήριο έκρινε με τις σκέψεις 14 έως 18 της αποφάσεως Επιτροπή κατά Συμβουλίου (C-170/96, EU:C:1998:219) ότι ήταν αρμόδιο βάσει του άρθρου Μ της Συνθήκης ΕΕ (νυν άρθρο 40 ΣΕΕ) «να μεριμνά ώστε οι πράξεις τις οποίες το Συμβούλιο διατείνεται ότι εμπίπτουν στο άρθρο Κ.3, παράγραφος 2, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση να μη θίγουν τις αρμοδιότητες τις οποίες οι διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ απονέμουν στην Κοινότητα» [27].

55. Επίσης, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τον έλεγχο νομιμότητας περιοριστικών μέτρων έναντι φυσικών ή νομικών προσώπων, τα οποία ελήφθησαν με πράξεις προγενέστερες της ενάρξεως ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας, «μια κοινή θέση που έχει, ως εκ του περιεχομένου της, έκταση εφαρμογής σημαντικότερη από εκείνη που προβλέπει η Συνθήκη ΕΕ γι' αυτό το είδος πράξεων πρέπει να μπορεί να υποβληθεί στον έλεγχο του Δικαστηρίου» [28], διότι «η δυνατότητα προδικαστικής παραπομπής στο Δικαστήριο θα πρέπει να αναγνωριστεί ως προς όλες τις αποφάσεις που λαμβάνει το Συμβούλιο, ανεξαρτήτως της φύσεως ή της μορφής τους, και οι οποίες σκοπούν στην παραγωγή εννόμων αποτελεσμάτων έναντι τρίτων» [29].

56. Η ρήτρα «claw-back» την οποία προβλέπουν τα άρθρα 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ δεν τροποποίησε ουσιαστικά την κατάσταση που ίσχυε πριν από τη θέσπιση της Συνθήκης της Λισσαβώνας.

26 — Σύμφωνα με το δίκαιο πολλών κρατών μελών, τα ζητήματα που συνδέονται με την άσκηση της εξωτερικής πολιτικής της κυβερνήσεως δεν υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο σύμφωνα με τη λεγόμενη θεωρία των κυβερνητικών πράξεων [βλ., ιδίως, Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας, Γαλλία), 19 Φεβρουαρίου 1875, Prince Napoléon, Recueil Lebon, σ. 155] ή με τη θεωρία της ένδικης προστασίας [βλ., για παράδειγμα, *R (Abbasi and anor) κατά Secretary of State for Foreign & Commonwealth Affairs and anor* [2002] EWCA Civ 1598, σκέψεις 99 και 106 (Court of Appeal [England and Wales] [Civil Division] [εφετείο (Αγγλία και Ουαλία) (πολιτικό τμήμα), Ηνωμένο Βασίλειο])].

27 — Σκέψη 16. Βλ., επίσης, υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις Επιτροπή κατά Συμβουλίου (C-176/03, EU:C:2005:542, σκέψη 39)· Επιτροπή κατά Συμβουλίου (C-440/05, EU:C:2007:625, σκέψη 53), καθώς και Επιτροπή κατά Συμβουλίου (C-91/05, EU:C:2008:288, σκέψη 33).

28 — Βλ. αποφάσεις Gestoras Pro Amnistía κ.λπ. κατά Συμβουλίου (C-354/04 P, EU:C:2007:115, σκέψη 54), και Segi κ.λπ. κατά Συμβουλίου (C-355/04 P, EU:C:2007:116, σκέψη 54).

29 — Βλ. αποφάσεις Gestoras Pro Amnistía κ.λπ. κατά Συμβουλίου (C-354/04 P, EU:C:2007:115, σκέψη 53), και Segi κ.λπ. κατά Συμβουλίου (C-355/04 P, EU:C:2007:116, σκέψη 53).

57. Διαπιστώνω ότι, όπως και στην περίπτωση της ρήτρας «carve-out», παρατηρείται μια απόκλιση στο γράμμα των οικείων διατάξεων, αυτή τη φορά όμως το άρθρο 275 ΣΛΕΕ είναι εκείνο που έχει λιγότερο ευρεία διατύπωση από το άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ.

58. Πράγματι, το άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ προβλέπει ότι ο δικαστής της Ένωσης είναι αρμόδιος «να παρακολουθεί τη συμμόρφωση προς το άρθρο 40 [ΣΕΕ] και να *ελέγχει τη νομιμότητα* ορισμένων αποφάσεων, κατά τα αναφερόμενα από το άρθρο 275, δεύτερο εδάφιο, [ΣΛΕΕ]» [30].

59. Αντιθέτως, κατά το άρθρο 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, ο δικαστής της Ένωσης είναι αρμόδιος «να ελέγχει την τήρηση του άρθρου 40 [ΣΕΕ] *και να αποφαίνεται επί των προσφυγών που ασκούνται σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, [ΣΛΕΕ*] και αφορούν τον έλεγχο της νομιμότητας των αποφάσεων που προβλέπουν περιοριστικά μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων, τις οποίες θεσπίζει το Συμβούλιο βάσει του τίτλου V, κεφάλαιο 2, [ΣΕΕ]».

60. Όσον αφορά τον έλεγχο της τηρήσεως του άρθρου 40 ΣΕΕ, οι δύο διατάξεις είναι πανομοιότυπες. Κάθε πράξη ΚΕΠΠΑ που εμπίπτει στη ρήτρα «carve-out» μπορεί να ελέγχεται από τα δικαστήρια της Ένωσης προκειμένου να εξασφαλίζεται η συμβατότητα με το άρθρο 40 ΣΕΕ. Η συγκεκριμένη πτυχή της ρήτρας «claw-back» καλύπτει συνεπώς, μεταξύ άλλων, τις πράξεις οι οποίες εκδίδονται βάσει του άρθρου 215, παράγραφοι 1 και 2, ΣΛΕΕ και περιέχουν τόσο μέτρα σχετικά με τη διακοπή και τη μείωση, εν όλω ή εν μέρει, των οικονομικών και χρηματοοικονομικών σχέσεων με μία ή περισσότερες τρίτες χώρες όσο και περιοριστικά μέτρα έναντι φυσικών ή νομικών προσώπων.

61. Εντούτοις, υφίσταται μια σημαντική διαφορά μεταξύ της διατυπώσεως των δύο διατάξεων, η οποία έγκειται στο ότι το άρθρο 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ περιορίζει τον έλεγχο νομιμότητας των αποφάσεων που προβλέπουν περιοριστικά μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων μόνο στις προσφυγές ακυρώσεως τις οποίες ασκούν τα πρόσωπα αυτά δυνάμει του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, ενώ το άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ καθιερώνει αρμοδιότητα του Δικαστηρίου για τον έλεγχο, γενικά, της νομιμότητας «ορισμένων αποφάσεων, κατά τα αναφερόμενα από το άρθρο 275, δεύτερο εδάφιο, [ΣΛΕΕ]», δηλαδή «αποφάσεων που προβλέπουν περιοριστικά μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων, τις οποίες θεσπίζει το Συμβούλιο βάσει του τίτλου V, κεφάλαιο 2, [ΣΕΕ]».

62. Όπως προκύπτει από την προαναφερθείσα στο σημείο 38 των προτάσεών μου νομολογία του Δικαστηρίου, ο «έλεγχος νομιμότητας» στον οποίο αναφέρεται το άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ δεν περιλαμβάνει μόνον τις προσφυγές ακυρώσεως που ασκούνται βάσει του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, αλλά επίσης, και κυρίως, τον μηχανισμό της προδικαστικής παραπομπής κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ.

63. Πράγματι, κατά παλαιά και πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, «η προδικαστική παραπομπή προς εκτίμηση του κύρους πράξεως συνιστά, *όπως και η προσφυγή ακυρώσεως*, τρόπο ελέγχου της νομιμότητας των πράξεων των [οργάνων της Ένωσης]» [31]. Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο με τη σκέψη 15 της αποφάσεως Foto-Frost (314/85, EU:C:1987:452), «οι αρμοδιότητες που αναγνωρίζονται στο Δικαστήριο με το άρθρο [267 ΣΛΕΕ] έχουν κυρίως ως σκοπό να εξασφαλίζουν την ομοιόμορφη

30 — Η υπογράμμιση δική μου.

31 — Απόφαση Foto-Frost (314/85, EU:C:1987:452, σκέψη 16). Η υπογράμμιση δική μου. Βλ., επίσης, υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις Les Verts κατά Κοινοβουλίου (294/83, EU:C:1986:166, σκέψη 23)· Unión de Pequeños Agricultores κατά Συμβουλίου (C-50/00 P, EU:C:2002:462, σκέψη 40)· Gaston Schul Douane-expediteur (C-461/03, EU:C:2005:742, σκέψη 22)· Reynolds Tobacco κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-131/03 P, EU:C:2006:541, σκέψη 80)· Melki και Abdeli (C-188/10 και C-189/10, EU:C:2010:363, σκέψη 54)· A (EU:C:2014:2195, σκέψη 41), καθώς και Schrems (C-362/14, EU:C:2015:650, σκέψη 62).

εφαρμογή του […] δικαίου [της Ένωσης] από τα εθνικά δικαστήρια [διότι] [ο]ι διαφορές μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών όσον αφορά το κύρος των […] πράξεων [της Ένωσης] θα ήταν ικανές να διακυβεύσουν την ίδια την ενότητα της […] έννομης τάξης [της Ένωσης] και να θίξουν τη θεμελιώδη αρχή της ασφάλειας του δικαίου» [32].

64. Επιπλέον, εφόσον, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου [33], η ρήτρα «carve-out» την οποία προβλέπει το άρθρο 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ πρέπει, όπως κάθε εξαίρεση, να ερμηνεύεται συσταλτικά, ενώ το πεδίο εφαρμογής ρήτρας «claw-back» δεν μπορεί να είναι ευρύτερο από εκείνο ρήτρας «carve-out» [34], η ρήτρα «claw-back» του άρθρου 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, η οποία σηματοδοτεί την επιστροφή στον βασικό κανόνα, πρέπει να ερμηνεύεται διασταλτικά λαμβάνοντας υπόψη την ευρύτερη διατύπωση του άρθρου 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ.

65. Φρονώ συνεπώς ότι η ρήτρα «claw-back» των άρθρων 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ επιτρέπει στον δικαστή της Ένωσης να ελέγχει την τήρηση του άρθρου 40 ΣΕΕ σε σχέση με όλες τις πράξεις ΚΕΠΠΑ (τόσο μέσω προσφυγής ακυρώσεως όσο και προδικαστικώς) [35], καθώς και να ελέγχει τη νομιμότητα των αποφάσεων ΚΕΠΠΑ οι οποίες προβλέπουν περιοριστικά μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων και εκδίδονται από το Συμβούλιο βάσει του τίτλου V, κεφάλαιο 2, ΣΕΕ (τόσο κατόπιν προσφυγής ακυρώσεως όσο και προδικαστικώς) [36].

66. Η αντίθετη άποψη την οποία υποστήριξε η γενική εισαγγελέας J. Kokott με τη γνώμη της για τη γνωμοδότηση 2/13 (EU:C:2014:2475) και συμμερίζονται εν προκειμένω η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η Τσεχική, η Γερμανική, η Εσθονική, η Γαλλική και η Πολωνική Κυβέρνηση, καθώς και το Συμβούλιο, ότι δηλαδή «οι Συνθήκες δεν προβλέπουν *καμία* αρμοδιότητα του Δικαστηρίου προς έκδοση προδικαστικών αποφάσεων στον τομέα της ΚΕΠΠΑ» [37], δύσκολα συμβιβάζεται, κατά την άποψή μου, με το άρθρο 23 ΣΕΕ, σύμφωνα με το οποίο «[η] δράση της Ένωσης στη διεθνή σκηνή […] έχει ως γνώμονα τις αρχές […] που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο 1 […]», μεταξύ των οποίων τις αρχές του κράτους δικαίου και της οικουμενικότητας και του αδιαίρετου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών [38], στις οποίες περιλαμβάνεται ασφαλώς το δικαίωμα προσβάσεως σε δικαστήριο και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας.

32 — Η απόφαση Foto-Frost (314/85, EU:C:1987:452) θεμελιώνεται στο ότι «το άρθρο [263] παρέχει *αποκλειστική* αρμοδιότητα στο Δικαστήριο να ακυρώνει τις πράξεις των […] οργάνων [της Ένωσης]» (απόφαση Foto-Frost, 314/85, EU:C:1987:452, σκέψη 17). Η υπογράμμιση δική μου. Βλ. επίσης, υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις Lucchini (C-119/05, EU:C:2007:434, σκέψη 53)· Melki και Abdeli (C-188/10 και C-189/10, EU:C:2010:363, σκέψη 54)· Otis κ.λπ. (C-199/11, EU:C:2012:684, σκέψη 53)· A (EU:C:2014:2195, σκέψη 41), καθώς και Schrems (C-362/14, EU:C:2015:650, σκέψη 62). Η αρχή αυτή είναι εφαρμοστέα σε κάθε πράξη της Ένωσης που είτε εμπίπτει στη γενική ρήτρα δωσιδικίας του Δικαστηρίου (βλ. σημεία 36 έως 38 των προτάσεών μου) είτε στη ρήτρα «claw-back». Αντιθέτως, σε περίπτωση διαδικασίας που αφορά πράξη σχετική με την ΚΕΠΠΑ, η οποία εμπίπτει στη ρήτρα «carve-out», αλλά όχι στη ρήτρα «claw-back», αρμόδιο για τον έλεγχο νομιμότητας δεν είναι το Δικαστήριο, αλλά τα δικαστήρια των κρατών μελών, στα οποία εναπόκειται να εξασφαλίσουν στους ιδιώτες αποτελεσματική δικαστική προστασία σύμφωνα με το άρθρο 19 ΣΕΕ. Πράγματι, όπως προβλέπουν τα άρθρα 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, στην περίπτωση αυτή, «[το] Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έχει δικαιοδοσία», ενώ αρμόδια είναι τα δικαστήρια των κρατών μελών.

33 — Βλ. αποφάσεις Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (C-658/11, EU:C:2014:2025, σκέψη 70), και Elitaliana κατά Eulex Kossυφοπέδιο (C-439/13 P, EU:C:2015:753, σκέψη 42).

34 — Πράγματι, δεν είναι δυνατόν το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 275 ΣΛΕΕ να αποκαθιστά τη δικαιοδοσία των δικαστηρίων της Ένωσης για θέματα τα οποία δεν έχουν προηγουμένως εξαιρεθεί από τη δικαιοδοσία τους βάσει του πρώτου εδαφίου του εν λόγω άρθρου.

35 — Βλ., υπό την έννοια αυτή, Lenaerts, K., Maselis, I. και Gutman, K., *EU Procedural Law*, Oxford University Press, 2014, παράγραφος 6.05.

36 — Προσθέτω ότι η προκειμένη υπόθεση αφορά μόνον την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να κρίνει προδικαστικώς το κύρος και την ερμηνεία των πράξεων ΚΕΠΠΑ, δεδομένου ότι οι προσφυγές λόγω παραβάσεως και οι αγωγές αποζημιώσεως οι οποίες στρέφονται κατά πράξεως ΚΕΠΠΑ καλύπτονται από τη ρήτρα «carve-out» των άρθρων 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ και όχι από τη ρήτρα «claw-back» των άρθρων 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

37 — Σημείο 100 της γνώμης. Με το σημείο 101, η γενική εισαγγελέας προσέθεσε ότι «[α]πό απόψεως πολιτικής ολοκληρώσεως, είναι λυπηρό το γεγονός ότι, όσον αφορά τα ζητήματα του τομέα της ΚΕΠΠΑ, το Δικαστήριο δεν έχει αρμοδιότητα εκδόσεως προδικαστικών αποφάσεων ούτε το μονοπώλιο του ελέγχου της νομιμότητας των νομικών πράξεων των θεσμικών οργάνων κατά την έννοια της αποφάσεως Foto-Frost (EU:C:1987:452), με συνέπεια, κατά τον τρόπο αυτό, να μη διασφαλίζεται η ομοιόμορφη ερμηνεία και εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ».

38 — Βλ. άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΕΕ.

ii) Η ρήτρα «claw-back» και οι αποφάσεις οι οποίες εκδίδονται από το Συμβούλιο βάσει του τίτλου V, κεφάλαιο 2, της Συνθήκης ΕΕ και προβλέπουν περιοριστικά μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων

67. Διαπιστώνω ότι, αν και η ρήτρα «carve-out» την οποία προβλέπουν τα άρθρα 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ καλύπτει όλες τις πράξεις ΚΕΠΠΑ, η ρήτρα «claw-back», την οποία προβλέπουν τα άρθρα 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ αναφέρεται μόνο στην τήρηση του άρθρου 40 ΣΕΕ και στον έλεγχο νομιμότητας των *αποφάσεων* οι οποίες προβλέπουν περιοριστικά μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων και εκδίδονται από το Συμβούλιο βάσει του τίτλου V, κεφάλαιο 2, ΣΕΕ.

68. Όσον αφορά την τήρηση του άρθρου 40 ΣΕΕ, είναι σαφές ότι η ρήτρα «claw-back» αφορά κάθε πράξη ΚΕΠΠΑ η οποία καλύπτεται ήδη από τη ρήτρα «carve-out».

69. Αντιθέτως, όσον αφορά τον έλεγχο νομιμότητας, τα άρθρα 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, καθώς και το άρθρο 215, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ αναφέρονται στις *αποφάσεις* οι οποίες προβλέπουν περιοριστικά μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων και εκδίδονται από το Συμβούλιο βάσει του τίτλου V, κεφάλαιο 2, ΣΕΕ, οπότε δεν περιλαμβάνονται, κατά την άποψή μου, οι κανονισμοί, όπως εν προκειμένω ο κανονισμός 833/2014, που εκδίδονται από το Συμβούλιο βάσει του άρθρου 215, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ.

70. Αυτό ενισχύει την άποψη που εξέθεσα στα σημεία 47 και 48 των προτάσεών μου ότι η ρήτρα «carve-out» καλύπτει μόνον τις πράξεις ΚΕΠΠΑ των οποίων η νομική βάση περιλαμβάνεται στα άρθρα 23 ΣΕΕ έως 46 ΣΕΕ, και, κατά συνέπεια, δεν αφορά πράξεις του Συμβουλίου βάσει του άρθρου 215 ΣΛΕΕ.

71. Αν ίσχυε το αντίθετο, θα εμφανιζόταν το παράδοξο να είναι το Δικαστήριο αρμόδιο για τον έλεγχο των αποφάσεων ΚΕΠΠΑ οι οποίες προβλέπουν μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων και εκδίδονται από το Συμβούλιο βάσει του τίτλου V, κεφάλαιο 2, ΣΕΕ, αλλά όχι των κανονισμών που εκδίδονται βάσει των ίδιων αυτών αποφάσεων.

72. Επίσης, αντιθέτως προς ό,τι ισχύει για περιοριστικά μέτρα που προβλέπουν τη διακοπή ή τη μείωση, εν όλω ή εν μέρει, των οικονομικών και χρηματοοικονομικών σχέσεων με μία ή περισσότερες τρίτες χώρες[39], η έκδοση κανονισμού βάσει του άρθρου 215, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ δεν είναι υποχρεωτική όσον αφορά τα περιοριστικά μέτρα έναντι φυσικών ή νομικών προσώπων. Πράγματι, σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, «[ε]φόσον προβλέπεται από απόφαση [ΚΕΠΠΑ], το Συμβούλιο *μπορεί* να λαμβάνει [ανάλογα μέτρα]»[40]. Συνεπώς, είναι δυνατό να λαμβάνονται περιοριστικά μέτρα έναντι φυσικών ή νομικών προσώπων αποκλειστικά και μόνο με απόφαση ΚΕΠΠΑ. Για αυτό ακριβώς το είδος αποφάσεως τα άρθρα 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ προβλέπουν τη ρήτρα «claw-back».

39 — Το άρθρο 215, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ προϋποθέτει ότι η προβλεπόμενη από απόφαση ΚΕΠΠΑ διακοπή ή μείωση, εν όλω ή εν μέρει, των οικονομικών και χρηματοοικονομικών σχέσεων με μία ή περισσότερες τρίτες χώρες συνοδεύεται από την έκδοση πράξεως του Συμβουλίου βάσει του ίδιου του άρθρου 215 ΣΛΕΕ, με άλλα λόγια προϋποθέτει παρέμβαση αυτού που αποκαλούνταν, πριν από τη Συνθήκη της Λισσαβώνας, «κοινοτικός πυλώνας». Πράγματι, στη διάταξη αυτή χρησιμοποιείται η οριστική έγκλιση: «το Συμβούλιο [...] θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα».

40 — Η υπογράμμιση δική μου.

iii) Τι ισχύει όσον αφορά την αρμοδιότητα ερμηνείας;

73. Επειδή η ρήτρα «claw-back» των άρθρων 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ περιορίζει την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου σε *έλεγχο νομιμότητας* των αποφάσεων ΚΕΠΠΑ που προβλέπουν μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων και εκδίδονται από το Συμβούλιο βάσει του τίτλου V, κεφάλαιο 2, ΣΕΕ, το Δικαστήριο φαίνεται να μη διαθέτει, όσον αφορά τέτοιες πράξεις, την εξουσία ερμηνείας την οποία του απονέμει το άρθρο 267, πρώτο εδάφιο, στοιχείο β', ΣΛΕΕ.

74. Σε ανάλογο νομικό πλαίσιο, όπου το άρθρο 41 της Συνθήκης ΕΚΑΧ επέτρεπε στο Συμβούλιο να «αποφαίνεται με προδικαστικές αποφάσεις περί του *κύρους* των πράξεων της Ανωτάτης Αρχής και του Συμβουλίου» [41], το Δικαστήριο έκρινε ότι «η εκτίμηση του κύρους μιας πράξεως προϋποθέτει κατ' ανάγκη την προηγούμενη ερμηνεία της» [42]. Σε αυτή τη βάση, αποφάνθηκε ότι «θα ήταν αντίθετο προς τους σκοπούς και τη συνοχή των Συνθηκών το να ανήκει σε τελευταίο βαθμό στο Δικαστήριο ο προσδιορισμός της έννοιας και του περιεχομένου των κανόνων που θεσπίζονται από ή με βάση τις Συνθήκες ΕΟΚ και ΕΚΑΕ, όπως προβλέπεται με την ίδια φρασεολογία από το άρθρο 177 της Συνθήκης ΕΟΚ [νυν άρθρο 267 ΣΛΕΕ] και το άρθρο 150 της Συνθήκης ΕΚΑΕ [έχει έκτοτε καταργηθεί], πράγμα το οποίο παρέχει τη δυνατότητα εξασφαλίσεως ενότητας ως προς την εφαρμογή τους, ενώ παράλληλα, όταν οι σχετικοί κανόνες εμπίπτουν στη Συνθήκη ΕΚΑΧ, η αρμοδιότητα αυτή να ανήκει αποκλειστικά στα διάφορα εθνικά δικαστήρια, οι ερμηνείες των οποίων μπορούν να διαφέρουν, το δε Δικαστήριο να μην μπορεί να εξασφαλίσει την ενιαία ερμηνεία των κανόνων αυτών» [43].

75. Για τους λόγους αυτούς φρονώ ότι, αν τα δικαστήρια της Ένωσης μπορούν να πράξουν το μείζον, ήτοι να ελέγξουν τη νομιμότητα αποφάσεως η οποία προβλέπει μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων και εκδίδεται από το Συμβούλιο βάσει του τίτλου V, κεφάλαιο 2, ΣΕΕ, επιτρέπεται ασφαλώς να πράξουν το έλασσον, δηλαδή να ερμηνεύσουν τις εν λόγω αποφάσεις, ιδίως προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να ακυρωθεί ή να κριθεί ανίσχυρη από το Δικαστήριο μια πράξη ΚΕΠΠΑ που θα μπορούσε να διατηρηθεί σε ισχύ αν επιβαλλόταν διαφορετική ερμηνεία.

76. Τούτο ισχύει πολλώ μάλλον αν ληφθεί υπόψη ότι, όπως αναφέρει το αιτούν δικαστήριο με τις σκέψεις 30 έως 34 της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, υπάρχουν ήδη διαφορές απόψεων μεταξύ των αρμόδιων αρχών των διαφόρων κρατών μελών όσον αφορά ορισμένα ουσιώδη σημεία, και συγκεκριμένα ως προς την ερμηνεία της έννοιας της χρηματοδοτικής βοήθειας στα άρθρα 4, παράγραφος 2, στοιχείο β', της αποφάσεως 2014/512 και 4, παράγραφος 3, του κανονισμού 833/2014, όπως μαρτυρούν και οι γραπτές παρατηρήσεις της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και της Γερμανικής, της Εσθονικής και της Γαλλικής Κυβερνήσεως.

3. Η απόφαση 2014/512 υπό το πρίσμα των άρθρων 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και 275 ΣΛΕΕ

77. Η απόφαση 2014/512 απολαύει εκ πρώτης όψεως της δικαστικής ασυλίας που εξασφαλίζει η ρήτρα «carve-out» την οποία προβλέπουν τα άρθρα 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, διότι πληροί τις δύο προϋποθέσεις που προεκτέθηκαν στα σημεία 47 και 49 των προτάσεών μου.

41 — Η υπογράμμιση δική μου.

42 — Απόφαση Busseni (C-221/88, EU:C:1990:84, σκέψη 14).

43 — Απόφαση Busseni (C-221/88, EU:C:1990:84, σκέψη 16).

78. Πράγματι, η νομική βάση της αποφάσεως 2014/512 είναι το άρθρο 29 ΣΕΕ, το οποίο περιλαμβάνεται στον τίτλο V, κεφάλαιο 2, της Συνθήκης ΕΕ, «Ειδικές διατάξεις σχετικά με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας», ενώ η ουσία της άπτεται προδήλως της ΚΕΠΠΑ, δεδομένου ότι, με την απόφαση αυτή, το Συμβούλιο έλαβε περιοριστικά μέτρα «λόγω ενεργειών της Ρωσίας που αποσταθεροποιούν την κατάσταση στην Ουκρανία» [44].

79. Κατ' εφαρμογήν της ρήτρας «claw-back» την οποία εισάγουν τα άρθρα 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, θεωρώ ότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να κρίνει προδικαστικώς τη συμβατότητα της αποφάσεως 2014/512 με το άρθρο 40 ΣΕΕ, εφόσον η Rosneft, με τα σημεία 21 και 22 των γραπτών παρατηρήσεών της, αμφισβητεί τη νομιμότητα της αποφάσεως 2014/512 υπό το πρίσμα της διατάξεως αυτής.

80. Για να είναι το Δικαστήριο επίσης αρμόδιο να ελέγξει τη νομιμότητα της αποφάσεως 2014/512 σε σχέση με οποιοδήποτε άλλο ζήτημα πέραν ενδεχόμενης παραβάσεως του άρθρου 40 ΣΕΕ, πρέπει να εξεταστεί αν η εν λόγω απόφαση προβλέπει «περιοριστικά μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων [και έχει εκδοθεί από] το Συμβούλιο βάσει του τίτλου V, κεφάλαιο 2, [ΣΕΕ]» κατά την έννοια των άρθρων 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

81. Συναφώς, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η Γαλλική και η Εσθονική Κυβέρνηση, καθώς και το Συμβούλιο και η Επιτροπή αμφισβητούν ότι η απόφαση 2014/512 περιέχει περιοριστικά μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων, αφού, κατά την άποψή τους, τα μέτρα τα οποία προβλέπει εφαρμόζονται σε αντικειμενικά προσδιοριζόμενες καταστάσεις και σε γενικά περιγραφόμενη κατηγορία προσώπων.

82. Πράγματι, τα άρθρα 4 και 4α [45] της αποφάσεως 2014/512 δεν έχουν ως στόχο τη Rosneft, αντιθέτως προς ό,τι συμβαίνει με το άρθρο 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β' έως δ', και 3 [46], και με το άρθρο 7 [47], στο πεδίο εφαρμογής των οποίων εμπίπτουν τρεις ρωσικές εταιρίες, μεταξύ αυτών και η Rosneft (βλ. παράρτημα ΙΙΙ της εν λόγω αποφάσεως).

83. Συναφώς υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, τα περιοριστικά μέτρα «προσιδιάζουν ταυτοχρόνως σε πράξεις γενικού περιεχομένου, στο μέτρο που απαγορεύουν σε μια κατηγορία αποδεκτών καθορισθέντων κατά τρόπο γενικό και αόριστο να θέτουν, μεταξύ άλλων, κεφάλαια και οικονομικούς πόρους στη διάθεση των προσώπων και οντοτήτων που περιλαμβάνονται στους καταλόγους των παραρτημάτων τους, και σε δέσμη ατομικών αποφάσεων οι οποίες αφορούν τα εν λόγω πρόσωπα και οντότητες» [48]. Κατά το Δικαστήριο, «το καθοριστικό στοιχείο για την πρόσβαση στον δικαστή της Ένωσης είναι [...] η ατομική φύση των πράξεων αυτών» [49].

44 — Όπως αναφέρεται στον τίτλο της αποφάσεως.

45 — Τα άρθρα 4 και 4α της αποφάσεως 2014/512 αφορούν τον ρωσικό πετρελαϊκό τομέα καθόσον προβλέπουν, αφενός, αδειοδότηση για την άμεση ή έμμεση πώληση, προμήθεια, μεταβίβαση ή εξαγωγή από υπηκόους των κρατών μελών ή από το έδαφος κρατών μελών, συγκεκριμένου εξοπλισμού ο οποίος προορίζεται κυρίως για την έρευνα και παραγωγή πετρελαίου στη Ρωσική Ομοσπονδία και, αφετέρου, απαγόρευση της άμεσης ή έμμεσης παροχής από υπηκόους των κρατών μελών ή από το έδαφος κρατών μελών συναφών υπηρεσιών που είναι απαραίτητες για την έρευνα και παραγωγή πετρελαίου στη Ρωσική Ομοσπονδία.

46 — Το άρθρο 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β' έως δ', και 3, της αποφάσεως 2014/512 προβλέπει γενική απαγόρευση, εφαρμοστέα σε όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της Ένωσης, παροχής μιας σειράς υπηρεσιών σχετικών με τις αγορές κεφαλαίων προς οντότητες με έδρα τη Ρωσία που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙΙ, όπου κατονομάζεται, μεταξύ άλλων, η Rosneft.

47 — Το άρθρο 7 της αποφάσεως 2014/512 προβλέπει ρήτρα μη αποζημιώσεως των επιχειρήσεων. Η παράγραφος 1, στοιχείο α', της εν λόγω διατάξεως αφορά, μεταξύ άλλων, τις οντότητες που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙΙ, όπου κατονομάζεται, μεταξύ άλλων, η Rosneft.

48 — Απόφαση Gbagbo κ.λπ. κατά Συμβουλίου (C-478/11 P έως C-482/11 P, EU:C:2013:258, σκέψη 56). Βλ. επίσης, υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις Kadi και Al Barakaat International Foundation κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (C-402/05 P και C-415/05 P, EU:C:2008:461, σκέψεις 241 έως 244), καθώς και Συμβούλιο κατά Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (C-348/12 P, EU:C:2013:776, σκέψη 99), η οποία παραπέμπει στις σκέψεις 36 έως 38 της αποφάσεως Manufacturing Support & Procurement Kala Naft κατά Συμβουλίου (T-509/10, EU:T:2012:201).

49 — Απόφαση Gbagbo κ.λπ. κατά Συμβουλίου (C-478/11 P έως C-482/11 P, EU:C:2013:258, σκέψη 57).

84. Σε αυτό το πνεύμα, η προσφυγή ακυρώσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Manufacturing Support & Procurement Kala Naft κατά Συμβουλίου (T-509/10, EU:T:2012:201) απορρίφθηκε λόγω αναρμοδιότητας υπό το πρίσμα του άρθρου 275 ΣΛΕΕ, καθόσον αφορούσε το άρθρο 4 της αποφάσεως 2010/413/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 26ης Ιουλίου 2010, για περιοριστικά μέτρα κατά του Ιράν και για την κατάργηση της κοινής θέσης 2007/140/ΚΕΠΠΑ (στο εξής: απόφαση 2010/413)[50], που δεν στρεφόταν ειδικώς κατά του προσφεύγοντος[51]. Με τη σκέψη 99 της αποφάσεώς του Συμβούλιο κατά Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (C-348/12 P, EU:C:2013:776), το Δικαστήριο επικύρωσε την απόρριψη για τους ίδιους λόγους.

85. Δεδομένου ότι η διατύπωση των άρθρων 4 και 4α της αποφάσεως 2014/512 είναι σχεδόν ίδια με εκείνη του άρθρου 4 της αποφάσεως 2010/413[52], συμφωνώ με την άποψη της Επιτροπής ότι οι εν λόγω διατάξεις δεν περιέχουν περιοριστικά μέτρα έναντι της Rosneft. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο είναι αναρμόδιο να ελέγξει τη νομιμότητά τους (και να τις ερμηνεύσει), διότι δεν τυγχάνει εφαρμογής η ρήτρα «claw-back» των άρθρων 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

86. Εντούτοις, δεν συμμερίζομαι την άποψη της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, της Τσεχικής, της Γαλλικής, της Εσθονικής και της Πολωνικής Κυβερνήσεως, καθώς και του Συμβουλίου και της Επιτροπής ότι το άρθρο 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και το άρθρο 7 της αποφάσεως 2014/512, τα οποία, μέσω του παραρτήματος ΙΙΙ, έχουν ρητώς ως στόχο τη Rosneft, δεν προβλέπουν περιοριστικά μέτρα έναντι της συγκεκριμένης εταιρίας, διότι τα μέτρα που περιέχονται στις εν λόγω διατάξεις εφαρμόζονται σε αντικειμενικά προσδιοριζόμενες καταστάσεις και σε γενικά περιγραφόμενη κατηγορία προσώπων, ενώ το παράρτημα ΙΙΙ, στο οποίο κατονομάζεται η Rosneft, είναι καθαρά αναγνωριστικού χαρακτήρα.

87. Η Επιτροπή θεμελιώνει τη σχετική επιχειρηματολογία της στη σκέψη 39 της αποφάσεως Sina Bank κατά Συμβουλίου (T-67/12, EU:T:2014:348) και στη σκέψη 32 της αποφάσεως Hemmati κατά Συμβουλίου (T-68/12, EU:T:2014:349) με τις οποίες το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, σε σχέση με το άρθρο 20, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της αποφάσεως 2010/413, ότι «η “απόφαση που προβλέπει περιοριστικά μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων” κατά την έννοια του άρθρου 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ εμπεριέχεται στην πράξη με την οποία διατηρήθηκε, κατόπιν επανεξετάσεως, η εγγραφή του ονόματος της προσφεύγουσας στο παράρτημα ΙΙ της αποφάσεως 2010/413, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2010/644, από την 1η Δεκεμβρίου 2011», και δεν σχετίζεται με το

50 — ΕΕ L 195, σ. 39.

51 — «[Τ]α απαγορευτικά μέτρα που θεσπίζονται με το άρθρο 4 της αποφάσεως 2010/413 αποτελούν μέτρα γενικής φύσεως, καθόσον το πεδίο εφαρμογής τους καθορίζεται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων και όχι με αναφορά σε προσδιοριζόμενα φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Κατά συνέπεια, όπως υποστηρίζουν το Συμβούλιο και η Επιτροπή, το άρθρο 4 της αποφάσεως 2010/413 δεν αποτελεί απόφαση προβλέπουσα περιοριστικά μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων υπό την έννοια του άρθρου 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ» (σκέψη 37).

52 —
«1. Απαγορεύονται η πώληση, η προμήθεια ή η μεταβίβαση βασικού εξοπλισμού και τεχνολογίας από υπηκόους των κρατών μελών, ή από το έδαφος των κρατών μελών, ή με τη βοήθεια σκαφών ή αεροσκαφών που βρίσκονται υπό τη δικαιοδοσία τους, είτε προέρχονται από τα κράτη μέλη είτε όχι, εφόσον προορίζονται για τους ακόλουθους νευραλγικούς κλάδους του πετρελαίου και του φυσικού αερίου του Ιράν ή για ιρανικές ή ιρανικής ιδιοκτησίας επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους κλάδους αυτούς εκτός Ιράν:
α) διύλιση,
β) υγροποιημένο φυσικό αέριο,
γ) έρευνα,
δ) παραγωγή.
Η Ένωση λαμβάνει τα προσήκοντα μέτρα για να καθοριστούν τα σχετικά είδη που θα εμπίπτουν στο πεδίο της παρούσας διάταξης.
2. Απαγορεύεται η παροχή των κατωτέρω, εφ' όσον προορίζονται για επιχειρήσεις του Ιράν οι οποίες δραστηριοποιούνται στους νευραλγικούς κλάδους της ιρανικής βιομηχανίας πετρελαίου και αερίου που αναφέρονται στην παράγραφο 1 ή για ιρανικές ή ιρανικής ιδιοκτησίας επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους κλάδους αυτούς εκτός Ιράν:
α) τεχνικής βοήθειας ή εκπαίδευσης και άλλων υπηρεσιών σχετικών με βασικό εξοπλισμό και τεχνολογίες που καθορίζονται σύμφωνα με την παράγραφο 1,
β) χρηματοδότησης ή χρηματοδοτικής βοήθειας για οιαδήποτε πώληση, προμήθεια, μεταβίβαση ή εξαγωγή βασικού εξοπλισμού και τεχνολογίας που καθορίζονται σύμφωνα με την παράγραφο 1 ή για την παροχή σχετικής τεχνικής βοήθειας ή εκπαίδευσης.
3. Απαγορεύεται η εν επιγνώσει ή εκ προθέσεως συμμετοχή σε δραστηριότητες οι οποίες έχουν ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα την παράκαμψη των απαγορεύσεων που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2.»

γεγονός ότι η προσφεύγουσα κατονομαζόταν στο παράρτημα ΙΙ του αρχικού κειμένου της αποφάσεως 2010/413. Για τον λόγο αυτόν, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε εαυτό αναρμόδιο με την αιτιολογία ότι το άρθρο 20, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της αποφάσεως 2010/413 δεν προέβλεπε περιοριστικά μέτρα κατά προσώπων, αλλά μέτρα γενικής ισχύος.

88. Επιπλέον, με τη σκέψη 42 της αποφάσεως Sina Bank κατά Συμβουλίου (T-67/12, EU:T:2014:348) και με τη σκέψη 35 της αποφάσεως Hemmati κατά Συμβουλίου (T-68/12, EU:T:2014:349), το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε το κριτήριο κατά πόσον το άρθρο 16, παράγραφος 2, του κανονισμού που εξέδωσε το Συμβούλιο βάσει της αποφάσεως 2010/413[53], το οποίο επαναλαμβάνει, ως μέτρα γενικής ισχύος, τα μέτρα του άρθρου 20, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της αποφάσεως 2010/413, αφορά «ατομικώς» κάποιο πρόσωπο, κατά τον ίδιο τρόπο με την έννοια «απόφαση που προβλέπει περιοριστικά μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων». Στηριζόμενο σε αυτό το σκεπτικό, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε απαράδεκτη την ασκηθείσα προσφυγή ακυρώσεως του εν λόγω άρθρου 16, παράγραφος 2.

89. Φρονώ ότι η νομολογία αυτή του Γενικού Δικαστηρίου δεν είναι σύμφωνη με τη νομολογία του Δικαστηρίου όπως απορρέει από τη σκέψη 99 της αποφάσεως Συμβούλιο κατά Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (C-348/12 P, EU:C:2013:776)[54]. Πράγματι, όπως έκρινε άλλος σχηματισμός του Γενικού Δικαστηρίου με τη σκέψη 36 της αποφάσεως National Iranian Oil Company κατά Συμβουλίου (T-578/12, EU:T:2014:678), η οποία επικυρώθηκε από το Δικαστήριο με την απόφαση National Iranian Oil Company κατά Συμβουλίου (C-440/14 P, EU:C:2016:128), «το άρθρο 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ ανοίγει για κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο την οδό της προσφυγής κατά πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις τις οποίες προβλέπει η εν λόγω διάταξη, όπως ισχύει εν προκειμένω [διότι οι εν λόγω πράξεις της Ένωσης περιλαμβάνονται στο κατάλογο των επίδικων μέτρων]».

90. Επιπλέον, σύμφωνα με την ίδια σκέψη της αποφάσεως National Iranian Oil Company κατά Συμβουλίου (T-578/12, EU:T:2014:678), η προσέγγιση την οποία ακολούθησε το Γενικό Δικαστήριο με τις αποφάσεις Sina Bank κατά Συμβουλίου (T-67/12, EU:T:2014:348) και Hemmati κατά Συμβουλίου (T-68/12, EU:T:2014:349), εξομοιώνοντας κατ' ουσίαν την έννοια του περιοριστικού μέτρου κατά προσώπων με το κριτήριο το εκάστοτε μέτρο να αφορά ατομικώς τον ενδιαφερόμενο, «αντίκειται στις διατάξεις του άρθρου 263 και του άρθρου 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ και, κατά συνέπεια, αντιβαίνει στο σύστημα δικαστικής προστασίας το οποίο θεσπίζεται με τη Συνθήκη ΛΕΕ, καθώς και στο δικαίωμα πραγματικής προσφυγής το οποίο διακηρύσσεται με το άρθρο 47 του [Χάρτη]».

91. Ανεξαρτήτως αυτού, επισημαίνεται ως εκ περισσού ότι μια τόσο αυστηρή ερμηνεία θα είχε ως αποτέλεσμα να καθίσταται η ρήτρα «claw-back» πολύ συχνά κενή περιεχομένου, αν, αντιθέτως προς ό,τι προτείνω ανωτέρω, οι διατάξεις των αποφάσεων ΚΕΠΠΑ οι οποίες, όπως το άρθρο 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και το άρθρο 7 της αποφάσεως 2014/512, στρέφονται ρητώς κατά φυσικών ή νομικών προσώπων δεν θεωρηθεί ότι συνιστούν «περιοριστικά μέτρα κατά προσώπων» κατά την έννοια της ρήτρα «claw-back», με συνέπεια να μην επιτρέπεται, λόγω ακριβώς αυτής της ρήτρας, η υποβολή προδικαστικού ερωτήματος σχετικά με το κύρος τους.

53 — Πρόκειται για τον κανονισμό (ΕΕ) 961/2010 του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2010, σχετικά με περιοριστικά μέτρα κατά του Ιράν και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) 423/2007 (ΕΕ L 281, σ. 1).

54 — Βλ., επίσης, σκέψεις 36 έως 38 της αποφάσεως Manufacturing Support & Procurement Kala Naft κατά Συμβουλίου (T-509/10, EU:T:2012:201), με τις οποίες το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι το επίδικο μέτρο δεν ήταν περιοριστικό μέτρο κατά προσώπου, διότι δεν κατονόμαζε καμία συγκεκριμένη οντότητα.

92. Προτείνω συνεπώς στο Δικαστήριο να απαντήσει στο πρώτο ερώτημα ότι, σύμφωνα με τα άρθρα 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και 275 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφανθεί προδικαστικώς, δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, όσον αφορά το κύρος της αποφάσεως 2014/512 σε σχέση με το άρθρο 40 ΣΕΕ, ενώ είναι επίσης αρμόδιο για την ερμηνεία και τον έλεγχο νομιμότητας του άρθρου 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και του άρθρου 7 της εν λόγω αποφάσεως, καθώς και του παραρτήματος ΙΙΙ αυτής.

93. Θα ήθελα, εντούτοις, να διευκρινίσω ότι, αν και τα περιοριστικά μέτρα που λαμβάνονται με τα άρθρα 4 και 4α της αποφάσεως 2014/512 εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ρήτρας «carve-out» και όχι στο πεδίο εφαρμογής της ρήτρας «claw-back», τούτο δεν συνεπάγεται έλλειψη δικαστικής προστασίας, εφόσον ο κανονισμός 833/2014, όπως εξήγησα με τα σημεία 47, 49, 69 και 70 των προτάσεών μου εμπίπτει απολύτως στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου και επαναλαμβάνει σχεδόν αυτολεξεί τις σχετικές διατάξεις με τα άρθρα 3, 3α και 4, παράγραφοι 3 και 4. Εφόσον το Δικαστήριο ακυρώσει τις εν λόγω διατάξεις του κανονισμού 833/2014, το Συμβούλιο θα πρέπει να λάβει τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να καταστήσει τις αντίστοιχες διατάξεις της αποφάσεως 2014/512 συμβατές με την απόφαση του Δικαστηρίου σύμφωνα με το άρθρο 266 ΣΛΕΕ, όπως και το ίδιο το Συμβούλιο παραδέχθηκε άλλωστε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

Β — Επί του δευτέρου ερωτήματος, υπό α′

94. Με το δεύτερο ερώτημά του, υπό α′, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να λάβει θέση επί του κύρους των άρθρων 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, 4, 4α και 7, και του παραρτήματος ΙΙΙ της αποφάσεως 2014/512, καθώς και των άρθρων 3, 3α, 4, παράγραφοι 3 και 4, 5, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και 11, και των παραρτημάτων ΙΙ και VI του κανονισμού 833/2014.

95. Κατόπιν της απαντήσεως που έδωσα στο πρώτο ερώτημα, θα εξετάσω τη συμβατότητα της αποφάσεως 2014/512 και του κανονισμού 833/2014 με το άρθρο 40 ΣΕΕ, καθώς και το κύρος των άρθρων 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και 7, και του παραρτήματος ΙΙΙ της αποφάσεως 2014/512, όπως επίσης και το κύρος των άρθρων 3, 3α, 4, παράγραφοι 3 και 4, 5, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και 11, καθώς και των παραρτημάτων ΙΙ και VI του κανονισμού 833/2014.

1. Επί της συμβατότητας της αποφάσεως 2014/512 και του κανονισμού 833/2014 με το άρθρο 40 ΣΕΕ

96. Κατά τη Rosneft, το Συμβούλιο, εκδίδοντας απόφαση ΚΕΠΠΑ η οποία έχει στην πραγματικότητα νομοθετικό χαρακτήρα, υπερέβη τις εξουσίες του. Σύμφωνα με το άρθρο 29 ΣΕΕ, ο ρόλος του Συμβουλίου είναι να καθορίζει «τη στάση της Ένωσης επί συγκεκριμένου ζητήματος γεωγραφικής ή θεματικής φύσεως». Αντιθέτως, η έκδοση νομοθετικών πράξεων στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ αποκλείεται βάσει του άρθρου 31, παράγραφος 1, ΣΕΕ. Επομένως, θεσπίζοντας τις εξαιρετικά λεπτομερείς διατάξεις της αποφάσεως 2014/512, οι οποίες ως επί το πλείστον μεταφέρθηκαν αυτολεξεί στον κανονισμό 833/2014, το Συμβούλιο παρέβη τη ρήτρα μη επιρροής του άρθρου 40 ΣΕΕ και οικειοποιήθηκε την προβλεπόμενη στο άρθρο 215 ΣΛΕΕ εξουσία υποβολής προτάσεων, την οποία έχουν από κοινού η Επιτροπή και ο ύπατος εκπρόσωπος.

97. Κατά την άποψή μου, η απόφαση 2014/512 και ο κανονισμός 833/2014 δεν είναι νομοθετικές πράξεις.

98. Ακόμα και αν, σε αδρές γραμμές, νοούνται ως «νομοθετικές πράξεις» όλα τα μέτρα γενικής ισχύος τα οποία είναι εφαρμοστέα σε αντικειμενικά προσδιοριζόμενες καταστάσεις και σε κατηγορία προσώπων που περιγράφεται γενικώς και αφηρημένως, το άρθρο 289, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ είναι η μοναδική διάταξη η οποία δίνει τον ακριβή ορισμό αυτής της έννοιας όπως χρησιμοποιείται στο

άρθρο 24 ΣΕΕ. Εκεί η εν λόγω κατηγορία ορίζεται ως «[ο]ι νομικές πράξεις που εκδίδονται με νομοθετική διαδικασία», δηλαδή είτε με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία του άρθρου 289, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ είτε με την ειδική νομοθετική διαδικασία του άρθρου 289, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ.

99. Απαγορεύοντας συνεπώς την έκδοση νομοθετικών πράξεων, τα άρθρα 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίοδος, ΣΕΕ και 31, παράγραφος 1, ΣΕΕ αποκλείουν τον ευρύτερο ρόλο που αποδίδει το άρθρο 289, παράγραφοι 1 και 2, ΣΛΕΕ στο Κοινοβούλιο και στην Επιτροπή [55].

100. Εξάλλου, η διαδικασία του άρθρου 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ για την έκδοση της αποφάσεως 2014/512 και η διαδικασία του άρθρου 215 ΣΛΕΕ για την έκδοση του κανονισμού 833/2014 διαφέρουν από τις διαδικασίες οι οποίες πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 289 ΣΛΕΕ, να ακολουθηθούν προκειμένου να χαρακτηριστεί μια πράξη νομοθετική.

101. Εφόσον η Rosneft δεν ισχυρίζεται ότι η απόφαση 2014/512 και ο κανονισμός 833/2014 έπρεπε να εκδοθούν με διαφορετική νομική βάση από τα άρθρα 29 ΣΕΕ και 215 ΣΛΕΕ αντιστοίχως, τα επιχειρήματά της είναι απορριπτέα.

2. Επί του κύρους των άρθρων 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και 7, και του παραρτήματος ΙΙΙ της αποφάσεως 2014/512, καθώς και των άρθρων 3, 3α, 4, παράγραφοι 3 και 4, 5, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και 11, και των παραρτημάτων ΙΙ και VI του κανονισμού 833/2014

α) Επί της εκτάσεως του ελέγχου

102. Με τα σημεία 64, 108 και 115 των παρατηρήσεών του, το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο για τον έλεγχο της νομιμότητας των επίδικων διατάξεων του κανονισμού 833/2014, καθόσον η Rosneft, με τους λόγους ακυρότητας τους οποίους προβάλλει, αμφισβητεί κατ' ουσίαν αποφάσεις αρχής που εμπίπτουν απολύτως στον τομέα της ΚΕΠΠΑ και ελήφθησαν από το Συμβούλιο με την απόφαση 2014/512.

103. Δεν συμφωνώ με αυτή την άποψη διότι φρονώ ότι η έκδοση κανονισμού βάσει του άρθρου 215 ΣΛΕΕ, ακόμα και αν το κείμενό του επαναλαμβάνει αυτολεξεί ή συμπληρώνει ή διευκρινίζει τα μέτρα που προβλέπονται σε απόφαση σχετική με την ΚΕΠΠΑ, όπως συμβαίνει εν προκειμένω με την απόφαση 2014/512 και τον κανονισμό 833/2014, συνεπάγεται άρση της δικαστικής ασυλίας της οποίας θα μπορούσαν να τύχουν τα οικεία μέτρα βάσει των άρθρων 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και 275, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ [56].

104. Η αντίθετη λύση θα ήταν αποτέλεσμα διασταλτικής ερμηνείας του αποκλεισμού της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου στον εν λόγω τομέα, ενώ ο αποκλεισμός αυτός είναι η εξαίρεση και όχι ο κανόνας.

55 — Θα ήταν, εξάλλου, αδύνατο να ερμηνευθούν τα άρθρα 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίοδος, ΣΕΕ και 31, παράγραφος 1, ΣΕΕ υπό την έννοια ότι καθιστούν υποχρεωτική τη λήψη, μέσω της νομοθετικής διαδικασίας, περιοριστικών μέτρων σχετικών με τη διακοπή ή τη μείωση, εν όλω ή εν μέρει, των οικονομικών και χρηματοοικονομικών σχέσεων με μία ή περισσότερες τρίτες χώρες, τα οποία είναι εξ ορισμού μέτρα γενικής ισχύος εφαρμοζόμενα σε αντικειμενικά προσδιοριζόμενες καταστάσεις και σε κατηγορία προσώπων που περιγράφεται γενικώς και αφηρημένως, διότι μια τέτοια ερμηνεία θα ήταν καταφανώς αντίθετη προς το γράμμα του άρθρου 215, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, όπου ορίζεται ότι «το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία μετά από κοινή πρόταση του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, και της Επιτροπής, θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα [και ε]νημερώνει σχετικά το Κοινοβούλιο», διαδικασία η οποία δεν ταυτίζεται ούτε με τη συνήθη ούτε με την ειδική νομοθετική διαδικασία.

56 — Αυτό προκύπτει από την περιγραφή του άρθρου 215 ΣΛΕΕ ως «διόδου επικοινωνίας μεταξύ των δράσεων της [Ένωσης] που συνίστανται στην επιβολή οικονομικών μέτρων […] και των σκοπών της Συνθήκης ΕΕ» (απόφαση Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου, C-130/10, EU:C:2012:472, σκέψη 59). Οι πράξεις ΚΕΠΠΑ που διέρχονται από αυτή τη «δίοδο επικοινωνίας» καθίστανται μέτρα σε σχέση με τα οποία ισχύει υποχρέωση τηρήσεως της Συνθήκης ΛΕΕ.

105. Πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι στον τομέα αυτόν, ο οποίος αφορά τη διπλωματία, την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας, το Συμβούλιο χαίρει ευρείας διακριτικής ευχέρειας [57].

β) Επί του λόγου ακυρότητας ο οποίος αφορά προβαλλόμενη παράβαση της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως

106. Κατά τη Rosneft, το άρθρο 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και το παράρτημα ΙΙΙ της αποφάσεως 2014/512, όπως επίσης και τα άρθρα 3, παράγραφοι 1, 3 και 5, 3α, παράγραφος 1, 5, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, καθώς και τα παραρτήματα ΙΙ και VI του κανονισμού 833/2014 αντιβαίνουν στα άρθρα 10, παράγραφος 1 (ρήτρα μεταχειρίσεως του μάλλον ευνοούμενου κράτους σε σχέση με τις εμπορευματικές συναλλαγές), 12 (ελευθερία διαμετακομίσεως εμπορευμάτων), 36 (ρήτρα όχι λιγότερο ευνοϊκής μεταχειρίσεως όσον αφορά τη διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών) και 52, παράγραφοι 2, 5 και 9 (ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων), της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως.

107. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η Εσθονική και η Γαλλική Κυβέρνηση, καθώς και το Συμβούλιο και η Επιτροπή υποστηρίζουν ότι τα επίδικα μέτρα δικαιολογούνται διότι είναι «αναγκαία για την προστασία των ζωτικών […] συμφερόντων ασφαλείας [των συμβαλλομένων μερών] σε καιρό πολέμου ή σοβαρών διεθνών αναταραχών που συνιστούν απειλή πολέμου», κατά το άρθρο 99, παράγραφος 1, στοιχείο δ′, της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως και ότι, εν πάση περιπτώσει, οι διατάξεις της εν λόγω συμφωνίας τις οποίες επικαλείται η Rosneft δεν έχουν άμεσο αποτέλεσμα.

108. Δεδομένου ότι το άρθρο 99 της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως προϋποθέτει την ύπαρξη μέτρου αντίθετου προς τις ουσιαστικές διατάξεις της συμφωνίας αυτής, θα πρέπει να εξεταστεί κατ' αρχάς αν το άρθρο 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και το παράρτημα ΙΙΙ της αποφάσεως 2014/512, καθώς και τα άρθρα 3, παράγραφοι 1, 3 και 5, 3α, παράγραφος 1, 5, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και τα παραρτήματα ΙΙ και VI του κανονισμού 833/2014 είναι αντίθετα προς τα άρθρα 10, παράγραφος 1, 12, 36 et 52, παράγραφοι 2, 5 και 9, της εν λόγω συμφωνίας.

i) Επί του άμεσου αποτελέσματος των άρθρων 10, παράγραφος 1, 12, 36 και 52, παράγραφοι 2, 5 και 9, της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως

109. Θα πρέπει να υπενθυμιστεί συναφώς ότι, κατά πάγια νομολογία, συμφωνία που συνάπτεται μεταξύ της Ένωσης και ενός ή περισσότερων τρίτων κρατών συνιστά, όσον αφορά την Ένωση, πράξη θεσμικού οργάνου κατά την έννοια του άρθρου 267, πρώτο εδάφιο, στοιχείο β′, ΣΛΕΕ, της οποίας οι διατάξεις αποτελούν, από τη θέση της σε ισχύ, αναπόσπαστο μέρος της έννομης τάξης της Ένωσης, ενώ, στο πλαίσιο αυτής της έννομης τάξης, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαίνεται με προδικαστικές αποφάσεις επί της ερμηνείας της συμφωνίας αυτής [58].

57 — Βλ. αποφάσεις Sison κατά Συμβουλίου (C-266/05 P, EU:C:2007:75, σκέψη 33), και Συμβούλιο κατά Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (C-348/12 P, EU:C:2013:776, σκέψη 120).

58 — Βλ. αποφάσεις Haegeman (181/73, EU:C:1974:41, σκέψεις 3 έως 6) σχετικά με τη συμφωνία συνδέσεως μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Ελλάδας που υπογράφηκε στην Αθήνα στις 9 Ιουλίου 1961 και συνήφθη εξ ονόματος της Κοινότητας δυνάμει της αποφάσεως 63/106/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Σεπτεμβρίου 1961 (JO 1963, L 26, σ. 293)· Demirel (12/86, EU:C:1987:400, σκέψη 7) σχετικά με τη συμφωνία συνδέσεως μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Τουρκίας που υπογράφηκε στην Άγκυρα στις 12 Σεπτεμβρίου 1963 και συνήφθη εξ ονόματος της Κοινότητας δυνάμει της αποφάσεως 64/732/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 23ης Δεκεμβρίου 1963 (ΕΕ ειδ. εκδ. 11/001, σ. 48)· Andersson και Wåkerås-Andersson (C-321/97, EU:C:1999:307, σκέψεις 26 και 27)· Ospelt και Schlössle Weissenberg (C-452/01, EU:C:2003:493, σκέψη 27), καθώς και Établissements Rimbaud (C-72/09, EU:C:2010:645, σκέψη 19) σχετικά με τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο που υπογράφηκε στις 2 Μαΐου 1992 (ΕΕ 1994, L 1, σ. 3) και εγκρίθηκε με την απόφαση 94/1/ΕΚ, ΕΚΑΧ του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 13ης Δεκεμβρίου 1993, για τη σύναψη συμφωνίας σχετικά με τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, των κρατών μελών αυτών και της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας, της Δημοκρατίας της Ισλανδίας, του Πριγκιπάτου του Λιχτενστάιν, του Βασιλείου της Νορβηγίας, του Βασιλείου της Σουηδίας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας (ΕΕ 1994, L 1, σ. 1). Βλ., επίσης, σημεία 32 έως 35 των προτάσεών μου στην υπόθεση SECIL (C-464/14, EU:C:2016:52).

110. Επιπλέον, με τη σκέψη 37 της αποφάσεως Επιτροπή κατά Rusal Armenal (C-21/14 P, EU:C:2015:494), το Δικαστήριο έκρινε ότι «[π]ρος στήριξη […] ενστάσεως περί ελλείψεως νομιμότητας μπορεί να γίνει επίκληση των διατάξεων διεθνούς συμφωνίας στην οποία η Ένωση είναι συμβαλλόμενο μέρος, όμως μόνον υπό την προϋπόθεση, αφενός, ότι η φύση και η οικονομία της εν λόγω συμφωνίας επιτρέπουν παρόμοια εξέταση και, αφετέρου, ότι οι διατάξεις αυτές δεν περιέχουν αιρέσεις και είναι αρκούντως σαφείς. Μόνον εφόσον πληρούνται οι δύο αυτές προϋποθέσεις σωρευτικώς είναι δυνατή η επίκληση τέτοιων διατάξεων ενώπιον του δικαστή της Ένωσης προκειμένου να αξιοποιηθεί ως κριτήριο για την εκτίμηση της νομιμότητας πράξεως της Ένωσης» [59].

111. Δεδομένου ότι τα άρθρα 10, παράγραφος 1, και 12 της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως παραπέμπουν σε συγκεκριμένες διατάξεις της ΓΣΔΕ, το Συμβούλιο και η Επιτροπή επικαλούνται την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τις συμφωνίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, κατά την οποία «λόγω της φύσεως και της οικονομίας τους, οι συμφωνίες αυτές δεν περιλαμβάνονται, κατ' αρχήν, στους κανόνες βάσει των οποίων το Δικαστήριο ελέγχει τη νομιμότητα των πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης» [60].

112. Ωστόσο, η συμφωνία εταιρικής σχέσεως δεν είναι δυνατό να εξομοιωθεί με μια συμφωνία αποκλειστικώς εμπορικού χαρακτήρα, ως προς την οποία θα μπορούσε να εφαρμοστεί η ως άνω νομολογία [61].

113. Πράγματι, το Δικαστήριο έχει κρίνει με τη σκέψη 27 της αποφάσεως Simutenkov (C-265/03, EU:C:2005:213) ακριβώς ως προς τη συγκεκριμένη συμφωνία εταιρικής σχέσεως, ότι αυτή «έχει ως αντικείμενο τη σύναψη εταιρικής σχέσεως μεταξύ των μερών η οποία έχει σκοπό να προωθήσει, μεταξύ άλλων, την ανάπτυξη στενότερων πολιτικών σχέσεων μεταξύ των εν λόγω μερών, το εμπόριο και τις αρμονικές οικονομικές σχέσεις μεταξύ αυτών, τις πολιτικές και οικονομικές ελευθερίες, καθώς και τη σταδιακή προσέγγιση μεταξύ της Ρωσικής Ομοσπονδίας και ενός ευρύτερου χώρου συνεργασίας στην Ευρώπη».

114. Επιπλέον, με τη σκέψη 28 της ίδιας αποφάσεως, το Δικαστήριο προσέθεσε ότι «[τ]ο γεγονός ότι η εν λόγω συμφωνία περιορίζεται στη σύναψη εταιρικής σχέσεως μεταξύ των μερών, χωρίς να προβλέπει σύνδεση ή μελλοντική ένταξη της Ρωσικής Ομοσπονδίας [στην Ένωση], δεν είναι τέτοιας φύσεως ώστε να εμποδίζει την απευθείας εφαρμογή ορισμένων από τις διατάξεις της. Συγκεκριμένα, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, εάν συμφωνία εγκαθιδρύει συνεργασία μεταξύ των μερών, ορισμένες από τις διατάξεις της μπορούν, [όταν, λαμβανομένων υπόψη του γράμματός της, του αντικειμένου και της φύσεως της συμφωνίας, συνεπάγεται σαφή και συγκεκριμένη υποχρέωση που δεν εξαρτάται, ως προς την εκτέλεση ή τα αποτελέσματά της, από τη θέσπιση οποιασδήποτε μεταγενέστερης πράξεως], να διέπουν απευθείας τη νομική κατάσταση των ιδιωτών».

115. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο αναγνώρισε, με τη σκέψη 22 της προαναφερθείσας αποφάσεώς του, άμεσο αποτέλεσμα στο άρθρο 23, παράγραφος 1, της συμφωνίας αυτής, το οποίο αφορά τους όρους εργασίας.

59 — Βλ. επίσης, υπό την έννοια αυτή, απόφαση Συμβούλιο κ.λπ. κατά Vereniging Milieudefensie και Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht (C-401/12 P έως C-403/12 P, EU:C:2015:4, σκέψη 54 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

60 — Απόφαση Επιτροπή κατά Rusal Armenal (C-21/14 P, EU:C:2015:494, σκέψη 38). Βλ. επίσης, υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις Πορτογαλία κατά Συμβουλίου (C-149/96, EU:C:1999:574, σκέψη 47)· Van Parys (C-377/02, EU:C:2005:121, σκέψη 39), καθώς και LVP (C-306/13, EU:C:2014:2465, σκέψη 44).

61 — Πράγματι, με τη σκέψη 39 της αποφάσεως Επιτροπή κατά Rusal Armenal (C-21/14 P, EU:C:2015:494), το Δικαστήριο εξήγησε ότι οι συμφωνίες ΠΟΕ δεν περιλαμβάνονται στους κανόνες βάσει των οποίων ελέγχεται η νομιμότητα των πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης («αν γινόταν δεκτό ότι η εξασφάλιση της συμφωνίας του δικαίου της Ένωσης με τους κανόνες του ΠΟΕ απόκειται απευθείας στον δικαστή της Ένωσης τα νομοθετικά ή εκτελεστικά όργανα της Ένωσης δεν θα είχαν το περιθώριο χειρισμών το οποίο έχουν τα ανάλογα όργανα των εμπορικών εταίρων της Ένωσης. Δεν αμφισβητείται, πράγματι, ότι ορισμένα συμβαλλόμενα μέρη, και μεταξύ αυτών οι σημαντικότεροι από εμπορικής απόψεως εταίροι της Ένωσης, συνήγαγαν, υπό το φως του αντικειμένου και του σκοπού των συμφωνιών ΠΟΕ, ακριβώς συμπέρασμα ότι οι συμφωνίες αυτές δεν περιλαμβάνονται στους κανόνες με γνώμονα τους οποίους τα δικαστικά τους όργανα ελέγχουν τη νομιμότητα των κανόνων του εσωτερικού τους δικαίου. Μια τέτοια έλλειψη αμοιβαιότητας, αν γινόταν δεκτή, θα εγκυμονούσε τον κίνδυνο να υπάρξει ανισορροπία στην εφαρμογή των κανόνων του ΠΟΕ»).

116. Αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζουν η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η Γαλλική Κυβέρνηση, το Συμβούλιο και η Επιτροπή, δεν κατανοώ γιατί το γράμμα των επίδικων διατάξεων της επίμαχης εν προκειμένω συμφωνίας εταιρικής σχέσεως δεν πληροί τα κριτήρια του άμεσου αποτελέσματος, όπως εκτίθενται στη σκέψη 21 της αποφάσεως Simutenkov (C-265/03, EU:C:2005:213) και επαναλαμβάνονται στη σκέψη 37 της αποφάσεως Επιτροπή κατά Rusal Armenal (C-21/14 P, EU:C:2015:494).

117. Πράγματι, κατά το άρθρο 10, παράγραφος 1, της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως, «[τα] συμβαλλόμενα μέρη παρέχουν αμοιβαία τη γενική μεταχείριση του μάλλον ευνοούμενου κράτους που προβλέπει το άρθρο Ι παράγραφος 1 της ΓΣΔΕ»[62]. Το άρθρο 12, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, προβλέπει ότι «κάθε συμβαλλόμενο μέρος επιτρέπει την ελεύθερη διαμετακόμιση μέσω του εδάφους του, εμπορευμάτων τα οποία κατάγονται από το τελωνειακό έδαφος ή προορίζονται για το τελωνειακό έδαφος του αντισυμβαλλομένου μέρους». Το άρθρο 36 ορίζει ότι «τα συμβαλλόμενα μέρη χορηγούν αμοιβαία μεταχείριση όχι λιγότερο ευνοϊκή από εκείνη που χορηγείται σε οποιαδήποτε τρίτη χώρα, όσον αφορά τους όρους που διέπουν τη διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών». Τέλος, κατά το άρθρο 52, τα συμβαλλόμενα μέρη εγγυώνται την «ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων μεταξύ των μονίμων κατοίκων [της Ένωσης] και της Ρωσίας υπό μορφή άμεσων επενδύσεων» (παράγραφος 2), δεν εισάγουν νέους περιορισμούς μετά από μεταβατική περίοδο πέντε ετών από την έναρξη ισχύος της συμφωνίας (παράγραφος 5) και «χορηγούν αμοιβαία τη μεταχείριση του μάλλον ευνοουμένου κράτους, όσον αφορά την ελευθερία των τρεχουσών πληρωμών και των κινήσεων κεφαλαίου, καθώς και τις μεθόδους πληρωμής» (παράγραφος 9).

118. Φρονώ ότι το γράμμα των διατάξεων αυτών ουδόλως διαφέρει, από άποψη ανεπιφύλακτου, από το γράμμα του άρθρου 23, παράγραφος 1, της ίδιας συμφωνίας, το οποίο, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, έχει άμεσο αποτέλεσμα[63]. Συνεπώς, είναι κάτι περισσότερο από «συμφωνία περί περαιτέρω συμφωνίας (‘an agreement to agree’)»[64].

ii) Επί της υπάρξεως περιορισμού των δικαιωμάτων που προβλέπονται από τα άρθρα 10, παράγραφος 1, 12, 36 και 52, παράγραφοι 2, 5 και 9, της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως

119. Θα πρέπει συνεπώς να εξεταστεί αν τα μέτρα που θεσπίζονται με το άρθρο 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και με το παράρτημα ΙΙΙ της αποφάσεως 2014/512 καθώς και με τα άρθρα 3, παράγραφοι 1, 3 και 5, 3α, παράγραφος 1, 5, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και με τα παραρτήματα ΙΙ και VI του κανονισμού 833/2014 συνεπάγονται περιορισμούς των άρθρων 10, παράγραφος 1, 12, 36 και 52, παράγραφοι 2, 5 και 9, της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως.

– Άρθρα 10, παράγραφος 1, και 12 της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως (εμπορευματικές συναλλαγές)

120. Όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι τα άρθρα 3, παράγραφοι 1, 3 και 5, και 3α, παράγραφος 1, του κανονισμού 833/2014 αντιβαίνουν στο άρθρο 10, παράγραφος 1, της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως, θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το συγκεκριμένο άρθρο της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως είχε απλώς ως συνέπεια την επέκταση της εφαρμογής του άρθρου Ι, παράγραφος 1, της ΓΣΔΕ στις σχέσεις μεταξύ της Ένωσης και της Ρωσικής Ομοσπονδίας, σε μια εποχή που η τελευταία δεν ήταν μέλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

62 — Το άρθρο Ι, παράγραφος 1, της ΓΣΔΕ ορίζει τη γενική μεταχείριση του μάλλον ευνοούμενου κράτους ως εξής: «[ό]λα τα πλεονεκτήματα, ευεργετήματα, προνόμια ή ατέλειες που παραχωρούνται από συμβαλλόμενο μέρος σε προϊόν καταγωγής ή προορισμού οποιασδήποτε άλλης χώρας θα επεκτείνονται αμέσως και άνευ όρων σε κάθε παρόμοιο προϊόν που έχει ως καταγωγή ή προορισμό το έδαφος οποιουδήποτε άλλου συμβαλλόμενου μέρους. Η διάταξη αυτή αφορά τους τελωνειακούς δασμούς και τους πάσης φύσεως φόρους που εισπράττονται λόγω εισαγωγής ή εξαγωγής ή επ’ ευκαιρία της εισαγωγής ή της εξαγωγής, καθώς και όσους βαρύνουν τις διεθνείς μεταφορές κεφαλαίων για την καταβολή του τιμήματος των πραγματοποιούμενων εισαγωγών ή εξαγωγών, τον τρόπο εισπράξεως αυτών των δασμών και φόρων, το σύνολο της νομοθεσίας και των διατυπώσεων που αφορούν τις εισαγωγές ή τις εξαγωγές, καθώς και όλα τα ζητήματα στα οποία αναφέρονται οι παράγραφοι 2 και 4 του άρθρου ΙΙΙ».

63 — Βλ. σκέψεις 20 έως 29 της αποφάσεως Simutenkov (C-265/03, EU:C:2005:213).

64 — Βλ. σημείο 79 των προτάσεών μου στην υπόθεση SECIL (C-464/14, EU:C:2016:52).

121. Εντούτοις, το πεδίο εφαρμογής του άρθρου Ι, παράγραφος 1, της ΓΣΔΕ περιορίζεται στους «τελωνειακούς δασμούς και τους πάσης φύσεως φόρους που εισπράττονται λόγω εισαγωγής ή εξαγωγής ή επ' ευκαιρία της εισαγωγής ή της εξαγωγής, καθώς και όσους βαρύνουν τις διεθνείς μεταφορές κεφαλαίων για την καταβολή του τιμήματος των πραγματοποιούμενων εισαγωγών ή εξαγωγών, τον τρόπο εισπράξεως αυτών των δασμών και φόρων, το σύνολο της νομοθεσίας και των διατυπώσεων που αφορούν τις εισαγωγές ή τις εξαγωγές, καθώς και όλα τα ζητήματα στα οποία αναφέρονται οι παράγραφοι 2 και 4 του άρθρου ΙΙΙ».

122. Εφόσον το άρθρο 3, παράγραφοι 1, 3 και 5, του κανονισμού 833/2014 ουδόλως σχετίζεται με τους τελωνειακούς δασμούς κατά την εξαγωγή των εμπορευμάτων που αφορούν οι εν λόγω διατάξεις, αλλά επιβάλλει τη χορήγηση προηγούμενης άδειας για την εξαγωγή τους στη Ρωσική Ομοσπονδία και διευκρινίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα κράτη μέλη οφείλουν να μη χορηγούν τη σχετική άδεια, είναι προφανές ότι οι εν λόγω διατάξεις δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 10, παράγραφος 1, της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως.

123. Κατά μείζονα λόγο, δεν εμπίπτει στο άρθρο 10, παράγραφος 1, της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως το άρθρο 3α, παράγραφος 1, του κανονισμού 833/2014, το οποίο απαγορεύει την παροχή συναφών *υπηρεσιών* που είναι απαραίτητες για ορισμένες κατηγορίες έργων έρευνας και παραγωγής στη Ρωσία.

124. Το άρθρο 12, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως υποχρεώνει την Ένωση και τα κράτη μέλη της να εξασφαλίζουν την ελεύθερη διαμετακόμιση [65] μέσω του εδάφους της Ένωσης εμπορευμάτων τα οποία κατάγονται από το τελωνειακό έδαφος της Ρωσικής Ομοσπονδίας ή προορίζονται γι' αυτό.

125. Συνεπώς, η Ένωση και τα κράτη μέλη της υποχρεούνται να εξασφαλίζουν την ελεύθερη διέλευση από το έδαφός τους εμπορευμάτων τα οποία κατάγονται από τη Ρωσική Ομοσπονδία ή προορίζονται γι' αυτήν.

126. Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 833/2014 επιβάλλει τη χορήγηση προηγούμενης άδειας για την πώληση, την προμήθεια, τη μεταβίβαση ή την εξαγωγή των ειδών που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ, ανεξάρτητα από το αν κατάγονται από την Ένωση ή όχι, εφόσον προορίζονται προς χρήση στη Ρωσική Ομοσπονδία. Επίσης, το άρθρο 3, παράγραφος 5, του κανονισμού αυτού απαγορεύει τη χορήγηση της εν λόγω άδειας όταν η πώληση, η προμήθεια, η μεταβίβαση ή η εξαγωγή των ειδών προορίζονται για οποιαδήποτε από τις κατηγορίες έργων έρευνας και παραγωγής που αναφέρονται στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου.

127. Κατά την άποψή μου, οι διατάξεις αυτές ουδόλως επηρεάζουν την ελευθερία διαμετακομίσεως την οποία εγγυάται το άρθρο 12, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως.

128. Μολονότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 833/2014 αναφέρει, μεταξύ άλλων, τη μεταβίβαση των ειδών που κατονομάζονται στο παράρτημα ΙΙ, «ανεξάρτητα από το εάν προέρχονται από την Ένωση ή όχι», εντούτοις οι παράγραφοι 2 και 4 του ίδιου άρθρου αναφέρουν μόνο την εξαγωγή.

129. Κατά τις εν λόγω διατάξεις, «[γ]ια κάθε πώληση, προμήθεια, μεταβίβαση ή εξαγωγή για την οποία απαιτείται άδεια […], η άδεια χορηγείται από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους *στο οποίο είναι εγκατεστημένος ο εξαγωγέας*» [66]. Επίσης, «[ο]*ι εξαγωγείς* παρέχουν στις αρμόδιες αρχές όλες τις κατάλληλες πληροφορίες που απαιτούνται για την αίτησή τους για έκδοση άδειας *εξαγωγής*» [67].

65 — Ως διαμετακόμιση νοείται η διέλευση από το έδαφος κράτους, με ή χωρίς μεταφόρτωση, αποθήκευση, ενδιάμεση εκφόρτωση ή αλλαγή μέσου μεταφοράς, όταν η διέλευση αυτή αποτελεί τμήμα μόνο πλήρους ταξιδιού που αρχίζει και ολοκληρώνεται εκτός των συνόρων του εν λόγω κράτους, από το έδαφος του οποίου διέρχεται η κυκλοφορία. Βλ., υπό την έννοια αυτή, άρθρο V, παράγραφος 1, της ΓΣΔΕ.

66 — Άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 833/2014. Η υπογράμμιση δική μου.

67 — Άρθρο 3, παράγραφος 4, του κανονισμού 833/2014. Η υπογράμμιση δική μου..

130. Κατά συνέπεια, συνάγεται με σαφήνεια ότι οι προαναφερθείσες διατάξεις του κανονισμού 833/2014 δεν αφορούν τη διαμετακόμιση των ειδών του παραρτήματος ΙΙ, αλλά τις περιπτώσεις πωλήσεως, προμήθειας, μεταβιβάσεως ή εξαγωγής *από το έδαφος των κρατών μελών*.

131. Υπ' αυτή την έννοια, η ελεύθερη διαμετακόμιση των οικείων ειδών που προέρχονται από τα κράτη μέλη και προορίζονται για τη Ρωσική Ομοσπονδία ουδόλως επηρεάζεται.

132. Εν πάση περιπτώσει, ακόμα και αν το Δικαστήριο διαπιστώσει την ύπαρξη περιορισμού των άρθρων 10, παράγραφος 1, και 12, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως, ο περιορισμός αυτός δικαιολογείται, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, για λόγους δημοσίας τάξεως και ασφάλειας, κατά την έννοια του άρθρου 19 της συμφωνίας αυτής.

– Άρθρο 36 της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως (διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών)

133. Κατά το άρθρο 36 της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως, η Ένωση και τα κράτη μέλη της υποχρεούνται να επιφυλάσσουν μεταχείριση όχι λιγότερο ευνοϊκή από εκείνη της οποίας τυγχάνει οποιαδήποτε τρίτη χώρα, όσον αφορά τους όρους που διέπουν τη διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών από εταιρίες της Ένωσης στο έδαφος της Ρωσικής Ομοσπονδίας, σύμφωνα με τις ισχύουσες στο τελευταίο αυτό κράτος νομοθετικές και κανονιστικές ρυθμίσεις.

134. Κατά το παράρτημα 5 της συμφωνίας αυτής, στις υπηρεσίες του άρθρου 36 περιλαμβάνονται οι υπηρεσίες μηχανικής (ΚΤΠ 8672) [68] και οι υπηρεσίες τεχνικών δοκιμών και αναλύσεων (ΚΤΠ 8676) [69].

135. Αντιθέτως όμως προς ό,τι ισχυρίζεται η Rosneft, καμία από τις υπηρεσίες που εμπίπτουν στους αριθμούς ΚΤΠ 8672 και ΚΤΠ 8676 δεν αφορά υπηρεσίες γεωτρήσεως, δοκιμών φρέατος, καταγραφής γεωλογικών σχηματισμών και αποπερατώσεως ή εφοδιασμού ειδικών πλωτών σκαφών, οι οποίες διέπονται από το άρθρο 3α, παράγραφος 1, του κανονισμού 833/2014 [70].

– Άρθρο 52, παράγραφοι 2, 5 και 9, της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως (ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων)

136. Η παράγραφος 2 της ως άνω διατάξεως εξασφαλίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων μεταξύ της Ένωσης και της Ρωσικής Ομοσπονδίας «υπό μορφή άμεσων επενδύσεων, που πραγματοποιούνται για εταιρίες, οι οποίες συνιστώνται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας υποδοχής».

137. Επίσης, κατά την παράγραφο 9 του ίδιου άρθρου, η Ένωση υποχρεούται να επιφυλάσσει στη Ρωσική Ομοσπονδία «τη μεταχείριση του μάλλον ευνοουμένου κράτους, όσον αφορά την ελευθερία των […] κινήσεων κεφαλαίου».

68 — Δημοσιεύεται στον δικτυακό τόπο της στατιστικής υπηρεσίας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών [United Nations Statistics Division (http://unstats.un.org/unsd/cr/registry/regcs.asp?Cl=9&Lg=1&Co=8672)]. Ο αριθμός κεντρικής ταξινομήσεως προϊόντος [ΚΤΠ - CPC («central product classification»)] παραπέμπει στο διεθνές σύστημα ταξινομήσεως προϊόντων υπό την αιγίδα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ).

69 — Δημοσιεύεται στον δικτυακό τόπο της στατιστικής υπηρεσίας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών [United Nations Statistics Division (http://unstats.un.org/unsd/cr/registry/regcs.asp?Cl=9&Lg=1&Co=8676)].

70 — Οι μόνες υπηρεσίες της ΚΤΠ 86761 που θα μπορούσαν να θεωρηθούν σχετικές είναι «οι υπηρεσίες δοκιμών και αναλύσεων των χημικών και βιολογικών ιδιοτήτων υλικών όπως […] τα καύσιμα». Εντούτοις, οι υπηρεσίες γεωτρήσεως, δοκιμών φρέατος, καταγραφής γεωλογικών σχηματισμών και αποπερατώσεως και εφοδιασμού ειδικών πλωτών σκαφών δεν περιλαμβάνονται σε αυτές.

138. Κατά την κοινή δήλωση σχετικά με το άρθρο 52 (Ορισμοί), ως «άμεσες επενδύσεις» νοούνται:

«[…] οι επενδύσεις για την καθιέρωση διαρκών οικονομικών σχέσεων με μια επιχείρηση, όπως επενδύσεις με τις οποίες παρέχεται η δυνατότητα άσκησης πραγματικής επιρροής στη διαχείριση αυτής, στην εν λόγω χώρα από μη κατοίκους ή στην αλλοδαπή από κατοίκους αυτής, μέσω:

[…]

2) συμμετοχής σε νέα ή υπάρχουσα επιχείρηση·

3) δανείου πέντε ετών ή περισσότερο.»

139. Οι διατάξεις αυτές ορίζουν σαφέστατα ότι η άμεση ή έμμεση αγορά, πώληση, παροχή επενδυτικής υπηρεσίας για την έκδοση ή παροχή βοήθειας για την έκδοση ομολόγων, μετοχών ή παρόμοιων μέσων χρηματαγοράς[71] μπορεί να συνιστά άμεση επένδυση μόνον αν έχει ως αποτέλεσμα τη συμμετοχή σε επιχείρηση για την καθιέρωση διαρκών οικονομικών σχέσεων.

140. Από τις ίδιες διατάξεις προκύπτει επίσης ότι η σύναψη συμφωνίας ή η συμμετοχή σε συμφωνία για την παροχή στη Rosneft νέων δανείων ή πιστώσεων με διάρκεια άνω των 30 ημερών μετά τη 12η Σεπτεμβρίου 2014[72] μπορεί να συνιστά άμεση επένδυση μόνον αν πρόκειται για δάνειο ή πίστωση πέντε ετών ή περισσότερο, η οποία χορηγείται για την καθιέρωση διαρκών οικονομικών σχέσεων.

141. Κατά συνέπεια, το άρθρο 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και το παράρτημα ΙΙΙ της αποφάσεως 2014/512, καθώς και το άρθρο 5, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και το παράρτημα VI του κανονισμού 833/2014 συνιστούν περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων η οποία προστατεύεται με το άρθρο 52, παράγραφοι 2, 5 και 9, της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως μόνον καθόσον απαγορεύουν τις άμεσες επενδύσεις στις οποίες αναφέρονται τα σημεία 139 και 140 των προτάσεών μου.

iii) Επί του δικαιολογητικού λόγου

142. Αντιθέτως προς τις εμπορευματικές συναλλαγές, για τις οποίες το άρθρο 19 της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως προβλέπει τη δυνατότητα δικαιολογήσεως των περιορισμών με όρους σχεδόν ίδιους όπως του άρθρου 36 ΣΛΕΕ, η εν λόγω συμφωνία δεν προβλέπει κανέναν δικαιολογητικό λόγο ενδεχόμενου περιορισμού της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων.

143. Βάσει της συλλογιστικής που εξέθεσα στα σημεία 123 έως 125 των προτάσεών μου στην υπόθεση SECIL (C-464/14, EU:C:2016:52)[73], φρονώ ότι είναι δυνατό να δικαιολογηθούν, για επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος, ορισμένοι περιορισμοί στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων, την οποία εγγυάται το άρθρο 52 της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως.

71 — Βλ. άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχεία β′ έως δ′, της αποφάσεως 2014/512 και άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχεία β′ έως δ′, του κανονισμού 833/2014.

72 — Βλ. άρθρο 1, παράγραφος 3, της αποφάσεως 2014/512 και άρθρο 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 833/2014.

73 — Η υπόθεση αυτή αφορούσε επίσης περιορισμούς της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων αντίθετους προς την Ευρωμεσογειακή Συμφωνία συνδέσεως μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφενός, και της Δημοκρατίας της Τυνησίας, αφετέρου, που υπεγράφη στις Βρυξέλλες στις 17 Ιουλίου 1995 και εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα με την απόφαση 98/238/ΕΚ, ΕΚΑΧ του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 26ης Ιανουαρίου 1998 (ΕΕ L 97, σ. 1), και την Ευρωμεσογειακή Συμφωνία συνδέσεως μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφενός, και της Δημοκρατίας του Λιβάνου, αφετέρου, που υπεγράφη στο Λουξεμβούργο στις 17 Ιουνίου 2002 και εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την απόφαση 2006/356/ΕΚ του Συμβουλίου, της 14ης Φεβρουαρίου 2006 (ΕΕ L 143, σ. 1).

144. Μολονότι το Συμβούλιο δεν επικαλείται επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος, εκτιμώ ότι είναι δυνατόν να συναχθεί, από τα επιχειρήματα τα οποία προβάλλει στηριζόμενο στο άρθρο 99 της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως, ότι, κατά την άποψη του Συμβουλίου, περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων δικαιολογείται για λόγους δημόσιας τάξεως και δημόσιας ασφάλειας.

145. Πράγματι, δεδομένου ότι τα περιοριστικά μέτρα τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και στο παράρτημα ΙΙΙ της αποφάσεως 2014/512, καθώς και στο άρθρο 5, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και στο παράρτημα VI του κανονισμού 833/2014 ελήφθησαν «λόγω ενεργειών της [Ρωσικής Ομοσπονδίας] που αποσταθεροποιούν την κατάσταση στην Ουκρανία» [74] και «για να αυξηθεί το κόστος των ενεργειών της Ρωσίας που υπονομεύουν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας, καθώς και για να προωθηθεί η ειρηνική επίλυση της κρίσης» [75], είμαι της άποψης ότι αυτά είναι δυνατό να δικαιολογηθούν για λόγους δημόσιας τάξεως και ασφάλειας.

146. Όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις της αποφάσεως 2014/512 και του κανονισμού 833/2014, η Ένωση και τα κράτη μέλη αρχικώς ανακοίνωσαν ότι πρόκειται να λάβουν περιοριστικά μέτρα κατά της Ρωσικής Ομοσπονδίας, ενώ οι σχετικές διατάξεις θεσπίστηκαν εν συνεχεία και επεκτάθηκαν σταδιακά αποκλειστικά και μόνον επειδή ουδεμία αντίδραση υπήρξε εκ μέρους της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

147. Λαμβανομένου υπόψη ότι σκοπός των περιοριστικών μέτρων ήταν «να αυξηθεί το κόστος των ενεργειών της [Ρωσικής Ομοσπονδίας] που υπονομεύουν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας, καθώς και […] να προωθηθεί η ειρηνική επίλυση της κρίσης» [76], καθώς και ότι η Rosneft είναι η πετρελαϊκή εταιρία με τα μεγαλύτερα αποθέματα πετρελαίου και τη μεγαλύτερη παραγωγή από τις πετρελαϊκές εταιρίες των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες στο ρωσικό χρηματιστήριο (άνω του 40 % του πετρελαίου που παράγεται στη Ρωσική Ομοσπονδία [77]), ενώ το Ρωσικό Δημόσιο κατέχει ποσοστό 69,5 % του εταιρικού κεφαλαίου της, θεωρώ ότι οι περιορισμοί που θεσπίζονται με το άρθρο 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και με το παράρτημα ΙΙΙ της αποφάσεως 2014/512, καθώς και με το άρθρο 5, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και με το παράρτημα VI του κανονισμού 833/2014 είναι απαραίτητοι προκειμένου να ασκηθεί πίεση ικανή να επιτύχει τον επιδιωκόμενο τόσο με την απόφαση όσο και με τον κανονισμό σκοπό, ο οποίος είναι «να αυξηθεί το κόστος των ενεργειών της [Ρωσικής Ομοσπονδίας] που υπονομεύουν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας, καθώς και […] να προωθηθεί η ειρηνική επίλυση της κρίσης» [78]. Κατά συνέπεια, τα περιοριστικά μέτρα είναι σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας.

iv) Επί του άρθρου 99 της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως

148. Σε περίπτωση που το Δικαστήριο κρίνει ότι υφίσταται αδικαιολόγητος περιορισμός ως προς τα άρθρα 10, παράγραφος 1, 12, 36 και 52, παράγραφοι 2, 5, και 9, της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως, εκτιμώ, όπως και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η Εσθονική και η Γαλλική Κυβέρνηση, καθώς και το Συμβούλιο και η Επιτροπή, ότι ο περιορισμός αυτός μπορεί πάντως να δικαιολογηθεί

74 — Αιτιολογική σκέψη 8 της αποφάσεως 2014/512.

75 — Αιτιολογική σκέψη 2 του κανονισμού 833/2014.

76 — Αιτιολογική σκέψη 2 του κανονισμού 833/2014.

77 — Βλ. δικτυακό τόπο της Rosneft (http://www.rosneft.com/about/).

78 — Αιτιολογική σκέψη 2 του κανονισμού 833/2014.

από το άρθρο 99, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της εν λόγω συμφωνίας, το οποίο επιτρέπει στην Ένωση να λάβει «μέτρα τα οποία θεωρεί αναγκαία για την προστασία των ζωτικών [της] συμφερόντων ασφαλείας […] σε καιρό πολέμου ή σοβαρών διεθνών αναταραχών που συνιστούν απειλή πολέμου» [79].

149. Όπως ανέφερα στο σημείο 105 των προτάσεών μου, το Συμβούλιο διαθέτει μεν ευρεία διακριτική ευχέρεια στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας, το ίδιο όμως ισχύει και όταν το Συμβούλιο διαπιστώνει την ύπαρξη σοβαρής διεθνούς αναταραχής που συνιστά απειλή πολέμου.

150. Αφενός, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι, προκειμένου να λάβει τα επίμαχα εν προκειμένω περιοριστικά μέτρα, το Συμβούλιο στηρίχθηκε στην «απρόκλητη παραβίαση της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας της Ουκρανίας από τη Ρωσική Ομοσπονδία» [80], στη «συντριβή στο Ντονέτσκ του αεροσκάφους της Malaysian Airlines που εκτελούσε την πτήση MH17» [81] και «στην παράνομη προσάρτηση της Κριμαίας και της Σεβαστούπολης» [82].

151. Αφετέρου, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η Ρωσική Ομοσπονδία διαθέτει δικαίωμα αρνησικυρίας στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ. Συνεπώς, είναι μάταιος κόπος να αναζητηθεί στα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας [83] ή ακόμα και στα σχέδια ψηφισμάτων που δεν εγκρίθηκαν από αυτό μνεία η οποία να ισοδυναμεί με διαπίστωση της υπάρξεως απειλής για την ειρήνη, λόγω της (εν τοις πράγμασι ή εν δυνάμει) ασκήσεως του δικαιώματος αρνησικυρίας από τη Ρωσική Ομοσπονδία [84].

152. Βάσει των προεκτεθέντων, καταλήγω ότι το Συμβούλιο δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη κατά την εκτίμηση της σοβαρότητας της καταστάσεως διεθνούς αναταραχής η οποία υφίστατο κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως 2014/512 και του κανονισμού 833/2014.

γ) Επί του λόγου ακυρότητας ο οποίος αφορά προβαλλόμενη παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογίας (άρθρο 296 ΣΛΕΕ)

153. Κατά τη Rosneft, στα άρθρα 3, 3α, 4, παράγραφοι 3 και 4, και το παράρτημα ΙΙ του κανονισμού 833/2014 δεν έχει τηρηθεί η υποχρέωση αιτιολογήσεως την οποία επιβάλλει στο Συμβούλιο το άρθρο 296 ΣΛΕΕ, καθόσον ο κανονισμός δεν εξηγεί γιατί ή πώς η στοχοποίηση της ρωσικής βιομηχανίας πετρελαίου ή η στοχοποίησή της κατά τον τρόπο που επιλέγεται με τις συγκεκριμένες διατάξεις θα συμβάλει στην επίτευξη του στόχου των οικείων μέτρων, όπως εκτίθεται στις αιτιολογικές σκέψεις 2 [85] και 4 [86] του εν λόγω κανονισμού.

79 — Το γαλλικό κείμενο της συμφωνίας, με το οποίο συμφωνεί και το ρουμανικό, αναφέρεται σε «cas de guerre ou de grave tension internationale *menaçant de déboucher sur un conflit armé*», ενώ το αγγλικό, το οποίο υποστηρίζεται και από όλες τις υπόλοιπες γλωσσικές αποδόσεις, περιλαμβανομένης και της ρωσικής, κάνει λόγο για «time of war or serious international tension *constituting threat of war*». Η υπογράμμιση δική μου.

80 — Αιτιολογική σκέψη 1 της αποφάσεως 2014/512. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το Συμβούλιο ανέφερε τη συμφωνία συνδέσεως που υπέγραψε η Ένωση με την Ουκρανία το 2014, καθώς και το γεγονός ότι η Ουκρανία μετέχει στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας και υπογράμμισε ότι η διεθνής αναταραχή που συνιστά απειλή πολέμου δεν πρέπει αναγκαστικά να αφορά μόνο το έδαφος της Ένωσης. Εξάλλου, έχει σαφώς διαπιστωθεί ότι διεξάγεται ένοπλη σύρραξη στο έδαφος κράτους που γειτνιάζει με την Ένωση.

81 — Αιτιολογική σκέψη 5 της αποφάσεως 2014/512.

82 — Αιτιολογική σκέψη 1 του κανονισμού 833/2014.

83 — Βλ. ψήφισμα 2166(2014) που ενέκρινε το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ και δημοσιεύεται στον δικτυακό τόπο του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ (http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9 %7D/s_res_2166.pdf).

84 — Πρόκειται για τα σχέδια ψηφισμάτων S/2014/189 και S/2015/562 που δημοσιεύονται στον δικτυακό τόπο του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ (http://www.securitycouncilreport.org/un-documents/ukraine/).

85 — «Επομένως, θεωρείται σκόπιμη η εφαρμογή πρόσθετων περιοριστικών μέτρων για να αυξηθεί το κόστος των ενεργειών της Ρωσίας που υπονομεύουν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας, καθώς και για να προωθηθεί η ειρηνική επίλυση της κρίσης».

86 — «Είναι επίσης σκόπιμη η εφαρμογή περιορισμών στην πώληση, προμήθεια, μεταβίβαση ή εξαγωγή, άμεση ή έμμεση, ορισμένων τεχνολογιών για τη βιομηχανία πετρελαίου της Ρωσίας με τη μορφή υποχρέωσης προηγούμενης άδειας».

154. Η Rosneft προβάλλει επίσης παράβαση του άρθρου 296 ΣΛΕΕ όσον αφορά το άρθρο 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και το παράρτημα ΙΙΙ της αποφάσεως 2014/512, καθώς και το άρθρο 5, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και το παράρτημα VI του κανονισμού, καθόσον οι διατάξεις αυτές, μολονότι στρέφονται ευθέως εναντίον της, δεν της παρέχουν τη δυνατότητα να κατανοήσει για ποιον λόγο το απλό γεγονός ότι το ρωσικό κράτος είναι ο πλειοψηφών μέτοχός της σημαίνει ότι μπορεί να εξασφαλιστεί έτσι η επίτευξη του επιδιωκόμενου με τα οικεία μέτρα σκοπού, όπως αυτός εκτίθεται στις αιτιολογικές σκέψεις 2 [87] και 5 [88] του κανονισμού 833/2014.

155. Κατά την άποψή μου, δεν τίθεται εν προκειμένω ζήτημα παραβάσεως σε σχέση με την υποχρέωση αιτιολογήσεως.

156. Όπως έκρινε το Δικαστήριο με τη σκέψη 53 της αποφάσεως Συμβούλιο κατά Bamba (C-417/11 P, EU:C:2012:718), «η επιβαλλόμενη από το άρθρο 296 ΣΛΕΕ αιτιολογία πρέπει να προσαρμόζεται στη φύση της επίμαχης πράξεως και στο πλαίσιο εντός του οποίου αυτή εκδόθηκε. Η υποχρέωση αιτιολογήσεως πρέπει να εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως, ιδίως του περιεχομένου της πράξεως, της φύσεως των προβαλλομένων λόγων και του συμφέροντος που έχουν ενδεχομένως στην παροχή διευκρινίσεων οι αποδέκτες ή άλλα πρόσωπα τα οποία η πράξη αφορά άμεσα και ατομικά. Δεν απαιτείται να διασαφηνίζει η αιτιολογία όλα τα ουσιώδη πραγματικά και νομικά στοιχεία, καθόσον ο επαρκής χαρακτήρας μιας αιτιολογίας πρέπει να εκτιμάται όχι μόνο βάσει του γράμματός της, αλλά και του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται καθώς και του συνόλου των κανόνων δικαίου που διέπουν το σχετικό θέμα».

157. Επίσης, όσον αφορά τα περιοριστικά μέτρα έναντι φυσικών ή νομικών προσώπων, όπως η δέσμευση κεφαλαίων που αποτελούσε το αντικείμενο της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Συμβούλιο κατά Bamba (C-417/11 P, EU:C:2012:718), το Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 54 της αποφάσεως αυτής, ότι «μια βλαπτική πράξη είναι επαρκώς αιτιολογημένη εφόσον έχει εκδοθεί εντός πλαισίου γνωστού στον θιγόμενο, το οποίο του επιτρέπει να γνωρίζει το περιεχόμενο του ληφθέντος εις βάρος του μέτρου».

158. Η Rosneft, η οποία είναι η μεγαλύτερη ρωσική πετρελαϊκή εταιρία και ανήκει κατά ποσοστό 69,5 % στο Ρωσικό Δημόσιο [89], με συνολικό ενεργητικό που εκτιμάται σε ποσό άνω του 1 τρισεκατομμυρίου ρωσικών ρουβλίων και με ποσοστό άνω του 50 % των εκτιμώμενων εισοδημάτων της από την πώληση ή τη μεταφορά αργού πετρελαίου ή πετρελαϊκών προϊόντων [90], είναι απολύτως σε θέση να εκτιμήσει τη σημασία του πετρελαϊκού τομέα από άποψη εσόδων για τον προϋπολογισμό της Ρωσικής Ομοσπονδίας [91] και τον λόγο για τον οποίο το γεγονός ότι τα προβλεπόμενα από το άρθρο 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, καθώς και από το παράρτημα ΙΙΙ της αποφάσεως 2014/512 και από το άρθρο 5, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, καθώς και από το παράρτημα VI του κανονισμού περιοριστικά μέτρα στρέφονται εναντίον της μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα «*να αυξηθεί το κόστος των ενεργειών της Ρωσίας* που υπονομεύουν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας, καθώς και […] να προωθηθεί η ειρηνική επίλυση της κρίσης» [92].

87 — Βλ. υποσημείωση 85.

88 — «Είναι επίσης σκόπιμη η εφαρμογή περιορισμών στην πρόσβαση ορισμένων χρηματοπιστωτικών οργανισμών στην κεφαλαιαγορά, εξαιρουμένων των οργανισμών με έδρα τη Ρωσία που έχουν διεθνή υπόσταση και έχουν ιδρυθεί δυνάμει διακυβερνητικών συμφωνιών με τη Ρωσία ως έναν των μετόχων».

89 — Βλ. σημείο 147 των προτάσεών μου. Προσθέτω ότι, σύμφωνα με τους ετήσιους λογαριασμούς της για το 2013, η Rosneft κατέβαλε στους μετόχους της μερίσματα ύψους 85 δισεκατομμυρίων ρωσικών ρουβλίων, ενώ κατέβαλε στη Ρωσία ποσό άνω του ενός δισεκατομμυρίου ρωσικών ρουβλίων για φόρους εκτός του φόρου εισοδήματος (βλ. δικτυακό τόπο της Rosneft, http://www.rosneft.com/attach/0/02/90/Rosneft_FS_2013_ENG_SIGNED_FINAL.pdf).

90 — Βλ. άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο β′, και παράρτημα VI του κανονισμού 833/2014.

91 — Κατά τον πρόεδρο Vladimir V. Putin, τα έσοδα που εισέφερε στον προϋπολογισμό της Ρωσικής Ομοσπονδίας η βιομηχανία πετρελαίου το 2013 ανέρχονται σε 191 έως 194 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ περίπου (βλ. http://rbth.com/news/2014/04/17/russia_had_revenues_of_191-194_bln_from_oil_28_bln_from_gas_in_2013_-_pu_35970.html).

92 — Αιτιολογική σκέψη 2 του κανονισμού 833/2014. Η υπογράμμιση δική μου.

159. Το ίδιο ισχύει και για τα προβλεπόμενα από τα άρθρα 3, 3α, 4, παράγραφοι 3 και 4, και από το παράρτημα ΙΙ του κανονισμού 833/2014 μέτρα, τα οποία δεν είναι περιοριστικά μέτρα κατά της Rosneft [93], αλλά στρέφονται κατά της ρωσικής βιομηχανίας πετρελαίου γενικώς.

δ) Επί του λόγου ακυρότητας ο οποίος αφορά προβαλλόμενη προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας και του δικαιώματος προσβάσεως στον φάκελο

160. Κατά τη Rosneft, η άρνηση του Συμβουλίου να της επιτρέψει την προνομιακή πρόσβαση στις πληροφορίες και στα αποδεικτικά μέσα που αφορούσαν ζητήματα τόσο θεμελιώδη όσο ο λόγος για τον οποίο αναφερόταν η Rosneft στην απόφαση 2014/512 και στον κανονισμό 833/2014, ή για τον οποίο στοχοποιούνταν ορισμένοι τομείς της βιομηχανίας πετρελαίου και όχι άλλοι, προσβάλλει τα δικαιώματα άμυνάς της, πραγματικής δικαστικής προστασίας της, καθώς και το δικαίωμα προσβάσεως στον φάκελο.

161. Από τα έγγραφα τα οποία επισυνάπτονται στις γραπτές παρατηρήσεις της Rosneft και του Συμβουλίου προκύπτει ότι η Rosneft προσπάθησε να αποκτήσει, βάσει του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2001, για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής [94], προνομιακή πρόσβαση («privileged access») σε έγγραφα του Συμβουλίου, προκειμένου να τα χρησιμοποιήσει στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου στην υπόθεση NK Rosneft κ.λπ. κατά Συμβουλίου (T-715/14).

162. Από την ανάγνωση των ως άνω εγγράφων προκύπτει ότι η Rosneft χρησιμοποίησε τα μέσα προσβάσεως του κοινού σε έγγραφα τα οποία θεσπίζει ο εν λόγω κανονισμός ως «document discovery», δηλαδή διαδικασία αιτήσεως εγγράφων γνωστή στα νομικά συστήματα του «common law» και στη διεθνή διαιτησία [95].

163. Μολονότι, κατά τη γνώμη μου, ο κανονισμός 1049/2001 δεν είναι κατάλληλος για την παροχή πρόσφορης προνομιακής προσβάσεως στα έγγραφα που απαιτούνται στο πλαίσιο διαφοράς [96], από τα έγγραφα που επισυνάπτονται στις γραπτές παρατηρήσεις της Rosneft και του Συμβουλίου προκύπτει ότι το Συμβούλιο δεν απέρριψε τις σχετικές αιτήσεις προσκομίσεως εγγράφων, αλλά τις διεκπεραίωσε βάσει του κανονισμού 1049/2001.

164. Εφόσον, συνεπώς, η Rosneft ισχυρίζεται, με τον συγκεκριμένο λόγο, ότι το Συμβούλιο της αρνήθηκε εσφαλμένως την πρόσβαση στα περισσότερα από τα έγγραφα που είχε ζητήσει να προσκομιστούν, φρονώ ότι ο λόγος αυτός είναι απαράδεκτος, σύμφωνα με τη νομολογία η οποία απορρέει από την απόφαση TWD Textilwerke Deggendorf (C-188/92, EU:C:1994:90), όπου το Δικαστήριο έκρινε ότι «οι […] επιτακτικές ανάγκες ασφαλείας δικαίου οδηγούν στον αποκλεισμό της δυνατότητας του δικαιούχου ενισχύσεως […] ο οποίος είχε το δικαίωμα προσβολής της οικείας

93 — Βλ. σημεία 82 έως 85 των προτάσεών μου.

94 — ΕΕ L 145, σ. 43.

95 — Ενώ, κατά γενικό κανόνα, στα συστήματα του αστικού κώδικα, κάθε διάδικος φέρει το βάρος να προσκομίσει τα αποδεικτικά του μέσα, τα συστήματα του «common law» επιτρέπουν στους διαδίκους να απευθύνουν σε αλλήλους, υπό τον έλεγχο του δικαστή, αιτήσεις προσκομίσεως εγγράφων («request for document production»).

96 — Για παράδειγμα, το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού επιτρέπει στα θεσμικά όργανα της Ένωσης να αρνούνται την πρόσβαση σε έγγραφο του οποίου η γνωστοποίηση θα έθιγε την προστασία του δημόσιου συμφέροντος όσον αφορά τις διεθνείς σχέσεις (πράγμα που αντιστοιχεί στην έννοια «Crown privilege» ή «public-interest immunity»). Αντιθέτως, διαδικασία «document discovery» θα μπορούσε να οδηγήσει δικαστήριο να διατάξει να προσκομιστεί έγγραφο της κατηγορίας αυτής επί ποινή εμπιστευτικότητας, αν αποδεικνύεται ότι το έγγραφο αυτό είναι απαραίτητο για την προστασία των δικαιωμάτων του διαδίκου που ζητεί να προσκομιστεί.

αποφάσεως αλλά άφησε να παρέλθει άπρακτη η προβλεπόμενη συναφώς στο άρθρο [263], [έκτο] εδάφιο, της Συνθήκης [ΛΕΕ] αποσβεστική προθεσμία, να αμφισβητήσει τη νομιμότητά της ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων στα πλαίσια προσφυγής κατά των μέτρων που έλαβαν οι εθνικές αρχές σε εκτέλεσή της» [97].

165. Επισημαίνω συναφώς ότι, όπως προκύπτει από τις επιστολές του Συμβουλίου προς τη Rosneft, το Συμβούλιο είχε ενημερώσει την εταιρία, όπως επιτάσσει το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1049/2001, για τη δυνατότητα ασκήσεως προσφυγής ακυρώσεως κατά της μερικής απορρίψεως της αιτήσεώς της για την προσκόμιση εγγράφων, δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ.

166. Εφόσον οι αποφάσεις του Συμβουλίου με τις οποίες επιτράπηκε η μερική πρόσβαση της Rosneft στα έγγραφα που είχε ζητήσει την αφορούσαν άμεσα και ατομικά, η προσφυγή της θα ήταν χωρίς αμφιβολία παραδεκτή [98].

167. Εν πάση περιπτώσει, η ανάγνωση των αιτήσεων προνομιακής προσβάσεως που υπέβαλε η Rosneft στο Συμβούλιο αποκαλύπτει ότι:

— πολύ συχνά, οι αιτήσεις αυτές δεν περιείχαν επαρκώς λεπτομερή περιγραφή μιας ειδικής και περιορισμένης κατηγορίας εγγράφων τα οποία ήταν δυνατόν, ευλόγως και κατά τη Rosneft, να υφίστανται·

— στις αιτήσεις δεν δίνονταν εξηγήσεις ως προς τους λόγους για τους οποίους τα οικεία έγγραφα ήταν κρίσιμα για τη διαφορά και σημαντικά για την έκβασή της· και

— οι αιτήσεις δεν συνοδεύονταν ούτε από δήλωση ότι τα έγγραφα δεν βρίσκονταν ήδη στην κατοχή της, υπό τη φύλαξη ή υπό τον έλεγχό της ούτε από εξηγήσεις ως προς τους λόγους για τους οποίους εικαζόταν ότι αυτά βρίσκονταν στην κατοχή, υπό τη φύλαξη ή υπό τον έλεγχο του Συμβουλίου.

168. Παρά ταύτα, το Συμβούλιο γνωστοποίησε κατάλογο εγγράφων τα οποία θεωρούσε ότι αφορούσαν οι αιτήσεις της Rosneft και της αρνήθηκε εν μέρει την πρόσβαση σε μια σειρά εγγράφων, ανακοινώνοντας τους λόγους της αρνήσεώς του.

169. Επίσης, δεδομένου ότι η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου είναι διάδικος στην κύρια δίκη, τίποτα δεν εμποδίζει τη Rosneft να της ζητήσει, σύμφωνα με τους κανόνες που διέπουν την προσκόμιση εγγράφων κατά το αγγλικό δίκαιο, να προσκομίσει τα έγγραφα που βρίσκονται στην κατοχή, υπό τη φύλαξη ή υπό τον έλεγχό της, υπό την ιδιότητά της ως μέλους του Συμβουλίου. Έργο του αιτούντος δικαστηρίου είναι να εξασφαλίσει ότι οι κανόνες του αγγλικού δικαίου που διέπουν την προσκόμιση εγγράφων είναι σύμφωνοι με τις αρχές της αποτελεσματικότητας και της ισοδυναμίας [99].

170. Στο πλαίσιο αυτό, δεν θεωρώ ότι το Συμβούλιο διεκπεραίωσε την αίτηση προνομιακής προσβάσεως της Rosneft κατά τρόπο που έθιγε τα δικαιώματά της άμυνας, πραγματικής δικαστικής προστασίας και προσβάσεως στον φάκελο.

97 — Σκέψη 17. Βλ., επίσης, υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις Nachi Europe (C-239/99, EU:C:2001:101, σκέψεις 29 και 30), και National Farmers' Union (C-241/01, EU:C:2002:604, σκέψη 26).

98 — Βλ. αποφάσεις Accrington Beef κ.λπ. (C-241/95, EU:C:1996:496, σκέψη 15)· Nachi Europe (C-239/99, EU:C:2001:101, σκέψη 40), καθώς και Bavaria και Bavaria Italia (C-343/07, EU:C:2009:415, σκέψη 40).

99 — Βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση Pfleiderer (C-360/09, EU:C:2011:389, σκέψεις 24, 30 και 31).

ε) Επί του λόγου ακυρότητας ο οποίος αφορά προβαλλόμενη παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως

171. Η Rosneft διατείνεται ότι το Συμβούλιο, στοχοποιώντας με τα επίδικα περιοριστικά μέτρα τον ρωσικό πετρελαϊκό τομέα, δεν τήρησε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως καθόσον, μολονότι δεδηλωμένος σκοπός των επίμαχων στη διαφορά της κύριας δίκης περιοριστικών μέτρων ήταν, όπως επισημαίνεται στην αιτιολογική σκέψη 2 του κανονισμού 833/2014, να προωθηθεί η ειρηνική επίλυση της ουκρανικής κρίσεως, ο σκοπός αυτός ούτε εξηγεί ούτε, πολλώ μάλλον, δικαιολογεί τη διαφορετική μεταχείριση, αφενός, των επιχειρήσεων οι οποίες, όπως η ίδια, απαρτίζουν τον ρωσικό πετρελαϊκό τομέα και, αφετέρου, των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε άλλους τομείς.

172. Κατά πάγια νομολογία, «η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων απαιτεί να μην αντιμετωπίζονται κατά διαφορετικό τρόπο όμοιες καταστάσεις ούτε καθ' όμοιο τρόπο διαφορετικές καταστάσεις, εκτός και αν μια τέτοιου είδους μεταχείριση δικαιολογείται αντικειμενικώς» [100].

173. Κατ' εμέ, η Rosneft δεν μπορεί να ισχυριστεί βασίμως ότι είναι θύμα δυσμενούς διακρίσεως.

174. Κατ' αρχάς, ο ρωσικός πετρελαϊκός τομέας δεν είναι ο μόνος τομέας της ρωσικής οικονομίας που πλήττεται από τα επίμαχα περιοριστικά μέτρα. Η απόφαση 2014/512 και ο κανονισμός 833/2014 περιέχουν διατάξεις που αφορούν επίσης τους τομείς των εξοπλισμών, της πυρηνικής ενέργειας, τον διαστημικό και τον τραπεζικό τομέα [101].

175. Εξάλλου, η Rosneft δεν προσκόμισε στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι υφίστανται και άλλες ρωσικές πετρελαϊκές εταιρίες οι οποίες πληρούν τα κριτήρια του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχεία β' έως δ', της αποφάσεως 2014/512 και του άρθρου 5, παράγραφος 2, στοιχεία α' έως δ', του κανονισμού 833/2014, οπότε θα έπρεπε, σε αυτή τη βάση, να έχουν στοχοποιηθεί με τα περιοριστικά μέτρα, όπερ δεν συνέβη ή δεν συμβαίνει.

176. Όπως παρατηρεί η Επιτροπή, αν εφαρμοζόταν η μέθοδος συλλογιστικής την οποία προτείνει η Rosneft, κάθε φορά που το Συμβούλιο θα επιθυμούσε να επιβάλει περιοριστικά μέτρα έναντι τρίτης χώρας, δεν θα είχε άλλη επιλογή παρά να διακόψει ολοσχερώς τις οικονομικές και χρηματοοικονομικές σχέσεις με αυτή, πράγμα που θα ήταν εξάλλου αντίθετο προς το γράμμα του άρθρου 215, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, το οποίο αναφέρεται σε «απόφαση [του Συμβουλίου] που εκδίδεται σύμφωνα με το κεφάλαιο 2 του τίτλου V της Συνθήκης [ΕΕ] [και] προβλέπει τη διακοπή ή τη μείωση, *εν όλω ή εν μέρει*, των οικονομικών και χρηματοοικονομικών σχέσεων» [102].

177. Ο υπό κρίση λόγος είναι συνεπώς απορριπτέος.

στ) Επί του λόγου ακυρότητας ο οποίος αφορά κατάχρηση εξουσίας

178. Η Rosneft διατείνεται ότι το Συμβούλιο, αναφέροντας στην αιτιολογική σκέψη 2 του κανονισμού 833/2014 ότι σκοπός των περιοριστικών μέτρων είναι «να αυξηθεί το κόστος των ενεργειών της Ρωσίας που υπονομεύουν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας, καθώς και […] να προωθηθεί η ειρηνική επίλυση της κρίσης» [103], ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας, εφόσον η πραγματική πρόθεσή του ήταν να περιορίσει την ικανότητα των ρωσικών εταιριών να συνεχίσουν την ανάπτυξή τους και να προκαλέσει μακροπρόθεσμη ζημία στον ρωσικό ενεργειακό τομέα.

100 — Απόφαση National Farmers' Union κ.λπ. (C-354/95, EU:C:1997:379, σκέψη 61). Βλ. επίσης, υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις SCAC (C-56/94, EU:C:1995:209, σκέψη 27), και Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539, σκέψη 31).

101 — Πρόκειται για τα άρθρα 1, παράγραφοι 1 και 2, στοιχείο α', και 3α της αποφάσεως 2014/512 καθώς και για τα άρθρα 2α και 5, παράγραφοι 1, στοιχείο α', και 2, στοιχείο α', του κανονισμού 833/2014.

102 — Η υπογράμμιση δική μου.

103 — Βλ. επίσης, αιτιολογικές σκέψεις 4 και 5 του κανονισμού αυτού, καθώς και αιτιολογική σκέψη 8 της αποφάσεως 2014/512.

179. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, «μια πράξη έχει εκδοθεί κατά κατάχρηση εξουσίας μόνον όταν προκύπτει […] ότι εκδόθηκε με αποκλειστικό ή, τουλάχιστον, πρωταρχικό σκοπό διαφορετικό από τους προβαλλόμενους ή με σκοπό την καταστρατήγηση μιας διαδικασίας που προβλέπει ειδικώς η Συνθήκη για την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων περιστάσεων» [104].

180. Η Rosneft θεμελιώνει τον συναφή ισχυρισμό της σε έγγραφο εργασίας της Επιτροπής [105], σύμφωνα με το οποίο σκοπός των περιοριστικών μέτρων έναντι των ρωσικών πετρελαϊκών εταιριών είναι «να αποστερηθούν ορισμένες στρατηγικής σημασίας κρατικές ρωσικές εταιρίες διεθνών και ευρωπαϊκών χρηματοοικονομικών πηγών, επιβάλλοντας έτσι έμμεσο χρηματοοικονομικό κόστος στο κράτος και περιορίζοντας την ικανότητα ανάπτυξής τους στο μέλλον» [106].

181. Το έγγραφο αυτό ουδόλως στοιχειοθετεί τον ισχυρισμό ότι «*μόνη* πρόθεση του Συμβουλίου ήταν να περιορίσει την ικανότητα των ρωσικών εταιρειών να συνεχίσουν την ανάπτυξή τους» [107]. Αντιθέτως, ο δεδηλωμένος σκοπός των επίμαχων περιοριστικών μέτρων ήταν «να αυξηθεί το κόστος των ενεργειών της Ρωσίας που υπονομεύουν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας» [108], διατύπωση που αντιστοιχεί στον σκοπό ο οποίος εκτίθεται στο έγγραφο εργασίας της Επιτροπής.

182. Εν πάση περιπτώσει, ένα μόνο έγγραφο που χαρακτηρίζεται «έγγραφο εργασίας» και προέρχεται από θεσμικό όργανο διαφορετικό από εκείνο το οποίο εξέδωσε την επίδικη πράξη δεν αρκεί προκειμένου να στοιχειοθετηθεί η ύπαρξη υπερβάσεως εξουσίας.

183. Κατά συνέπεια, ο υπό εξέταση λόγος είναι απορριπτέος.

ζ) Επί του λόγου ακυρότητας ο οποίος αφορά προβαλλόμενη αντίφαση μεταξύ της αποφάσεως 2014/512 και του κανονισμού 833/2014

184. Η Rosneft υποστηρίζει ότι υφίσταται αντίφαση μεταξύ του γράμματος του άρθρου 4, παράγραφος 4, της αποφάσεως 2014/512 και του γράμματος του άρθρου 3, παράγραφος 5, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 833/2014. Ενώ η πρώτη διάταξη δεν αναγνωρίζει κανένα περιθώριο ελιγμών στα κράτη μέλη σε σχέση με την απαγόρευση να αρνούνται τη χορήγηση αδειών για συμβάσεις συναφθείσες πριν από την 1η Αυγούστου 2014, η δεύτερη διάταξη τους παρέχει την ευχέρεια να επιτρέπουν, οπότε αντίστροφα και να αρνούνται, την εκτέλεση υποχρεώσεως που απορρέει από ανάλογες συμβάσεις.

185. Υπενθυμίζω ότι ο κανονισμός 833/2014 είναι πράξη της Ένωσης που εκδόθηκε βάσει του άρθρου 215 ΣΛΕΕ, το οποίο επιτρέπει στο Συμβούλιο να θεσπίζει «τα αναγκαία μέτρα», και εν προκειμένω περιοριστικά μέτρα, «[ό]ταν απόφαση που εκδίδεται σύμφωνα με το κεφάλαιο 2 του τίτλου V της Συνθήκης [ΕΕ], προβλέπει» τη διακοπή ή τη μείωση των οικονομικών και χρηματοοικονομικών σχέσεων με τρίτη χώρα ή τη λήψη περιοριστικών μέτρων έναντι φυσικών ή νομικών προσώπων.

104 — Απόφαση Dalmine κατά Επιτροπής (C-407/04 P, EU:C:2007:53, σκέψη 99). Βλ. επίσης, υπό την έννοια αυτή, σκέψη 50 της αποφάσεως Bank Melli Iran κατά Συμβουλίου (T-390/08, EU:T:2009:401), που επικυρώθηκε με τη σκέψη 74 της αποφάσεως Bank Melli Iran κατά Συμβουλίου (C-548/09 P, EU:C:2011:735).

105 — Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής για τις κινήσεις κεφαλαίων και την ελευθερία πληρωμών (5 Μαρτίου 2015) 6902/15 — SWD(2015) 58 τελικό που δημοσιεύεται στον δικτυακό τόπο του Συμβουλίου στη διεύθυνση: http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6902-2015-INIT/en/pdf.

106 — Όπ.π., σ. 36 («[t]hese measures aim to cut strategic state-owned Russian companies off from EU and international financing sources, thus imposing an indirect financial cost to the state and limiting their ability to grow in the future»). Ανεπίσημη μετάφραση.

107 — Η υπογράμμιση δική μου.

108 — Αιτιολογική σκέψη 2 του κανονισμού 833/2014.

186. Το Δικαστήριο έχει κρίνει συναφώς ότι «κατόπιν της υιοθετήσεως μιας [αποφάσεως ΚΕΠΠΑ], η [Ένωση] υποχρεούται να λάβει, στο πλαίσιο της Συνθήκης [ΛΕΕ], τα μέτρα που απαιτεί η πράξη αυτή» [109]. Κατά συνέπεια, όπως επισημαίνει η Γαλλική Κυβέρνηση, το Συμβούλιο, όταν εκδίδει κανονισμό βάσει του άρθρου 215 ΣΛΕΕ, δεσμεύεται από το περιεχόμενο της προγενέστερης αποφάσεως ΚΕΠΠΑ.

187. Δεν συμμερίζομαι τη θέση του Συμβουλίου ότι ο κανονισμός που εκδίδεται βάσει του άρθρου 215 ΣΛΕΕ είναι ανεξάρτητος από την απόφαση ΚΕΠΠΑ η οποία εκδίδεται βάσει του τίτλου V, κεφάλαιο 2, της Συνθήκης ΕΕ και μπορεί μάλιστα να αντιφάσκει προς αυτήν.

188. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το Συμβούλιο θεμελίωσε τους σχετικούς ισχυρισμούς του στη σκέψη 70 της αποφάσεως Bank Melli Iran κατά Συμβουλίου (C-548/09 P, EU:C:2011:735), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι «[ό]σον αφορά την ανάγκη να περιληφθεί η κοινή θέση 2007/140 στις νομικές βάσεις […], αρκεί η διαπίστωση ότι η θέση αυτή προσκρούει στο ίδιο το γράμμα του άρθρου 301 ΕΚ, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα λήψεως κοινοτικών μέτρων οσάκις προβλέπεται δράση της Κοινότητας από κοινή θέση ή κοινή δράση που εγκρίνονται δυνάμει των διατάξεων της Συνθήκης ΕΕ, *όπως ίσχυε πριν τη Συνθήκη της Λισσαβώνας*, και οι οποίες αφορούν την ΚΕΠΠΑ. Από το γράμμα του άρθρου 301 ΕΚ προκύπτει ότι η κοινή θέση ή η κοινή δράση πρέπει να προϋφίστανται προκειμένου να μπορούν να θεσπιστούν κοινοτικά μέτρα, όχι όμως και ότι τα μέτρα αυτά πρέπει να στηρίζονται στην εν λόγω κοινή θέση ή κοινή δράση» [110].

189. Όπως όμως ακριβώς τονίζει το Δικαστήριο στο υπογραμμισμένο απόσπασμα της αποφάσεώς του, το γράμμα του άρθρου 215 ΣΛΕΕ δεν είναι το ίδιο με το γράμμα του άρθρου 301 ΕΚ, το οποίο αφορούσε την περίπτωση όπου «κοινή θέση ή κοινή δράση, που εγκρίθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας, προ[έβλεπε] δράση της Κοινότητας για τη μερική ή ολοκληρωτική μείωση ή διακοπή των οικονομικών σχέσεων με μία ή περισσότερες τρίτες χώρες».

190. Αντιθέτως, όσον αφορά τα περιοριστικά μέτρα που συνοδεύουν τη διακοπή ή τη μείωση, εν όλω ή εν μέρει, των οικονομικών και χρηματοοικονομικών σχέσεων με τρίτη χώρα, όπως αυτά που προβλέπονται στο άρθρο 4 της αποφάσεως 2014/512 [111], το άρθρο 215, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ επιβάλλει στο Συμβούλιο να εκδώσει κανονισμό προς εφαρμογή των αναγκαίων μέτρων [112].

191. Κατά συνέπεια, εφόσον με την απόφαση 2014/512 ελήφθησαν περιοριστικά μέτρα προκειμένου να υλοποιηθεί στην πράξη η διακοπή ή η μείωση, εν όλω ή εν μέρει, των οικονομικών και χρηματοοικονομικών σχέσεων με τρίτη χώρα, η απόφαση αυτή θα έπρεπε να περιληφθεί, μαζί με το άρθρο 215 ΣΛΕΕ, στη νομική βάση του κανονισμού 833/2014, όπως και έγινε [113].

192. Επομένως, αν οι διατάξεις του κανονισμού 833/2014 αντιφάσκουν προς τις διατάξεις της αποφάσεως 2014/512 προσβάλλεται η αρχή της νομιμότητας, με την οποία πρέπει να συνάδει ο κανονισμός, όπως και κάθε πράξη της Ένωσης.

109 — Σκέψη 296 της αποφάσεως Kadi και Al Barakaat International Foundation κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (C-402/05 P και C-415/05 P, EU:C:2008:461).

110 — Η υπογράμμιση δική μου.

111 — Βλ. σημείο 85 των προτάσεών μου.

112 — Βλ. σημείο 72 των προτάσεών μου.

113 —
«[…] Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη [ΛΕΕ], και ιδίως το άρθρο 215,
Έχοντας υπόψη την απόφαση [2014/512] […]
[…]».

193. Οι δύο επίμαχες εν προκειμένω διατάξεις έχουν διαφορετική διατύπωση. Το άρθρο 4, παράγραφος 4, της αποφάσεως 2014/512 προβλέπει ότι η απαγόρευση χορηγήσεως άδειας για πώληση, προμήθεια, μεταβίβαση ή εξαγωγή του εξοπλισμού ή για την παροχή των υπηρεσιών στις οποίες αναφέρονται οι παράγραφοι 1 και 2 του ίδιου άρθρου «*δεν θίγει* την εκτέλεση συμβάσεων που έχουν συναφθεί πριν από την 1η Αυγούστου 2014»[114], ενώ το άρθρο 3, παράγραφος 5, του κανονισμού 833/2014 προβλέπει ότι «[ω]στόσο, οι αρμόδιες αρχές *δύνανται* να χορηγούν»[115] ανάλογη άδεια όταν η πώληση, η προμήθεια, η μεταβίβαση ή η εξαγωγή αφορούν την εκτέλεση υποχρεώσεως που απορρέει από σύμβαση η οποία συνήφθη πριν από την 1η Αυγούστου 2014.

194. Με άλλα λόγια, η απόφαση 2014/512 δεν επηρεάζει τις συμβάσεις που έχουν συναφθεί πριν από την 1η Αυγούστου 2014, ενώ ο κανονισμός 833/2014 δίνει τη δυνατότητα στις αρχές των κρατών μελών να επιτρέπουν ή όχι πώληση, προμήθεια, μεταβίβαση ή εξαγωγή για εκτέλεση υποχρεώσεως που απορρέει από σύμβαση συναφθείσα πριν από την 1η Αυγούστου 2014.

195. Φρονώ ότι, ως προς το σημείο αυτό, υφίσταται μια αγεφύρωτη αντίφαση μεταξύ των δύο κειμένων και, για τους λόγους που ανέπτυξα στα σημεία 185 έως 192 των προτάσεών μου, εκτιμώ ότι το άρθρο 3, παράγραφος 5, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 833/2014 είναι άκυρο.

η) Επί του λόγου ακυρότητας ο οποίος αφορά προβαλλόμενη παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας και προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Rosneft

196. Η Rosneft υποστηρίζει ότι το άρθρο 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, το άρθρο 7, και το παράρτημα III της αποφάσεως 2014/512, καθώς και τα άρθρα 3, 3α, 4, παράγραφοι 3 και 4, 5, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, 11, παράγραφος 1, και τα παραρτήματα II και VI του κανονισμού 833/2014 είναι άκυρα, διότι είναι δυσανάλογα προς τον δεδηλωμένο σκοπό τους και προσκρούουν στα άρθρα 16 (επιχειρηματική ελευθερία) και 17, παράγραφος 1 (δικαίωμα ιδιοκτησίας), του Χάρτη.

197. Παραπέμποντας, ιδίως, στις αποφάσεις Bank Melli Iran κατά Συμβουλίου (T-390/08, EU:T:2009:401) και Συμβούλιο κατά Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (C-348/12 P, EU:C:2013:776), η Rosneft θεωρεί ότι τα μέτρα που θέσπισε το Συμβούλιο δεν είναι ούτε αναγκαία ούτε πρόσφορα, εφόσον δεν υφίσταται εύλογη σχέση μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μέσων και του σκοπού τον οποίον επιδιώκουν τα μέτρα αυτά.

198. Η Rosneft υποστηρίζει ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της αποφάσεως 2014/512 και το άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού 833/2014 επιτρέπουν, καθόσον την αφορά, κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων και επεμβάσεις σε κεκτημένα συμβατικά δικαιώματα, και συγκεκριμένα στα δικαιώματα ιδιοκτησίας της, τα οποία προστατεύονται δυνάμει του άρθρου 17, παράγραφος 1, του Χάρτη. Οι ως άνω διατάξεις βαίνουν πέραν του αναγκαίου μέτρου, προβλέποντας ουσιαστικά ότι τα μη ρωσικά συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να αποδεσμευθούν από κάθε υποχρέωση την οποία προβλέπουν συμβάσεις συναφθείσες με τις οντότητες που κατονομάζονται στον κανονισμό, ακόμη και αν πρόκειται για υποχρέωση προμήθειας μιας ολόκληρης σειράς εξοπλισμού, του οποίου μικρό μόνο μέρος αφορά τις τεχνολογίες που απαριθμούνται στο παράρτημα II του εν λόγω κανονισμού.

199. Δεν συμφωνώ με αυτά τα επιχειρήματα.

114 — Η υπογράμμιση δική μου.

115 — Η υπογράμμιση δική μου.

200. Συμφωνώ με την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, την Εσθονική και τη Γαλλική Κυβέρνηση, το Συμβούλιο και την Επιτροπή ότι η ανάμιξη την οποία περιγράφει η Rosneft είναι απλώς η αναπόφευκτη συνέπεια της αποφάσεως του Συμβουλίου, αφενός, να περιορίσει τις οικονομικές και χρηματοοικονομικές σχέσεις με τη Ρωσική Ομοσπονδία και, αφετέρου, να επιβάλει περιοριστικά μέτρα έναντι της Rosneft.

201. Όπως τόνισε το Δικαστήριο στη σκέψη 113 της αποφάσεως Bank Melli Iran κατά Συμβουλίου (C-548/09 P, EU:C:2011:735), «τα επίμαχα στην υπό κρίση υπόθεση θεμελιώδη δικαιώματα δεν συνιστούν απόλυτα προνόμια και [...] η άσκησή τους μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς που δικαιολογούνται από σκοπούς γενικού συμφέροντος που επιδιώκει η [Ένωση]» [116].

202. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει, με τις σκέψεις 22 και 23 της αποφάσεως Bosphorus (C-84/95, EU:C:1996:312), ότι «[...] κάθε μέτρο επιβολής κυρώσεων συνεπάγεται, εξ ορισμού, αποτελέσματα που θίγουν τα δικαιώματα της ιδιοκτησίας και της ελεύθερης ασκήσεως των επαγγελματικών δραστηριοτήτων, προξενώντας έτσι ζημία σε πρόσωπα τα οποία δεν φέρουν καμία ευθύνη για την κατάσταση η οποία οδήγησε στην επιβολή των κυρώσεων» και ότι «πρέπει να παρατηρηθεί ότι η σημασία των σκοπών που επιδιώκει η επίδικη κανονιστική ρύθμιση είναι ικανή να δικαιολογήσει τις —έστω και σοβαρές— αρνητικές συνέπειες των κυρώσεων για ορισμένους επιχειρηματίες» [117].

203. Εν προκειμένω, οι επίδικες διατάξεις επιδιώκουν ακριβώς τον περιορισμό του εφοδιασμού του ρωσικού πετρελαϊκού τομέα σε εξοπλισμό και σε χρηματοδότηση και, ως εκ τούτου, εντάσσονται σε σαφώς οριοθετημένο πεδίο, όπερ σημαίνει ότι δεν πλήττεται αδιακρίτως το σύνολο των Ρώσων επιχειρηματιών ανεξαρτήτως της στρατηγικής σημασίας τους για τη ρωσική οικονομία.

204. Όπως επισημαίνει η Γαλλική Κυβέρνηση, λαμβανομένου υπόψη τόσο του πλαισίου εντός του οποίου θεσπίστηκαν οι επίμαχες διατάξεις όσο και του σκοπού τους, που έγκειται στην αύξηση του κόστους των ενεργειών της Ρωσικής Ομοσπονδίας με τη στοχοποίηση στρατηγικών τομέων της ρωσικής οικονομίας όπως είναι ο πετρελαϊκός τομέας, το Συμβούλιο δεν υπερέβη, θεσπίζοντας τις επίμαχες διατάξεις, το πρόσφορο και αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού.

205. Για τους λόγους αυτούς, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο δεύτερο ερώτημα, υπό α′, ως εξής:

α) Από την εξέταση του ερωτήματος δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να θίξει το κύρος των άρθρων

— 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3,

— 7, καθώς και

— του παραρτήματος ΙΙΙ της αποφάσεως 2014/512,

και των άρθρων

— 3, παράγραφοι 1 έως 4, 5, πρώτο και τρίτο εδάφιο, και 6 έως 8

— 3α,

— 4, παράγραφοι 3 και 4,

116 — Βλ. επίσης, υπό την έννοια αυτή, απόφαση Bosphorus (C-84/95, EU:C:1996:312, σκέψη 21 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

117 — Βλ. επίσης, υπό την έννοια αυτή, απόφαση Bank Melli Iran κατά Συμβουλίου (C-548/09 P, EU:C:2011:735, σκέψη 114).

— 5, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3,

— 11, καθώς και

— των παραρτημάτων II και VI του κανονισμού 833/2014.

β) Το άρθρο 3, παράγραφος 5, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 833/2014 είναι άκυρο.

Γ — Επί του δευτέρου ερωτήματος, υπό β′

206. Με το δεύτερο ερώτημά του, υπό β′, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να αποσαφηνίσει αν, στην περίπτωση όπου τα περιοριστικά μέτρα κατά των οποίων στρέφεται η Rosneft είναι έγκυρα, θα ήταν αντίθετο προς την αρχή της ασφάλειας δικαίου και προς την αρχή «ουδεμία ποινή χωρίς σαφή νόμο» (nulla poena sine lege certa) να επιβάλει κράτος μέλος ποινικές κυρώσεις βάσει του άρθρου 8 του κανονισμού 833/2014, πριν διευκρινιστεί επαρκώς από το Δικαστήριο το πεδίο εφαρμογής της οικείας παραβάσεως.

1. Επί του παραδεκτού

207. Κατά το Συμβούλιο, το ερώτημα είναι απαράδεκτο, διότι δεν αφορά ούτε το κύρος ούτε την ερμηνεία πράξεων της Ένωσης, αλλά το κύρος εθνικής ρυθμίσεως με γνώμονα την αρχή της ασφάλειας δικαίου και την αρχή «nulla poena sine lege certa».

208. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και το Συμβούλιο υποστηρίζουν επίσης ότι το ερώτημα είναι υποθετικό, διότι δεν αφορά συγκεκριμένη περίπτωση εφαρμογής ποινικών κυρώσεων προβλεπομένων από την επίδικη ρύθμιση του Ηνωμένου Βασιλείου, πράγμα που θα ήταν εν πάση περιπτώσει αδύνατον όσον αφορά τη Rosneft, εφόσον οι ποινικές κυρώσεις για παράβαση των διατάξεων της αποφάσεως 2014/512 και του κανονισμού 833/2014 αφορούν αποκλειστικά πρόσωπα εγκατεστημένα στο Ηνωμένο Βασίλειο.

209. Δεν συμφωνώ με αυτά τα επιχειρήματα. Κατά την άποψή μου, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει σαφώς ότι το αιτούν δικαστήριο δεν υποβάλλει στο Δικαστήριο ερωτήματα σχετικά με το κύρος της ρυθμίσεως του Ηνωμένου Βασιλείου που εκδόθηκε σε εκτέλεση του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 833/2014[118], υπό το πρίσμα των αρχών του εθνικού δικαίου. Ζητεί ουσιαστικά να πληροφορηθεί αν οι αρχές της ασφάλειας δικαίου[119] και της αρχής «nulla poena sine lege certa» (άρθρο 49 του Χάρτη) πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αποκλείουν την επιβολή ποινικών κυρώσεων όταν οι όροι με τους οποίους περιγράφεται η παράβαση δεν έχουν διευκρινιστεί επαρκώς από το Δικαστήριο.

210. Ούτε θεωρώ ότι το δεύτερο ερώτημα, υπό β′, είναι υποθετικό. Αφενός, μολονότι το άρθρο 3 του κανονισμού 833/2014 αφορά την πώληση, την προμήθεια, τη μεταβίβαση ή την εξαγωγή μόνον από το έδαφος των κρατών μελών[120], φρονώ ότι οι κυρώσεις που θεσπίζονται με το διάταγμα του 2014 περί ελέγχου των εξαγωγών (κυρώσεις για τη Ρωσία, την Κριμαία και τη Σεβαστούπολη) δεν αφορούν

118 — Πρόκειται για την προαναφερθείσα στο σημείο 25 των προτάσεών μου εθνική ρύθμιση, η οποία επιβάλλει ποινικές κυρώσεις για την παράβαση των διατάξεων του κανονισμού 833/2014.

119 — Η οποία αναγνωρίζεται από μακρού χρόνου στην Ένωση (βλ. απόφαση Racke, 98/78, EU:C:1979:14, σκέψη 20).

120 — Βλ. σημείο 127 των προτάσεών μου.

αποκλειστικώς πρόσωπα εγκατεστημένα στο Ηνωμένο Βασίλειο ή στην Ένωση [121]. Πράγματι, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Rosneft υποστήριξε ότι, σε περίπτωση παραβιάσεως των περιοριστικών μέτρων, θα μπορούσε να υπέχει ποινική ευθύνη ως συνεργός, πράγμα που δεν αμφισβήτησε η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου.

211. Εν πάση περιπτώσει, το γεγονός ότι δεν είναι δυνατόν να επιβληθούν κυρώσεις στη Rosneft δεν καθιστά το ερώτημα υποθετικό, δεδομένου ότι επ' ουδενί προκύπτει από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ότι η Rosneft στερείται του δικαιώματος να αμφισβητήσει τα μέτρα που έλαβε η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου δυνάμει του άρθρου 8 του κανονισμού 833/2014.

212. Αφετέρου, ουδεμία επιρροή ασκεί το γεγονός ότι δεν έχει επιβληθεί ακόμα ποινική κύρωση στη Rosneft. Πράγματι, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο με τη σκέψη 64 της αποφάσεως Unibet (C-432/05, EU:C:2007:163), «[ε]άν [διάδικος] αναγκαζόταν να εκτεθεί σε διοικητικές ή ποινικές διαδικασίες καθώς και σε εντεύθεν ενδεχόμενες κυρώσεις, ως μοναδικό μέσο ένδικης προστασίας προκειμένου να αμφισβητήσει τη συμφωνία των επίμαχων εθνικών διατάξεων με το […] δίκαιο [της Ένωσης], τούτο δεν θα αρκούσε για να [του] διασφαλίσει μια τέτοια αποτελεσματική ένδικη προστασία».

213. Κατά συνέπεια, πρέπει να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό.

2. Επί της ουσίας

214. Κατά τη Rosneft, οι όροι που περιγράφουν τις παραβάσεις, ειδικότερα οι όροι «ύδατα με βάθος μεγαλύτερο των 150 μέτρων» [122], «σχιστολιθικό» [123], «χρηματοοικονομική βοήθεια» [124] και «κινητές αξίες […] που εκδίδονται μετά τη 12η Σεπτεμβρίου 2014» [125], δεν διαθέτουν τον βαθμό ακρίβειας και βεβαιότητας που προσιδιάζει στις ποινικές κυρώσεις. Κατά συνέπεια, εκτιμά ότι θα ήταν αντίθετο προς την αρχή της ασφάλειας δικαίου και προς την αρχή «nulla poena sine lege certa» να επιβάλει κράτος μέλος ποινικές κυρώσεις βάσει του άρθρου 8 του κανονισμού 833/2014, χωρίς ή πριν να δοθεί από το Δικαστήριο ενιαία ερμηνεία των εν λόγω όρων.

215. Συμμερίζομαι την εκτίμηση του αιτούντος δικαστηρίου ότι οι όροι αυτοί έχουν, ομολογουμένως, ευρύ περιεχόμενο, αλλά αμφιβάλλω αν, σε τελική ανάλυση, οι εγγενείς αμφισημίες των όρων αυτών αρκούν προκειμένου να δημιουργηθεί νομική ανασφάλεια.

216. Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο με τη σκέψη 217 της αποφάσεως Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, EU:C:2005:408), «[η] αρχή της νομιμότητας των εγκλημάτων και των ποινών (nullum crimen, nulla poena sine lege) […] δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως απαγορεύουσα τη σταδιακή διασαφήνιση των κανόνων της ποινικής ευθύνης».

121 — Βλ. άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο a, σύμφωνα με το οποίο «[a]n offence may be committed under this Order […] in the United Kingdom by any person», και άρθρο 4, παράγραφος 2, σύμφωνα με το οποίο «[a] person commits an offence and may be arrested if that person […] is concerned in an activity […] for which EU authorisation is required».

122 — Άρθρα 3, παράγραφος 3, στοιχείο α', και 3α, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 833/2014. Κατά τη Rosneft, υπάρχουν μεγάλες περιοχές στις οποίες το βάθος των υδάτων παρουσιάζει σημαντική διακύμανση, έτσι ώστε σε ορισμένα σημεία να είναι μεγαλύτερο των 150 μέτρων, ενώ σε άλλα μικρότερο. Σε αυτό το πλαίσιο, ο κανονισμός 833/2014 δεν προσδιορίζει, όπως επισημαίνει η Rosneft, ούτε το σημείο από το οποίο πρέπει να μετρώνται τα 150 μέτρα ούτε αν απαγορεύεται η κάθετη γεώτρηση σε σημείο όπου το βάθος της θάλασσας είναι μικρότερο των 150 μέτρων και, στη συνέχεια, η γεώτρηση προς τα έξω, προς σημείο που βρίσκεται στο πέτρωμα όπου το βάθος των υδάτων είναι μεγαλύτερο των 150 μέτρων.

123 — Άρθρα 3, παράγραφος 3, στοιχείο γ', και 3α, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 833/2014. Κατά τη Rosneft, δεν υπάρχει συναίνεση, τόσο στο εσωτερικό του κλάδου της γεωλογίας όσο και εκτός αυτού, σχετικά με τον ορισμό του «σχιστολιθικού», ο οποίος δεν δίδεται ούτε με τον κανονισμό 833/2014.

124 — Άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού 833/2014. Κατά τη Rosneft, ορισμός της έννοιας της χρηματοοικονομικής βοήθειας δεν δίδεται στο πλαίσιο του ΟΗΕ ή της Ένωσης, αλλά ούτε και με τον κανονισμό 833/2014.

125 — Άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 833/2014. Κατά τη Rosneft, είναι αδύνατον να γνωρίζει κανείς αν η εν λόγω διάταξη απαγορεύει την έκδοση, μετά τις 12 Σεπτεμβρίου 2014, GDR που ενσωματώνουν μετοχές εκδοθείσες μετά την ημερομηνία αυτή. Για πλήρη ορισμό των GDR, βλ. υποσημείωση 133 των προτάσεών μου.

217. Ακολουθώντας το νήμα της συλλογιστικής του, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι «το περιεχόμενο της έννοιας της προβλεψιμότητας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το περιεχόμενο του νομοθετήματος για το οποίο πρόκειται, τον τομέα τον οποίο καλύπτει, καθώς και από τον αριθμό και την ιδιότητα των αποδεκτών του. Η προβλεψιμότητα του νόμου επ' ουδενί αποκλείει το ενδεχόμενο να ζητήσει ο ενδιαφερόμενος διαφωτιστικές συμβουλές για να αξιολογήσει, σε εύλογο βαθμό και λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων γνωρισμάτων της περίπτωσής του, τις πιθανές συνέπειες μιας συγκεκριμένης πράξης. Τούτο ισχύει ειδικότερα για τους επαγγελματίες, οι οποίοι είναι συνηθισμένοι να πρέπει να επιδεικνύουν μεγάλη σύνεση κατά την άσκηση του επαγγέλματός τους. Γι' αυτό μπορεί κανείς να αναμένει από αυτούς να επιδεικνύουν ιδιαίτερη μέριμνα κατά την αξιολόγηση των κινδύνων που ενέχει το επάγγελμα αυτό» [126].

218. Από την απόφαση αυτή προκύπτει ότι η απλή ύπαρξη διαφόρων πιθανών ερμηνειών μιας ποινικής διατάξεως δεν την καθιστά αυτομάτως αντίθετη προς την αρχή της ασφάλειας δικαίου και προς την αρχή «nulla poena sine lege certa». Πράγματι, υπάρχουν πολλές ποινικές διατάξεις των οποίων οι όροι επιδέχονται περισσότερες της μίας ερμηνείες.

219. Όπως επισήμαναν το Υπουργείο Οικονομικών του Ηνωμένου Βασιλείου και ο Υπουργός Επιχειρήσεων, Καινοτομίας και Επαγγελματικών Προσόντων ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, αν υφίστανται πραγματικές αμφιβολίες όσον αφορά την ερμηνεία κάποιου από τους επίμαχους όρους, «η θιγόμενη επιχείρηση έχει πάντοτε τη δυνατότητα να ζητήσει διευκρινίσεις από τις αρχές καταστολής, αποτρέποντας κατ' αυτόν τον τρόπο κάθε κίνδυνο διώξεων λόγω —κατ' αρχήν ακούσιων— παραβάσεων των οικείων διατάξεων» [127].

220. Σημειώνω συναφώς ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται, βάσει του άρθρου 19 ΣΕΕ, να προβλέπουν ένδικα βοηθήματα και μέσα τα οποία να παρέχουν στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα να αμφισβητούν την ερμηνεία που οι αρχές των κρατών μελών δίνουν στους όρους της αποφάσεως 2014/512 και του κανονισμού 833/2014.

221. Συνεπώς, τα εθνικά δικαστήρια έχουν την ευχέρεια να υποβάλλουν αιτήσεις προδικαστικών αποφάσεων σύμφωνα με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, κάθε φορά που εκτιμούν ότι οι όροι του κανονισμού 833/2014 και της αποφάσεως 2014/512 (στο μέτρο που το Δικαστήριο είναι αρμόδιο) δεν είναι επαρκώς σαφείς, όπως έπραξε το αιτούν δικαστήριο με το τρίτο ερώτημα, το οποίο αφορά ακριβώς την ερμηνεία των όρων που αναφέρονται στο δεύτερο ερώτημα, υπό β'.

222. Κατά συνέπεια, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο δεύτερο ερώτημα, υπό β', ότι η αρχή της ασφάλειας δικαίου και η αρχή «nulla poena sine lege certa» δεν αποκλείουν την επιβολή από κράτος μέλος ποινικών κυρώσεων βάσει του άρθρου 8 του κανονισμού 833/2014, πριν να διευκρινιστεί επαρκώς από το Δικαστήριο η έννοια των όρων που χρησιμοποιούνται στον εν λόγω κανονισμό για τον προσδιορισμό του πεδίου της οικείας παραβάσεως.

Δ — Επί του τρίτου ερωτήματος, υπό α'

223. Με το τρίτο ερώτημά του, υπό α', το αιτούν δικαστήριο ζητεί να πληροφορηθεί αν ο όρος «χρηματοδοτική βοήθεια» που χρησιμοποιείται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού 833/2014 περιλαμβάνει τη διεκπεραίωση πληρωμών από τράπεζα ή χρηματοπιστωτικό οργανισμό.

126 — Απόφαση Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, EU:C:2005:408, σκέψη 219).

127 — *R (OJSC Rosneft Oil Company) v Her Majesty's Treasury and ors* [2015] EWHC 248 (Admin), σκέψη 53. Αντιθέτως προς τη θεωρητική περίπτωση που σχολιάζω στο σημείο 62 των προτάσεών μου στην υπόθεση Stichting Woonpunt κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-132/12 P, EU:C:2013:335), η πιθανότητα αυτή φαίνεται εν προκειμένω πραγματική.

224. Κατά τη Rosneft, οι όροι «χρηματοδότηση και χρηματοδοτική βοήθεια»πρέπει να ερμηνευθούν σε συνδυασμό μεταξύ τους και υπό την έννοια ότι σημαίνουν την παροχή χρηματοδοτήσεως και συναφών υπηρεσιών, οπότε δεν περιλαμβάνουν τη διεκπεραίωση πληρωμών, άποψη την οποία αντικρούει ο Υπουργός Επιχειρήσεων, Καινοτομίας και Επαγγελματικών Προσόντων, που υποστηρίζει ότι η διεκπεραίωση πληρωμών συνιστά χρηματοδοτική βοήθεια κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού 833/2014.

225. Όπως παρατηρεί το αιτούν δικαστήριο, το ερώτημα αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία διότι, όπως προκύπτει από τα αποδεικτικά μέσα που προσκομίστηκαν ενώπιόν του, οι επίμαχοι όροι ερμηνεύονται διαφορετικά από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών.

226. Πράγματι, όπως συνάγεται από τις γραπτές παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της παρούσας δίκης, η Εσθονική Κυβέρνηση και η Επιτροπή [128] συμφωνούν με την ερμηνεία των επίμαχων όρων την οποία υποστηρίζει η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, ενώ η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει την ερμηνεία που προτείνει η Rosneft. Η Γαλλική Κυβέρνηση, από την πλευρά της, εκτιμά ότι η διεκπεραίωση πληρωμών περιλαμβάνεται στην έννοια της «χρηματοδοτικής βοήθειας» υπό την προϋπόθεση οι πληρωμές αυτές να αφορούν τη μεταφορά νέου πόρου από το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα προς τους αποδέκτες.

227. Υπογραμμίζω, εξάλλου, ότι οι επίμαχοι όροι χρησιμοποιούνται σε πολλούς κανονισμούς με τους οποίους επιβάλλονται περιοριστικά μέτρα. Κατά συνέπεια, η απόφαση του Δικαστηρίου μπορεί να έχει συνέπειες που υπερβαίνουν τα όρια της προκειμένης υποθέσεως [129].

228. Φρονώ ότι η απάντηση στο ερώτημα δεν μπορεί να είναι κατηγορηματικά αρνητική ή καταφατική.

229. Επισημαίνω, κατ' αρχάς, ότι, σύμφωνα με το γράμμα της επίδικης διατάξεως, υπόκειται σε εκ των προτέρων αδειοδότηση η παροχή «χρηματοδότησης ή χρηματοδοτικής βοήθειας που συνδέεται με τα είδη που αναφέρονται στο παράρτημα ΙΙ, στην οποία συμπεριλαμβάνονται ιδίως επιχορηγήσεις, δάνεια και ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων, για κάθε πώληση, προμήθεια, μεταβίβαση ή εξαγωγή τέτοιων ειδών, ή για κάθε παροχή συναφούς τεχνικής βοήθειας».

230. Η διατύπωση αυτή υποδηλώνει, όπως σημειώνει η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, ότι η χρηματοδοτική βοήθεια είναι εναλλακτική της χρηματοδοτήσεως, και όχι συνώνυμο ή έννοια που περιλαμβάνεται στη χρηματοδότηση. Κατά συνέπεια, η έννοια της χρηματοδοτικής βοήθειας πρέπει αναγκαστικά να εμπεριέχει δραστηριότητες εκτός αυτών που περιλαμβάνονται στην έννοια της χρηματοδοτήσεως.

231. Το γράμμα της επίδικης διατάξεως περιλαμβάνει, εξάλλου, μερικά παραδείγματα «χρηματοδοτήσεως ή χρηματοδοτικής βοήθειας», όπως οι «επιχορηγήσεις, δάνεια και ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων». Εντούτοις, της απαριθμήσεως αυτής προηγείται ο όρος «ιδίως», ο οποίος υποδηλώνει ότι περιλαμβάνονται και άλλες πράξεις, χωρίς όμως να αναφέρεται ρητώς η διεκπεραίωση πληρωμών.

128 — Το Συμβούλιο δεν υπέβαλε γραπτές παρατηρήσεις σχετικά με την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο τρίτο ερώτημα.

129 — Βλ., ιδίως, άρθρα 2, στοιχείο β', και 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΚ) 314/2004 του Συμβουλίου, της 19ης Φεβρουαρίου 2004, για ορισμένα περιοριστικά μέτρα σχετικά με τη Ζιμπάμπουε (ΕΕ L 55, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε στη συνέχεια, και άρθρα 2, στοιχείο β', και 3 του κανονισμού (ΕΕ) 747/2014 του Συμβουλίου, της 10ης Ιουλίου 2014, σχετικά με περιοριστικά μέτρα λόγω της κατάστασης στο Σουδάν και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΚ) 131/2004 και (ΕΚ) 1184/2005 (ΕΕ L 203, σ. 1).

232. Τονίζω συναφώς ότι, με τις οδηγίες της 16ης Δεκεμβρίου 2014 για την εφαρμογή ορισμένων διατάξεων του κανονισμού 833/2014 [130], η Επιτροπή διευκρίνισε ότι «οι υπηρεσίες πληρωμών και εκδόσεως εγγυητικών/πιστωτικών επιστολών αποτελούν χρηματοοικονομική βοήθεια και απαγορεύονται, εφόσον συνδέονται με εμπορική πράξη που απαγορεύεται βάσει του άρθρου 2» [131].

233. Η Επιτροπή κατέστησε επίσης σαφές ότι «[ο]ι τράπεζες που ενεργούν στο όνομα ή προς όφελος πελάτη υπέχουν υποχρέωση επιμέλειας όσον αφορά τις πληρωμές που πραγματοποιούν οι πελάτες τους και υποχρεούνται να αντιτίθενται σε κάθε πληρωμή που πραγματοποιείται κατά παράβαση του κανονισμού. Οι τράπεζες που ενεργούν ως τραπεζικοί ανταποκριτές υποχρεούνται να αντιτίθενται σε κάθε πληρωμή, αν υπάρχουν πληροφορίες που να υποδηλώνουν παράβαση του κανονισμού» [132].

234. Κατά συνέπεια, σκοπός της διατάξεως είναι να απαγορευθεί κάθε βοήθεια χρηματοδοτικής φύσεως για συναλλαγή απαγορευόμενη από τα άρθρα 4, παράγραφος 4, και 3, παράγραφος 5, του κανονισμού 833/2014, δηλαδή για πώληση, προμήθεια μεταφορά ή εξαγωγή των ειδών που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ, εφόσον μπορεί ευλόγως να θεωρηθεί ότι η εν λόγω πώληση, προμήθεια, μεταφορά ή εξαγωγή αφορά είδη που προορίζονται για μια από τις κατηγορίες έργων έρευνας και παραγωγής πετρελαίου που κατονομάζονται στο άρθρο 3, παράγραφος 3, του κανονισμού αυτού.

235. Όπως εξήγησα στα σημεία 126 έως 131 των προτάσεών μου, οι συναλλαγές που απαγορεύονται δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 5, του κανονισμού 833/2014 είναι εκείνες οι οποίες πραγματοποιούνται από το έδαφος των κρατών μελών.

236. Εφόσον ο κανονισμός 833/2014 δεν εμποδίζει τη διαμετακόμιση μέσω του εδάφους της Ένωσης των ειδών που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ από τρίτες χώρες προς τη Ρωσική Ομοσπονδία, η διεκπεραίωση πληρωμών για τις εν λόγω συναλλαγές δεν εμπίπτει στη «χρηματοδοτική βοήθεια» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 3, στοιχείο β′, του κανονισμού 833/2014.

237. Παραπέμπω συναφώς στην αιτιολογική σκέψη 5 του κανονισμού αυτού η οποία, αν και αφορά τους επιβαλλόμενους με το άρθρο 5 περιορισμούς της προσβάσεως ορισμένων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην κεφαλαιαγορά, διευκρινίζει ότι «[ά]λλες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, περιλαμβανομένων […] υπηρεσιών πληρωμών […], δεν καλύπτονται από τον παρόντα κανονισμό».

238. Αντιθέτως, απαιτείται άδεια προς διεκπεραίωση πληρωμών για την πώληση, την προμήθεια, τη μεταφορά ή την εξαγωγή των ειδών που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ από το έδαφος της Ένωσης προκειμένου οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών να μπορούν να εξακριβώσουν αν η πληρωμή και η συναλλαγή για την οποία πραγματοποιείται αφορούν τις τρεις περιπτώσεις του άρθρου 3, παράγραφος 3, του κανονισμού 833/2014. Μόνον αν τα οικεία είδη προορίζονται για χρήση στη Ρωσία η οποία δεν αντιβαίνει στις τρεις αυτές περιπτώσεις, υποχρεούνται οι αρμόδιες αρχές να μη χορηγήσουν την άδεια.

239. Για τους λόγους αυτούς, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο τρίτο ερώτημα, υπό α′, ότι ο όρος «χρηματοδοτική βοήθεια» στο άρθρο 4, παράγραφος 3, του κανονισμού 833/2014 περιλαμβάνει τη διεκπεραίωση από τράπεζα ή άλλο χρηματοπιστωτικό οργανισμό πληρωμής σχετικής με συναλλαγή που εμπίπτει στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού.

130 — C(2014) 9950 τελικό.

131 — C(2014) 9950, σ. 2.

132 — C(2014) 9950, σ. 3.

Ε — Επί του τρίτου ερωτήματος, υπό β΄

240. Με το τρίτο ερώτημά του, υπό β΄, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να αποσαφηνίσει αν το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 833/2014 απαγορεύει την έκδοση, από τις 12 Σεπτεμβρίου 2014, GDR [133] δυνάμει συμφωνίας παρακαταθήκης συναφθείσας με μια από τις οντότητες που απαριθμούνται στο παράρτημα VI, ή κάθε άλλη συναλλαγή σχετική με αυτά, εφόσον ενσωματώνουν μετοχές κάποιας από αυτές τις οντότητες, εκδοθείσες πριν από τις 12 Σεπτεμβρίου 2014.

241. Η Rosneft υποστηρίζει ότι η απαγόρευση εκδόσεως GDR από τις 12 Σεπτεμβρίου 2014 δεν περιλαμβάνει τα GDR που ενσωματώνουν μετοχές εκδοθείσες πριν από την ημερομηνία αυτή. Την ερμηνεία αυτή αποκρούει η FCA, η οποία θεωρεί ότι η απαγόρευση εφαρμόζεται από τις 12 Σεπτεμβρίου 2014, ανεξαρτήτως της ημερομηνίας εκδόσεως των μετοχών, άποψη με την οποία συμφωνεί και το αιτούν δικαστήριο.

242. Φρονώ ότι από το γράμμα της επίμαχης διατάξεως προκύπτει σαφέστατα ότι η έκδοση GDR απαγορεύεται από τις 12 Σεπτεμβρίου 2014, ανεξαρτήτως της ημερομηνίας εκδόσεως των μετοχών τις οποίες ενσωματώνουν.

243. Κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 833/2014, «[α]παγορεύεται η άμεση ή έμμεση αγορά, πώληση, παροχή επενδυτικής υπηρεσίας για την έκδοση ή παροχή βοήθειας για την έκδοση καθώς [και] η με άλλο τρόπο διαπραγμάτευση κινητών αξιών [οι οποίες] έχουν διάρκεια άνω των 30 ημερών και εκδίδονται μετά τη 12η Σεπτεμβρίου 2014».

244. Κατά το άρθρο 1, στοιχείο στ΄, σημείο i, ως «κινητές αξίες» νοούνται «οι μετοχές και άλλοι τίτλοι ισοδύναμοι με μετοχές εταιρειών, προσωπικών εταιρειών και άλλων οντοτήτων, καθώς και *αποθετήρια έγγραφα μετοχών*» [134].

245. Δεδομένου ότι το γράμμα των εν λόγω διατάξεων δεν ορίζει προθεσμία όσον αφορά τις μετοχές που ενσωματώνονται στα αποθετήρια έγγραφα, είναι σαφές ότι η απαγόρευση εκδόσεως GDR εφαρμόζεται ανεξαρτήτως της ημερομηνίας εκδόσεως των μετοχών [135].

246. Φρονώ, εξάλλου, ότι αυτό είναι φυσιολογικό, δεδομένου ότι, όπως επισημαίνει η FCA, τα GDR είναι επενδυτικά εργαλεία που συνδέονται ασφαλώς με τις μετοχές εταιρίας, αλλά εισάγονται στο χρηματιστήριο και αποτελούν αντικείμενο διαπραγματεύσεως χωριστά από τις μετοχές που ενσωματώνουν. Υπ' αυτή την έννοια, τα GDR επιτρέπουν σε εταιρίες τρίτων χωρών την πρόσβαση στις κεφαλαιαγορές της Ένωσης και τη συγκέντρωση κεφαλαίων από αυτές, χωρίς να πληρούν αναγκαστικά τα κριτήρια και τους όρους που απαιτούνται για την εισαγωγή των μετοχών τους στα χρηματιστήρια των εν λόγω κεφαλαιαγορών.

247. Είναι επίσης σημαντικό να επισημανθεί ότι, όπως αναφέρει η FCA, τα GDR που έχουν εκδοθεί για μετοχές της Rosneft αντιπροσωπεύουν μόνο ποσοστό 7,5 % του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου της, ενώ το ανώτατο όριο που επιτρέπει η FCA για την εισαγωγή της στο χρηματιστήριο και τη διαπραγμάτευση θα επέτρεπε να μετατραπεί σε GDR ποσοστό έως και 90 % περίπου του κεφαλαίου της.

133 — Τα GDR (διεθνή αποθετήρια έγγραφα) είναι πιστοποιητικά που αντιπροσωπεύουν την κατοχή ορισμένου αριθμού μετοχών εταιρίας. Λόγω του ότι είναι μεταβιβάσιμα, συνιστούν αυτοτελείς κινητές αξίες που μπορούν να εισαχθούν και να αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγματεύσεως στην κεφαλαιαγορά ανεξαρτήτως από τις μετοχές που ενσωματώνουν, οι οποίες μπορούν να είναι εισηγμένες χωριστά σε αλλοδαπή κεφαλαιαγορά. Τα GDR εκδίδονται από θεματοφύλακες (συχνά τράπεζες επενδύσεων) βάσει συμφωνιών παρακαταθήκης που συνάπτονται μεταξύ των θεματοφυλάκων και των εκδοτών των μετοχών οι οποίες ενσωματώνονται στα GDR.

134 — Η υπογράμμιση δική μου.

135 — Βλ. επίσης, υπό την έννοια αυτή, οδηγίες της Επιτροπής, της 16ης Δεκεμβρίου 2014, για την εφαρμογή ορισμένων διατάξεων του κανονισμού 833/2014 [C(2014) 9950 τελικό, σ. 7].

248. Αυτό σημαίνει ότι, αν γίνει δεκτή η άποψη της Rosneft, το περιοριστικό μέτρο που θεσπίζεται με την επίμαχη διάταξη θα έχανε κάθε περιεχόμενο, δεδομένου ότι η πλειοψηφία των μετοχών της Rosneft εκδόθηκε πριν από τις 12 Σεπτεμβρίου 2014 και η Rosneft θα μπορούσε να συνεχίσει ελεύθερα να τις μετατρέπει σε GDR.

249. Για τους λόγους αυτούς, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο τρίτο ερώτημα, υπό β′, ότι το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 833/2014 απαγορεύει την έκδοση GDR για μετοχές των οντοτήτων που απαριθμούνται στο παράρτημα VI από τις 12 Σεπτεμβρίου 2014, ανεξαρτήτως της ημερομηνίας εκδόσεως των εν λόγω μετοχών.

ΣΤ — Επί του τρίτου ερωτήματος, υπό γ′

250. Με το τρίτο ερώτημά του, υπό γ′, το αιτούν δικαστήριο ερωτά το Δικαστήριο ποια έννοια πρέπει να δοθεί στον όρο «σχιστολιθικό» που περιλαμβάνεται στα άρθρα 3, παράγραφος 3, και 3α, παράγραφος 1, στοιχείο γ′, του κανονισμού 833/2014, καθώς και αν η φράση «ύδατα με βάθος μεγαλύτερο των 150 μέτρων» στα άρθρα 3, παράγραφος 3, και 3α, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού αυτού πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι τα 150 μέτρα πρέπει να μετρώνται στο σημείο γεωτρήσεως ή αλλού.

1. Επί της έννοιας των «υδάτων με βάθος μεγαλύτερο των 150 μέτρων»

251. Όπως ανέφερα στο σημείο 214 των προτάσεών μου και στην υποσημείωση 122, υπάρχουν μεγάλες θαλάσσιες περιοχές στις οποίες το βάθος των υδάτων παρουσιάζει σημαντική διακύμανση, έτσι ώστε σε ορισμένα σημεία να είναι μεγαλύτερο των 150 μέτρων, ενώ σε άλλα μικρότερο. Κατά τη Rosneft, ο κανονισμός 833/2014 δεν προσδιορίζει το σημείο από το οποίο πρέπει να μετρώνται τα 150 μέτρα ούτε διευκρινίζει αν απαγορεύεται η κάθετη γεώτρηση σε σημείο όπου το βάθος των υδάτων είναι μικρότερο των 150 μέτρων και, στη συνέχεια, η γεώτρηση προς τα έξω, προς σημείο που βρίσκεται στο πέτρωμα όπου το βάθος των υδάτων είναι μεγαλύτερο των 150 μέτρων.

252. Επισημαίνω ότι υφίσταται σύμπτωση απόψεων μεταξύ της Rosneft, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γαλλικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής[136] όσον αφορά την ερμηνεία αυτών των όρων: θεωρούν όλες ότι το βάθος πρέπει να μετράται στο σημείο της γεωτρήσεως για πετρέλαιο.

253. Συμφωνώ και εγώ με αυτή την ερμηνεία, την οποία θεωρώ λογική.

254. Όπως και η Επιτροπή, φρονώ ότι τα 150 μέτρα πρέπει να μετρώνται καθέτως, πράγμα που αποκλείει το ενδεχόμενο μια επιχείρηση να προβαίνει σε διαγώνια γεώτρηση από σημείο όπου το βάθος των υδάτων είναι ίσο ή μικρότερο των 150 μέτρων προς κοίτασμα πετρελαίου που βρίσκεται κάτω από ύδατα βάθους μεγαλύτερου των 150 μέτρων.

255. Αποκλείεται επίσης η κάθετη γεώτρηση σε σημείο όπου το βάθος των υδάτων είναι μικρότερο των 150 μέτρων, η οποία ακολουθείται από γεώτρηση προς τα έξω με κατεύθυνση κοίτασμα πετρελαίου ευρισκόμενο κάτω από ύδατα με βάθος μεγαλύτερο των 150 μέτρων.

256. Αν επιτρεπόταν το αντίθετο, εφόσον καθίσταται δυνατό από την τεχνολογία και την αποδοτικότητα, το περιοριστικό μέτρο θα μπορούσε να καταστρατηγηθεί.

136 — Οι υπόλοιποι διάδικοι της διαφοράς της κύριας δίκης και παρεμβαίνοντες δεν υπέβαλαν παρατηρήσεις σχετικά.

257. Επιπλέον, η Rosneft, η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή υποστηρίζουν (ενώ η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου δεν λαμβάνει θέση σχετικά) ότι το κριτήριο των 150 μέτρων είναι εφαρμοστέο στην τοποθεσία της ίδιας της γεωτρήσεως και όχι στην περίμετρο του κοιτάσματος πετρελαίου που αποτελεί το αντικείμενο της γεωτρήσεως.

258. Αυτό σημαίνει ότι η γεώτρηση σε κοίτασμα πετρελαίου που βρίσκεται κατά ένα μέρος κάτω από ύδατα βάθους μεγαλύτερου των 150 μέτρων και κατά ένα άλλο μέρος κάτω από ύδατα βάθους μικρότερου των 150 μέτρων δεν υπόκειται στα άρθρα 3, παράγραφος 3, και 3α, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού 833/2014, εφόσον πραγματοποιείται σε σημείο όπου το βάθος των υδάτων είναι ίσο ή μικρότερο από 150 μέτρα.

259. Συμφωνώ και με αυτή την ερμηνεία.

2. Επί της έννοιας του «σχιστολιθικού»

260. Η ερμηνεία της έννοιας του «σχιστολιθικού» αποδεικνύεται πιο πολύπλοκη.

261. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου εκτιμά ότι το Δικαστήριο δεν είναι σε θέση να προβεί σε έλεγχο των επιστημονικών και γεωλογικών αποδεικτικών στοιχείων, ενώ η Γαλλική Κυβέρνηση θεωρεί ότι η επίμαχη έννοια αντιστοιχεί σε ακριβή γεωλογική έννοια και δεν απαιτεί ερμηνεία εκ μέρους του Δικαστηρίου.

262. Αντιθέτως, η Rosneft και η Επιτροπή ερμηνεύουν κατά αντιδιαμετρικά αντίθετο τρόπο την έννοια του «σχιστολιθικού».

263. Βασιζόμενη στη γνωμάτευση του πραγματογνώμονα γεωλόγου της, η Rosneft προτείνει να γίνουν δεκτά ως «σχιστολιθικά» τα ιζήματα που περιέχουν κηρογόνο αποτελούμενο κυρίως από άργιλο (το ποσοστό του οποίου σε αργιλώδη ορυκτά υπερβαίνει το 35 %), τα οποία δεν περιέχουν πετρέλαιο σε ρευστή μορφή.

264. Κατά την Επιτροπή, οι επίμαχες διατάξεις καλύπτουν τα έργα από τα οποία μπορεί να παραχθεί πετρέλαιο, ανεξαρτήτως του αν οι πόροι που βρίσκονται σε σχιστολιθικούς σχηματισμούς αποτελούνται από κηρογόνο ή από αργό πετρέλαιο, εφόσον εφαρμόζεται υδραυλική ρηγμάτωση.

265. Αυτές οι αποκλίνουσες ερμηνείες αποδεικνύουν ότι, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η Γαλλική Κυβέρνηση, η γεωλογική έννοια του «σχιστολιθικού» προκαλεί αντιπαραθέσεις. Εξάλλου, συμφωνώ με την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ότι το Δικαστήριο δεν είναι σε θέση να δώσει επιστημονικούς ορισμούς γεωλογικών όρων, όπως ο όρος «σχιστολιθικό», ιδίως διότι ο συντάκτης της επίδικης πράξεως, εν προκειμένω το Συμβούλιο, δεν έχει δώσει σχετικό ορισμό.

266. Χωρίς συνεπώς να θέλω να δώσω ορισμό ειδήμονα γεωλόγου στην έννοια «σχιστολιθικό», παρατηρώ ότι, όπως επισημαίνει η Επιτροπή, ο όρος περιέχεται στη φράση «έργα έρευνας δυνάμενα να παράγουν πετρέλαιο από πόρους ευρισκομένους σε σχιστολιθικούς σχηματισμούς μέσω υδραυλικής ρηγμάτωσης».

267. Αμφιβάλλω αν αυτή η φράση επιτρέπει στους ειδήμονες, τόσο στις οικείες επιχειρήσεις όσο και στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, να τη θέσουν σε εφαρμογή. Πράγματι, όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, «στη μεγάλη πλειοψηφία των περιπτώσεων τουλάχιστον, ειδήμονες του οικείου τομέα θα κατανοούσαν τα όρια των εν λόγω ορισμών και […] τα προβλήματα που επισημαίνει η [Rosneft] αποδεικνύονται περισσότερο υποθετικά παρά πραγματικά, ή τουλάχιστον τοποθετούνται στο περιθώριο των ορισμών» [137].

137 — *R (OJSC Rosneft Oil Company) v Her Majesty's Treasury and ors* [2015] EWHC 248 (Admin), σκέψη 53.

268. Θα πρέπει, εντούτοις, να υπογραμμιστεί ότι, επειδή τα περιοριστικά μέτρα αφορούν την έρευνα και την παραγωγή πετρελαίου στη Ρωσία, ο ορισμός της έννοιας «σχιστολιθικό» θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη φύση των σχιστολιθικών σχηματισμών που υπάρχουν στην εν λόγω χώρα.

269. Κατά συνέπεια, δεν θεωρώ ότι το Δικαστήριο μπορεί να δώσει επιστημονικό ορισμό της έννοιας «σχιστολιθικό», αλλά ούτε και ότι ο ορισμός αυτός είναι απαραίτητος για την εφαρμογή των επίδικων άρθρων του κανονισμού 833/2014.

270. Για τους λόγους αυτούς, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο τρίτο ερώτημα, υπό γ′, ότι η μέτρηση των «υδάτων με βάθος μεγαλύτερο των 150 μέτρων» πρέπει να πραγματοποιείται καθέτως από το σημείο της γεωτρήσεως.

VI – Πρόταση

271. Κατόπιν των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Divisional Court) ως εξής:

1) Βάσει των άρθρων 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και 275 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφανθεί προδικαστικώς, δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, επί του κύρους της αποφάσεως 2014/512/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 31ης Ιουλίου 2014, σχετικά με περιοριστικά μέτρα λόγω ενεργειών της Ρωσίας που αποσταθεροποιούν την κατάσταση στην Ουκρανία, σε σχέση με το άρθρο 40 ΣΕΕ, ενώ είναι επίσης αρμόδιο για τον έλεγχο νομιμότητας των άρθρων 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3, και 7 της εν λόγω αποφάσεως.

2) α) Από την εξέταση του ερωτήματος δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να θίξει το κύρος των άρθρων

   — 1, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3,

   — 7, καθώς και

   — του παραρτήματος ΙΙΙ της αποφάσεως 2014/512,

   και των άρθρων

   — 3, παράγραφοι 1 έως 4, 5, πρώτο και τρίτο εδάφιο, και 6 έως 8,

   — 3 α,

   — 4, παράγραφοι 3 και 4,

   — 5, παράγραφοι 2, στοιχεία β′ έως δ′, και 3,

   — 11, καθώς και

   — των παραρτημάτων ΙΙ και VI του κανονισμού (ΕΕ) 833/2014 του Συμβουλίου, της 31ης Ιουλίου 2014, σχετικά με περιοριστικά μέτρα λόγω ενεργειών της Ρωσίας που αποσταθεροποιούν την κατάσταση στην Ουκρανία.

   Το άρθρο 3, παράγραφος 5, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 833/2014 είναι άκυρο.

β) Η αρχή της ασφάλειας δικαίου και η αρχή «ουδεμία ποινή χωρίς σαφή νόμο» (nulla poena sine lege certa) δεν αποκλείουν την επιβολή από κράτος μέλος ποινικών κυρώσεων βάσει του άρθρου 8 του κανονισμού 833/2014, πριν να διευκρινιστεί επαρκώς από το Δικαστήριο η έννοια των όρων που χρησιμοποιούνται στον εν λόγω κανονισμό για τον προσδιορισμό του πεδίου της οικείας παραβάσεως.

3) α) Ο όρος «χρηματοδοτική βοήθεια» στο άρθρο 4, παράγραφος 3, του κανονισμού 833/2014 περιλαμβάνει τη διεκπεραίωση από τράπεζα ή άλλο χρηματοπιστωτικό οργανισμό πληρωμής αφορώσας συναλλαγή που εμπίπτει στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού.

β) Το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 833/2014 απαγορεύει την έκδοση διεθνών αποθετηρίων εγγράφων για μετοχές των οντοτήτων που απαριθμούνται στο παράρτημα VI από τις 12 Σεπτεμβρίου 2014, ανεξαρτήτως της ημερομηνίας εκδόσεως των εν λόγω μετοχών.

γ) Η μέτρηση των «υδάτων με βάθος μεγαλύτερο των 150 μέτρων» κατά την έννοια των άρθρων 3, παράγραφος 3, και 3α, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού 833/2014 πρέπει να πραγματοποιείται καθέτως από το σημείο της γεωτρήσεως.